

Nao -së 'ö -gban Yesu Klisi -bha 'ö

Zan -ya pö

Yesu -bha -kë Atanna Gbö 'ka -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë

1 1-2 'Ö gun kö "se waa- dhang- 'waa 'dhö kö (Atanna Gbö) 'ö- -Wu 'ka bha yö -zë -yö -dhö kö weng- -wo wo 'ko "piü. -Yö -gun 'dhö -kpeawo 'pö (=dhe Atanna 'dhö), yöö -dɪ 'pö -yö Atanna -në- 'ka. 3 Pë -nu 'ö Atanna -ya -kë, -ya -nu -kë yö -në- -kɔ 'ka. Pë "pɛpɛ 'ö- -kë, -a 'bha 'yii kë "weewɛɛ kö -a Gbö 'kö bha 'yaa -mü. 4 Yö -në -tosea -dede -gɔgodhe 'ka. Yö 'ö "dhü bha 'zü -në -dhepuudhe nu mɛ "bhü- -nu -dhe. 5 Yö 'ö bha -në- -kë 'yö 'mɛ 'wo -dhetiidhe 'gü 'wo -dhe yö, "kɛɛ 'yö 'wii 'dhang bho- "dhiü.

6 'Yö Atanna 'dhö mɛ do bɔ, 'mɛ bha -në 'wo- -dhe Zan. 7 Zan bha -në nu kö -yö "seɛdhe kë -dhepuudhe bha- -bha. Kë "dhü kö mɛ "bhü- -nu -wo 'dhang bho -dhepuudhe bha- "dhiü dhiang -nu 'ö Zan gun- zë sië bha- -wɔn 'gü. 8 Yöö -dede -zë 'yaa gun -dhepuudhe bha- 'ka, "kɛɛ -yö -gun 'mɛ 'ö Atanna -ya bɔ kö -yö "seɛdhe kë -dhepuudhe bha- -bha -në- 'ka.

9 -Dhepuudhe 'ö "dhü bha -në gun -dhepuudhe -dede, 'ö nu "kpung -taa kö -yö -dhe 'pɔ mɛ "pɛpɛ -gban -ta -a 'ka.

10 Yesu 'ö Atanna -wu 'ka "dhü bha -yö -gun "kpung -taa. Atanna -yö "kpungtaadhe -pë -kë yö -në- -kɔ 'ka, "kɛɛ 'sa "kpungtaame -nu 'wii- dɔ. 11 'Yö dho ö -dɪ -gɔ "se 'gü, 'yö- -gɔ "se 'gü -mɛ -nu 'wii -kɔ -ya -bha. 12 "Kɛɛ yö -zë -gban 'gü, mɛ ga 'bha -wo 'dhang -bho -a "dhiü, 'ö 'wo -kɔ -ya -wɔn -bha. 'Mɛ 'wo "dhü bha 'yö- -kë kö -wo kë Atanna -bha 'në 'ka. 13 "Kɛɛ -a -nu -bha -kë Atanna -bha 'në 'ka -kɔ -yö -dɪ -ta, 'yaa -dhe mɛ "bhü- -nu -bha 'ö- -nu dë (waa- dhe) 'dhö -dhö bha- 'dhö; Atanna -në- -nu gba -tosea -dee 'ka.

14Yö 'ö -kë Atanna -wu 'ka "dhü bha, 'yö dho 'ö -kë me "bhü- 'ka, 'yö nu 'ö -tosea -kë kwa kpö 'gü, Atanna -bha "klusédhe =gban "pepe waa-teanwón 'ö -gban -bha bha- 'ka, 'yö kwa "yan 'dhö -da -a -bha 'tóbhódhe kë 'kpiisü 'gü. -Yö -gun 'në ga do 'ka ö Dë -gö, 'yö gun- -bha 'tóbhódhe -zón sië.

15Yö =në Zan -ya -dhiang zë 'ö- pö: «Më 'a- pö ka -dhe -dhe -yö nu sië n zian- -ta, "këe yö -zë -yö -bhlëésü ma -zë n -bha, -a -gen -mü -dhe 'ö gun kö 'maa 'dhö kö yö -zë -yö -dhö bha.»

16Kwaa -dü 'pö kwa kwa -bha =trwón -slwó -a -bha "klusédhe -ziisü bha-'gü, 'ö- -wón 'gü Atanna -bha 'dhuë- -yö dö 'ko -gen "piü kwa -gö. 17'Ö gun yi 'bha 'ka, Atanna -yö bô Moizö =në- -ta 'yö 'tóng- nu kwa -dhe. "Këe -a -bha "klusédhe waa- teanwón 'ö -gban -bha bha, -yö -bô Yesu Klisi =në- -ta 'yö nu kwa "piü -dëe -yën ya- 'gü. 18Më 'bha 'yii "yan -kpan -bha do, "këe -a Gbö doseng 'ö Atanna 'ka ('pö -dhe -a 'dhö), 'ö ö Dë "söw yi =gban "pepe 'ka bha =në- -zón më "bhü- -nu -dhe.

Dhiang 'ö Zan Mezume -ya zë Yesu -bu 'gü
(Matiö 3,1-12; Makö 1,1-8; Dhukö 3,1-18)

19-20(-A "tüng bha- 'gü kö Zan -yö më -go 'wón yaa 'gü -zu bho sië "yiga 'wo- Zuuden -kë bha- =bhaa.) =Dhe 'ö Zuifö -nu -bha -yame -nu =wa -ya Zedhizadhemö =waa- ma "dhü, 'yö 'wo "saabhome -nu waa- Dhevi -gö 'kóomé -nu bô Zan dheë" 'kpö -dhe 'gü. =Dhe 'ö =wa nu =wa =loo- -dhe 'gü, 'yö 'wo- dheë" kpö 'wo- pö: «Bhi 'i ya de suu -mü i 'ka?» =Dhe 'ö =waa- pö "dhü, 'yö Zan -yö ö -bha "sëedhe -kë -a -nu -dhe "puu 'ka më =gban "pepe wëédhö mü 'ö- pö: «Ma -zë Atanna -bha -Yame ('ö- "plüün bho bha) 'yaa -mü n 'ka.»

21'Yö 'wo- dheë" 'bha kpö 'zü 'wo- pö: «"Këe de -mü i 'ka 'sa? "Eën (Atanna -wudhiüloome) Edhi ('ö gun yi 'bha 'ka bha) -ee?» 'Yö Zan -ya pö: «-Abin! Edhi 'yaa -mü n 'ka!» 'Yö 'wo- pö: «"Eën Atanna -wudhiüloome 'ö- bô -wón "plüün bho yi -dhe 'ö 'yi -ya -gö bha yö -mü i 'ka -ee?» 'Yö Zan -ya pö 'zü: «-Abin.»

22=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö 'wo- pö- -dhe: "Këe de -mü i 'ka 'sa? -Bhö i -dü -zón yi -dhe, -a -gen -mü -dhe -a -dheä -bha -dhe 'yi 'dho -wu do 'ka 'më 'wo yi bô bha- -nu -dhe.»

23'Yö Zan -ya -yo bô- -nu -gö 'ö- pö: «Ma -zë 'më 'ö -wü "wla -ta -dhe -kö 'ö Atanna -wudhiüloome Ezai -ya pö- 'ka -a 'dhö -dhe:

<-Ka ka Dëme -bha zian -ba

kö 'ka- du =gban "pepe bho- 'gü,

kö 'ka- -ta -dhe -pë kë- bha yö -mü n 'ka.»

24'Më 'wo- -nu bô "dhü bha Fadhizien -nu -gun -nu kpö 'gü. 25=Dhe 'ö =wa Zan -wu ma =dhe -kö bha- 'dhö, 'yö 'wo- dheë" kpö 'pö 'wo- pö: «I- pö Atanna -bha -Yame 'ö- "plüün bho kwa -dhe bha 'yaa -mü i 'ka, "Eën Edhi

'yaa -mü i 'ka, "ëen Atanna -wudhiüloome 'yi -ya -gɔ bha 'yaa -mü i 'ka, "kɛɛ -yö -kë -dhe 'sa 'yö 'i "zu -zë bho?»

²⁶Yö Zan -ya -yɔ bɔ 'pö- -nu -gɔ 'ö- pö: «Ma -zë a mɛ -zu 'yi -në- 'ka, -a -gen -mü -dhe 'mɛ ('kwa -ya -gɔ bha -yö ka kpö 'gü), ²⁷-yö -dho nu n zian-ta, "kɛɛ 'kii- dɔ -kô. -A -gen 'gü -sabha -zian fië- -dhö ma -zë n 'ka.

²⁸Wɔn "pepe 'ö "dhü bha -yö -kë "dhü -dhe 'wo- Betani -dhe -kë, 'ö "yi 'wo- Zuuden -kë bha- -taama, -dhe 'ö Zan gun mɛ -go 'wɔn yaa 'gü -zu bho sië mü bha -në- 'gü.

Yesu -bha -kë "saa- "bhlaa 'ka -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë

²⁹-Dhe 'ö- -ta -dhe =ya =kpaɔ, 'yö Zan -yö Yesu yö kö -yö nu sië ö -zian 'ka. 'Yö- pö: «-Ka -dhe -ga, "bhlaanë 'ö Atanna -ya bɔ kö -ya kë "saa- 'ka kö mɛ =gban "pepe -bha 'wɔn yaa -mawɔn -yö 'to bha yö =nɛ! ³⁰Yö -në 'a- dhiang zë ka -dhe 'a- pö: «Mɛ do 'bha -yö -dho nu n zian- -ta, -a -due -yö 'kpii- 'ö -ziö n -ma -ta, -a -gen -mü -dhe 'ö gun kö 'mii bho -kô kö yö -zë -yö -dhö bha. ³¹"Kɛɛ "tüng 'a gun- pö sië- 'ka ka -dhe "dhü bha kö 'mii- dɔ -kô. Ma -zë a mɛ -go 'wɔn yaa 'gü -zu bho "yi -në- 'ka, kë "dhü kö 'a yö -në- -zɔn Izraëdhö -mɛ -nu -dhe.»

³²'Yö Zan -ya pö 'zü: «Mang =dede n 'yan -yö -kpan Atanna -bha 'Nii- "slüüslü -bha kö -yö 'go sië dhang- 'gü 'ö -lɔɔ- -ta -dhe -tong 'dhö 'ö to 'mü. ³³A- -pö ka -dhe =dhe -a "tüng bha- 'gü kö 'mii- dɔ -kô 'kpakpadhö. "Kɛɛ Atanna 'ö n bɔ -go 'wɔn yaa 'gü -zu bho -dhe 'gü 'yi 'ka bha -në- pö n -dhe -dhe: «'Mɛ 'i dho i "yan -kpan ma 'Nii- "slüüslü -bha kö -yö 'go sië dhang- 'gü 'ö -lɔɔ- -ta 'ö to 'mü bha -në dho mɛ pa 'Nii- "slüüslü 'ka.» ³⁴'Yö Zan -ya pö: «A- -pö ka -dhe =dhe a kë n 'yan -kpan -bha -dhe -kɔ bha- 'dhö tean- 'ka. 'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö 'a- pö ka -dhe =dhe yö -në Atanna Gbö 'ka bha 'yö bha.»

-Klang "dhiü -blɛsü -nu 'wo -ziö Yesu =keng- -a -dhiang 'ö Zan -ya zë

³⁵-Dhe 'ö- -tadhe 'bha =ya =kpaɔ, kö Zan -yö -tun -dhe do bha- 'gü waa- -bha -klangdhiü -nu =plɛ 'dhö, ³⁶'yö ö 'yan -kpan 'zü Yesu -bha kö -yö ziö sië. 'Yö- pö: «'Saa- "bhlaanë 'ö Atanna -ya bɔ (kö -yö mɛ "bhü- -nu -bha 'wɔn yaa bho- -nu -bha) bha yö =nɛ!»

³⁷-Dhe 'ö Zan -bha -klangdhiü -nu =plɛ bha =waa- -wu ma -dhe -kɔ bha- 'dhö, 'yö 'wo -ziö Yesu =keng-. ³⁸-Dhe 'ö -ya -kë "dhü, 'yö Yesu -yö -slëë ö 'gü, 'yö "yan -kpan -a -nu -bha kö -wa =keng-, 'yö- pö- -nu -dhe: «Kwa- ma 'mü?» 'Yö 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Dhabi, i =yëë -yö 'mɛ?» (=Waa- pö «Dhabi» -a -nu -wu 'gü kö -wa pö «n Dëmɛ.»)

³⁹'Yö- -yɔ bɔ 'pö- -nu -gɔ 'ö- pö: «-Ka -kwa 'dho kö 'ka- -dhe dɔ!»

'Yö 'wo -ziö 'wo dho. 'Yö 'wo -kpan -a -dhe -bha, 'yö 'wo -dhe =kpaɔ -yi 'dhe bha- -kë -a "piü mü. (-a -gen -mü -dhe -yö -kë "dhü 'yënn- -dho bhaa 'ka).

40 Me =ple 'wo 'tu to Zan -wu bha- -bha 'wo -ziö Yesu -keng- bha, 'yö- me do- -kë Andre 'ö -kë Simo Piedhö dheebhang 'ka bha- 'ka. 41=Dhe 'ö =ya kë "dhü, Andre -yö -kpan ö dheebhang Simo -në- -bha -kö -blæesü 'yö- pö- -dhe: «Yi -zë 'ya -kpan Atanna -bha -Yame 'ö- -wɔn 'dhö 'dhö bha- -bha!» (Yö -në 'wo- -dhe glëkö -wu 'gü Klisi bha.)

42 'Yö dho Simo 'ka Yesu 'piü. =Dhe 'ö Yesu =yaa- yö, 'yö- -ga "sennghö 'yö- pö: «Bhi -në 'wo i -dhe Simo, 'yö 'i -kë Zonasö gbö 'ka, "kæ -wo -dho i -dhe =taamasü ya- 'gü Sefasö (=waa- pö "dhü kö -wa -pö Piedhö, "æen 'zü -gwë).

43=Dhe 'ö- -ta -dhe 'bha =ya -kpaɔ, kö -yö Yesu 'piü =dhe 'ö 'dho Gadhidhe -se 'gü, 'yö -kpan Fidhipö -bha, 'yö- pö- -dhe: «-Bhö nu kö 'i -da n =keng-!»

44 Fidhipö 'ö "dhü bha -yö -go 'pödhe 'wo- -dhe Besaida 'ö Andre waa- Piedhö 'wo go- 'gü bha =në- 'gü.

45=Dhe 'ö =ya kë "dhü, 'yö Fidhipö -yö -kpan Natanaæ -bha 'yö- pö- -dhe: «'Me 'ö Moizö -ya -dhiang zë 'tɔng- 'sëedhe 'gü, 'ö Atanna -wudhiüloomæ -nu -du 'pö 'wo- -dhiang zë yi 'bha 'ka bha 'ya -kpan -bha. -Wa -dhe Yesu, Zosefu gbö, -yö -go Nazadhetö.»

46 'Yö Natanaæ -ya pö- -dhe: «Pë -tiandhö 'bha- -mɔɔ -bha 'ö go Nazadhetö 'pö -ee?»

'Yö Fidhipö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «-Bhö nu -zë wo =zɔɔ!»

47=Dhe 'ö Yesu =ya Natanaæ yö kö -yö nu sië ö -zian 'ka, 'yö- pö- -bu 'gü 'ö- pö: «Izraedhö mi -dede =nɛ, pö 'aa- -bha!»

48 'Yö Natanaæ -ya dhe "kpɔ 'ö- pö: «I n do -kɔ -kë =dhe?»

'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «"Sanni Fidhipö -yö i -dhe, "tüng 'i gun -ya sië -'ka figö -dhü =wlöö bha kö n "yan -yö i -bha.»

49=Dhe =yaa- pö "dhü, 'yö Natanaæ -ya pö- -dhe: «N Dëme, Atanna Gbö -mü i 'ka =dedewo tɛan- 'ka, 'ma- -dhe yö, Izraedhö -me -nu -bha -gblüdü -mü i 'ka!»

50 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «-A pö 'a- wo i -dhe =dhe n "yan -yö -gun i -bha kö i -ya sië figö -dhü =wlöö bha 'yö 'i 'dhang bho n "dhiü bha "kæ ('bha 'to n =keng-), i "yan- -dho -da 'wɔn "gblüglü -nu 'wo -ziö -a 'dhe 'kö bha- -ta -a -dhe 'gü!»

51 'Yö- pö- -dhe 'bha wo 'zü 'ö- pö: «-A -pö ka -dhe tɛan- =dede 'ka -dhe dhang- 'dhi- -dho 'pu 'ö 'ka- -dhe yö kö Atanna -bha "kië -nu -wo -da sië 'wo =lɔɔ mang Mëgböme n -ta.»

"Dhabhliwɔn -blæesü 'ö Yesu -ya -kë -a -dhiang 'ö Zan -ya zë

2 1-2=Dhe 'ö =ya kë "dhü, 'ö -dhekpawyi =ya ziö =ple -a -yaaga -naa bha- 'ka kö -wo dhedɔ troo do kë sië 'pödhe 'wo- -dhe Kana 'ö Gadhidhe -se 'gü bha- 'gü, kö Yesu dhe -yö mü, 'yö 'wo Yesu waa- ö bha -klangdhiü -nu -a -nu -dhe troo bha- -ta. 3=Dhe 'ö =wa -drɔɔ mü 'ö- =ya yën. 'Yö Yesu dhe -ya pö- -dhe: «-A -nu -bha we bha =ya yën -wa!»

⁴Yö Yesu =ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «"Kεε kö ma -zè 'a- kè -dhe, dhebhɔnè, kö n -bha "tüng 'yii -loo -kö?»

⁵-Dhe 'ö =ya kè "dhü 'yö- dhe -ya pö gwëëzè -nu -dhe 'ö- pö: «Pè "uv pè 'ö dho- pö ka -dhe -kaa kè -zɔɔ 'dhe!»

⁶Zuifö -nu -bha -zu 'ka 'yi 'bha 'ö- -nu wɔ -kɔ 'gü bha- -ya 'gü pè "fiè 'ö -gwè 'ka, 'ö- -yan do -yö =mɔɔ -sangdhe këng do -nu -bha bha- "saɔdo -yö -gun -dhe bha- 'gü. ⁷Yö Yesu -ya pö gwëëzè -nu bha- -nu -dhe: «-Ka pè "fiè -nu bha- "dhiü pa "yi 'ka!»

⁸Yö 'wo- =gban "pɛpɛ "dhiü pa "klënklëndhö. ⁸=Dhe 'ö =waa- kè "dhü, 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «-Kaa 'bha 'sü kö 'ka 'dho- 'ka troo -gɔmɛ -dhe!»

⁹Yö 'wo- 'bha sü 'wo dho- 'ka- -dhe. ⁹Yö troo -gɔmɛ bha 'ö "yi 'ö Yesu -ya -gla we 'gü bha- din -ga. Yö -zè we bha 'yaa gun- 'godhe dɔ siè "kεε kö gwëëzè -nu 'kö 'wo- "dhiü -wlö siè bha wo -zè -wa -dɔ. 'Yö troo -gɔmɛ bha 'ö dhemedè -dhe, ¹⁰'yö- pö- -dhe: «('Yö- we 'dhe 'kö ya -yö -go 'mɛ 'yö- din- -kè -sè "dhü) we din -sè -nè mɛ =gban 'wo- -dɔ -dheng -dhe -blɛsü 'yö =wa 'kën 'yö 'wo gun -na -a 'dhe 'ö- din =ya 'go zian -ta bha- nu -a -nu -dhe, "kεε bhi -zè we 'dhe- din =ya 'go zian -ta =nè 'i- nu -blɛsü 'yö 'i gun -na -a -sè nu =taama -wa!»

¹¹Yesu -yö 'ö -bha "dhabhliwɔn -blɛsü -kè Kana -pö 'ö Gadhidhe -se 'gü bha- 'gü -kɔ bha =nè- 'gü, 'yö 'ö -bha 'tɔbhɔdhe -zɔn 'ka- -nu -dhe. 'Yö- -bha -klangdhiü -nu -bha 'dhang -bho -a "dhiü -sü 'bha 'dhö -da 'gü.

¹²=Dhe 'ö =ya kè "dhü 'yö Yesu 'dhö, -a dhe 'dhö, -a dheebhang -nu 'dhö, -a -bha -klangdhiü -nu 'dhö, 'yö 'wo dho 'pödhɛ 'wo- -dhe Kapɛɛnaɔmò bha- 'gü 'yö 'wo -dhekpacyi 'bha -kè mü.

**Yesu -bha -bhlèè -ya Atanna -dhɔkägükɔ -bha -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zè
(Matiö 21,12-13; Makö 11,15-17; Dhukö 19,45-46)**

¹³=Dhe 'ö gun kö Zuifö -nu -bha troo 'wo- -dhe Pakö bha- yi 'yaa -gblɛɛn 'zü, 'yö Yesu -yö dho Zedhizadhémö. ¹⁴=Dhe 'ö =ya -da "kweandhe 'ö Atanna -dhɔkägükɔ 'dhö- -bha bha- 'gü, 'yö -kpan -du -nu oo, "bhlaa -nu oo, -tong -nu ('ö Zuifö -nu -wa dhɔ kö -wo "saa- bho- 'ka Atanna -dhɔkè 'gü -kɔ 'gü bha-) "dhɔɔdɔmɛ -nu -bha mü, waa- 'mɛ 'wo nu 'wëè- fiè bho 'wëè- 'dhe 'ö Atanna -dhɔkägükɔ 'gü mü -bha -bha bha- -nu 'dhö 'pö kö -wo -ya siè woo- -tabedhi -nu -bha. ¹⁵=Dhe 'ö =ya -kpan -nu -bha -dhe -kɔ bha- 'dhö, 'yö 'ö -kɔ -da bhièga 'bha 'gü 'yö- -kè -dhe -klangga 'dhö, 'yö- -nu =gban "pɛpɛ -kè -dhe bha- 'gü waa- -nu -bha -du -nu waa- "bhlaa -nu 'dhö, 'yö 'wëè- fièbhome -nu -bha 'wëè- =gban =wenng, 'yö- -nu -bha -tabedhi -nu "dhiü -zuò, ¹⁶'yö- pö -tong "dhɔɔdɔmɛ -nu -dhe: «Pè -nu bha -kaa -nu bho bha, 'ka 'dho n Dè -bha 'kɔ kè kaa- "dhɔɔ -kɔ 'ka!»

¹⁷=Dhe 'ö- -bha -klangdhiü -nu =waa- ma "dhü, 'yö- -nu -zɔ -yö -bö -wu 'ö -ben zè -sü 'ka Atanna -bha 'sëèdhe 'gü 'ö- pö:

«Atanna -wɔn -yö -dɔ n -zɔ -bha

-dhe peng 'dhö bha- 'ka.»

18=Dhe 'ö ya bo -a -nu "piü kē -sü 'ka -dhe -kō bha- 'dhö, 'yö Zuifö -nu -gōme -nu 'wo- dheε" kpō 'wo- pō: «-A kē 'i- wo 'dhü bha- 'klōō- -mü -mē 'ka? -Mē -nē dho =mōō- -bha kō -ya -zōn yi -dhe -dhe -a -dheā -bha -dhe 'i- kē 'dhü, -a -pē -zōn yi -dhe!»

19'Yö Yesu -ya -yō bō- -nu -gō 'ö- pō: «-Ka Atanna -dhökögükō ya- 'wü, a -dho dō -dhekpāyī -yaaga 'ka.» 20'Yö 'wo- pō- -dhe: «'Ö -mē! 'Kō 'yi- dō -kwe -kaōng -yiisiō ga "saōdo 'ka ya bhi -zē i- -pō i -dho dō -dhekpāyī -yaaga 'ka -ee?»

21'Sa Atanna -dhökögükō 'ö Yesu -ya pō "dhü bha pē "wεε 'bha 'yaa -mü, -yō -wī ö -dī -nē- 'ka. 22=Dhe 'ö- yi -ya =gwēē 'ö Yesu -ya ga 'ö =ya -bö (-a -dhekpāyī -yaaga -naa bha- 'ka), 'yö- -bha -klangdhiü -nu -zū 'dhö -bö -dhe -yö kē- pō wo -dhe "dhü yi dō 'ka, 'yö 'wo 'dhang bho Atanna -wū 'ö -bēn zē -sü 'ka 'sēēdhe 'gü waa- 'dhe 'ö Yesu -ya pō 'pō bha- -nu "dhiü.

23'Töng 'ö Yesu gun- 'ka Zedhizadhemö Pakō troo -ta bha, -yö kē "dhabhliwōn -nu -kē 'ö me 'gbe 'wo 'dhang bho- "dhiü -a -wōn 'gü, 24'kεε Yesu -zē 'yii 'dhang bho- -nu "dhiü, -a -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kō -ya nu zuēpiüwōn -dō 'kpakpadhō. 25-A -mawōn 'yaa gun- -bha kō -wo me sōng -gen dō- -dhe, -a -gen -mü -dhe -yö me "bhū- -nu zuēpiüwōn -dō.

Dhiang 'ö Zan -ya zē 'ö -gban 'wōn -nu 'ö Yesu waa- Nikodemö 'wo- pō kō -ya nu- "piü -a -bha

3 1=Dhe 'ö yi dō 'ka 'yö Zuifö -nu -bha -gōme dō 'wo- -dhe Nikodemö, "kεε 'ö -kē Fadhizien 'ka, 2'yö nu Yesu "piü gbeng, 'yö- pō- -dhe: «N Dēme, yi- 'wōn -dō -dhe Atanna -nē i bō kō 'i me "bhū- -nu draan-; -a -gen -mü -dhe "dhabhliwōn suu -nu 'i- -kē siē ya me 'bha -kō 'yaa =mōō- -bha kō -ya kē kō Atanna 'yaa- -me "piü.»

3=Dhe 'ö =yaa- pō "dhü, 'yö Yesu -ya pō- -dhe: «A- -pō i -dhe tēan- -dede 'ka -dhe: Mε "bū me 'ö 'bhii bhō -deewo, 'bhii 'dho -da Atanna -bha -gblüädēhekēme -nu -bhiēē 'gü.»

4'Yö Nikodemö -ya pō- -dhe: «Mε 'bha- -mōō -bha 'ö bhō 'ö go mü 'zū -deewo 'ö -da ö dhe "gblüü- -ee? "Eεn 'bha- pō "dhü kō i- -pō -dhe?»

5'Yö Yesu -ya -yō bō- -gō 'ö- pō: «A- -pō i -dhe tēan- -dede 'ka -dhe me "bū me 'ö Atanna 'yii i 'kpō -deewo 'yi waa- 'Nii- "slüüslü -kō 'ka, 'bhii 'dho -da -bha -gblüädēdhe 'gü. 6-A -gen -mü -dhe 'me 'ö bhō dhe waa- gōn -a -nu suu 'gü, me -dhe zuēga =nē -kē -me -gō; "kεε 'me 'ö Atanna -bha 'Nii- "slüüslü -ya -gla bha, Atanna zuē" =nē -kē -me -zē -gō. 7-A pō 'a- wo i -dhe -dhe -a -dheā -bha -dhe 'ka bhō -deewo bha 'ya 'dho i "gblüüdhe "muu bhō; -a -gen -mü -dhe 8 Atanna -bha 'Nii- "slüüslü -bha me 'gla -sü bha -yö -kē -dhe "tεε 'ö -ziö =siē bha =nē- 'dhö; -yö -ziö -dhe 'ö -dhi -dhe =nē- 'gü, 'ö me -ya vin ma, "kεε 'bhaa- 'godhe waa- 'dhodhe 'bha dō.

9'Yö Nikodemö -ya pō- -dhe: «Yö -zē 'zū -yö kē -kō -kē -dhe?»

¹⁰Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «-A kë -sü kö bhi 'i -kë Atanna -wu -gɔme 'kpii- do 'ka Izraedhö -se 'gü bha 'bhaa 'wɔn -nu bha- -nu dɔ bha- 'wɔn -yö n -kɔn. ¹¹A- -pö i -dhe tean- -dede 'ka -dhe 'wɔn 'yi- dɔ, 'ö yi 'yan- -yö -da 'gü -në 'yi- pö ka -dhe, "kɛɛ 'kaa "wɔ- -bha kö 'ka 'dhang bho- "dhiü. ¹²Ya kë -dhe 'wɔn -nu 'wo -gban Atanna -bha, 'ö "kpungtaadhe ya- 'gü 'ma- -dhiang zë ka -dhe 'kii- 'gü ma, -a 'dhe 'kö -gban -bha dhang- 'gü 'ma- -dhiang zë ka -dhe ka -dho -a 'gü ma -kɔ kë -dhe 'yö 'ka 'dhang bho- "dhiü, ¹³"kɛɛ kö me 'bha 'yii 'dho -dhe 'ö- -bha dhang- 'gü bha- 'gü do kö 'yii kë mang Megböme 'a go 'mü 'a -lɔɔ "kɔng -taa yö bha ma -zë n 'ka?»

¹⁴⁻¹⁵Bhö -dhe -ga, -kɔ do 'ö Moizö -yö -mlɛɛ 'bleen- -kë 'ka yi 'bha 'ka zën 'ka 'ö- dɔ 'dhü -bha "wla -ta bha, -wo -dho Megböme dɔ 'dhü bha 'pö -kɔ do bha- 'gü, kë 'dhü kö me "ɔɔ me 'ö =ya 'dhang bho- "dhiü, kö =sii 'ö 'yaa yën 'ö Atanna 'piü bha -yö kë- -me -dhe 'pö (=dhe -kɔ do 'ö -kë 'ka Izraedhö -me -nu kpö 'gü yi 'bha 'ka, 'ö 'me =ya ö 'yan "dhiü "wli kö -yö -mlɛɛ bha- -ga 'ö gun dha sië bha- 'dhö.) ¹⁶-A pö 'a- wo "dhü bha- 'klɔɔ- -mü -dhe me "bhu- -nu -dho 'ö Atanna -kë -a "sinma 'yaa 'dhö. Yö -në- -wɔn 'gü 'yö 'në ga do 'ö- -gɔ -a bɔ- -nu -dhe, kö me "ɔɔ me 'ö dho 'dhang bho- "dhiü, kö -tosea 'ö 'yaa yën 'ö- "piü bha -yö kë- -me -dhe, kö- -me 'gü 'ya 'dho see-. ¹⁷Atanna -yö 'ö Gbö -bɔ me "bhu- -nu -dhe kö -ya -nu dha -në- wo, 'yii- bɔ kö -yö za -zë dɔ- -nu -bha. ¹⁸"Kɛɛ 'me 'kö 'yii 'dhang bho- Gbö bha- "dhiü, kö za -ya -bha. -A -gen -mü -dhe kö 'yii 'dhang bho Atanna -bha 'në ga do bha- "dhiü. 'Me 'kö =ya 'dhang bho 'pö- Gbö bha- "dhiü kö za -ya 'go- -me -bha. ¹⁹Za kë me -bha -gen -mü -më 'ka? -A -gen -mü -dhe (Atanna Gbö 'ö -kë) -dhepuudhe 'ka bha =ya nu "kɔng -taa, "kɛɛ me "bhu- -nu këwɔn 'bha 'yaa kë 'ö- wo -së bha, 'yö 'wo wo -to -dhe tii 'gü -sü fië- bho -dhe -pɔ wo -ta -sü -bha. ²⁰-A -gen -mü -dhe me "pepe 'wo 'wɔn yaa -kë, -dhepuudhe -san -ya -nu -kë. 'Waa "wɔ- -bha kö -wo -wo zang -ta, kë "dhü kö- -nu këwɔn yaa -nu bha -wo 'to -gblen 'kpɔ 'gü. ²¹"Kɛɛ 'me 'kö Atanna -wu 'dhö 'pë 'ö- pö, 'ö yö -në teanwɔn 'ka bha- 'gü -wɔn -kë, -a -me 'yaa "suü -dhepuudhe -gɔ. Kë "dhü kö -wo "yan -kpan ö këwɔn -së -nu -bha. -A -gen -mü -dhe -yö ö zü -gban Atanna -në- 'gü.

"Seedhe 'ö Zan Mezume -ya -kë Yesu -bha

²²-Dhe 'ö =ya kë "dhü, 'yö Yesu waa- ö -bha -klangdhiü -nu 'wo dho Zude -se 'gü, 'yö weng- -nu 'wo to mü "tüng 'në 'bha 'ka 'yö 'wo me -nu -go 'wɔn yaa 'gü -zu bho. ²³-A "tüng bha- 'gü kö Zan -dɔ 'pö -yö me "zu sië 'pö -dhe 'wo- -dhe -dhe ɛnɔ, 'ö -ya -sü 'ka 'pödhe 'wo- -dhe Sathimö -a "sɔɔ bha- 'gü; -a -gen -mü -dhe 'yigɔ 'gbe -yö -gun -dhe bha- 'gü. Me -nu -gun 'dho sië- "piü (-dhe bha -në- 'gü) 'yö- -nu -zu. ²⁴('Ö "dhü bha kö 'wii Zan -da -kɔ -kaso 'gü.)

²⁵-Dhe 'ö =ya kë "dhü 'yö Zan -bha -klangdhiü -nu bha- me 'bha -nu waa- Zuifö mi do 'wo -ya zaadhe -da -sü -bha 'wɔn 'ö -gban -a -nu -bha

-kë "slüüslü -zu bho -sü 'ö- -nu wɔ -kɔ 'gü -a -bha bha- 'gü. ²⁶-Dhe 'ö -ya kë "dhü 'yö 'wo dho Zan "piü 'yö 'wo- pö- -dhe: «Yi Dème, -dhe -ga, 'me 'i- -dhiang zë yi -dhe yuënggü Zuuden -taama bha -yö me -go 'wɔn yaa 'gü -zu bho sië, me 'kpii- -dhe -gban -wo 'go sië i "piü 'wo dho yö -në- -keng-.

²⁷'Yö Zan -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «Atanna 'yii i gba -due 'ö- 'ka 'bhaa- -slɔɔ. ²⁸Kaa -dede ka -mɔɔ -bha 'ka- "sëedhe -kë -dhe a kë- -pö ka -dhe -dhe ma -zë 'mii kë Atanna -bha -Yame bha- 'ka, "këe a -kë -a "dhiü -naɔɔmë -në- 'ka. ²⁹-Yö kë ka "yaan -dhe ma -zë a -dhe 'me 'wo nu sië- -bha dhe dɔ -a "taɔngdë -në- 'dhö. -A dhebho -zë -yö dhemedë -në- -bha 'ka, "këe 'yö- "taɔngdë -zë 'ö dɔ- "sɔɔ, 'yö- -wu ma, 'yö- -nii -yö -da. -Kɔ 'ö n -nii 'dhö -da sië- 'ka ("tüng ya- 'gü) 'yö bha; -a -gen -mü -dhe 'wɔn 'a- pö -a 'gü -wɔn -ya kë. ³⁰-A -dhea -bha -dhe yö -në- -due -yö kë 'kpii- -kpeawo ma -zë n -bha -bha,

³¹-a -gen -mü -dhe 'me 'ö go Atanna "piü yö -zë -due -yö 'kpii- 'ö -ziö me -gban "pepe -bha -ta. Me 'ö bho me "bhu- -nu suu 'gü kö "kpungtaame -mü. Pë 'ö "kpung -taa yö 'yö- -dhiang zë, "këe 'me 'ö go Atanna "piü -a -due -yö me -gban -bha -ta "dhüng 'gü; ³²-a -gen -mü -dhe 'pë 'ö- yö, 'yö- -dhiang zë, -a 'dhe 'ö- "tu -ya ma, 'yö- pö, "këe mekpiidhe -në 'waa 'dhang bho- -bha "sëedhe "dhiü. ³³-A -wɔn 'gü, 'me 'ö -ya 'dhang bho- "dhiü, 'yö 'ö -kɔ -ya -wɔn -bha, 'yö- 'wɔn dɔ -dhe pë "pepe 'ö Atanna -ya pö -a 'bha 'yaa -sua 'ka. ³⁴'Me 'ö Atanna -yaa- bɔ, -a -me -ya -wu -në- "dhiü -loo, -a -gen -mü -dhe 'yaa 'ö bha 'Nii- "slüüslü dan kö -ya nu- -më -dhe. ³⁵-Dhe 'ö -kë -dhe -a Gbö -dho -ya -kë, 'yö pë -gban "pepe dɔ- -kɔ 'ka. ³⁶'Me 'ö -ya 'dhang bho- "dhiü, kö -tosea 'ö 'yaa yën 'ö Atanna "piü bha -yaa- -slɔɔ, "këe 'me 'yii- Gbö -bhlëë -ya, -tosea bha- -me 'yii 'dho- -slɔɔ; -a -gen -mü -dhe kö -yö 'ö -dɔ -ya -sü 'ka Atanna -bha 'wɔn -bho me 'gü -sü -në- -bha -ya 'gü.

Dhiang 'ö Zan -ya zë 'ö -gban 'wɔn -nu 'ö Yesu waa- Samadhi -dhebhɔ 'wo- pö -a -bha

4 ¹⁻³-Dhe 'ö -ya kë "dhü 'yö Fadhizien -nu 'wo- ma -dhe 'me 'wo bɔ Yesu 'ka 'wo- -nu -go 'wɔn yaa 'gü -zu bho sië -wa kë 'gbe -wa ziö Zan -bha -ta, ("këe tean- -dede 'ka, Yesu -zë 'yaa gun me 'bha "zu sië. -A -bha -klangdhiü -nu -në 'wo gun me "zu bha- bho sië). -Dhe 'ö Yesu -yaa- ma "dhü, 'yö go Zude -se 'gü 'yö 'ö yee -kë 'ö dho Gadhidhe -se 'gü. ⁴-A 'dho -sü 'ka -a -dhe -gun -bha -dhe -yö bɔ Samadhi -se -në- 'gü.

⁵-Dhe 'ö -ya 'dho -ya -loo 'pödhe dɔ 'bha 'ö 'se bha- 'gü 'wo- -dhe Sisiaa, 'ö -ya -sü 'ka 'bhlaadhe 'ö Zakɔbö -ya nu 'ö gbö Zosefu -dhe yi 'bha 'ka bha- "sɔɔ bha- 'gü, ⁶-a "tüng bha- 'gü kö 'yënn- -ya -ya me -gɔ -zinng 'gü, 'yö -loo Zakɔbö -bha -klɔng "dhiü kö- 'gü -ya ga, 'yö dho 'yö -ya -klɔng bha- "kpung "dhiü.

⁷⁻⁸'Ö gun "dhü kö- -bha -klangdhiü -nu -wa 'dho -bhöpë 'dho -dhe 'gü 'pödhö. 'Yö dhebhɔnë dɔ 'ö go Samadhi -se bha- 'gü 'ö nu 'yi 'tɔdhe 'gü. 'Yö

Yesu -ya pö- -dhe: «-Bhö n -bha "yi nu 'kaa- mü!»⁹ 'Yö- -yö bö- -gö 'ö- pö: «'Yö bhi kö 'i -kë Zuifö 'ka -yö kë -kō -kë -dhe 'yö 'i- pö a i gba "yi 'ka "këe kö ma -zë a -kë Samadhi dhebhö 'ka!»

(-A -yö 'ö- bö "dhü bha- -gen -mü -dhe Samadhi -me -nu bha waa- Zuifö -nu 'waa gun wo 'ko -dhe -së -kpeidhö.)¹⁰ 'Yö Yesu -ya -yö bö- -gö 'ö- pö: «-Ya kë 'nu -dhe 'pë 'ö Atanna -ya -gbaɔ me "bhu- -nu -gö bha 'i- -dɔ, 'ö 'me 'ö "yi -gbadhe sië i -gö kö 'ö- mü bha 'i- dɔ, kö bhi -në 'i dho "yi -gbadhe yö -zë -gö 'nu 'yö "yi ziösü nu i -dhe.»

¹¹ 'Yö dhebhönë -ya -yö bö- -gö 'ö- pö: «N Dëme, -a "yi 'kö "dhü i -dho -a nu -kō kë -dhe n -dhe kö -klɔng -tɔ 'ka -pë 'yaa i -gö, "këe kö -klɔng ya -yö -gblëen. ¹² ("Ëen -a "yi 'dhe 'kö "dhü- suu- mü -dhe? "Ëen yö -zë -bhlëë -në 'kpii- 'ö -ziö -a 'dhe 'ö) yi "bhema Zakɔbö -ya pɔn yi -dhe, 'ö yöö -dede 'ö- 'bha mü, 'ö- bhang -nu waa- -bha -tuü -nu 'wo- 'bha mü 'pö ya- -ta -ee? "Ëen bhi -në bhi -zë i -bhlëë 'dhö 'kpii- 'ö -ziö yi "bhema Zakɔbö -dhe 'ö -kë -dhe i -mɔɔ -bha 'i "yi suu "wëe nu yi -dhe bha- -wɔn 'gü -ee?»

¹³ 'Yö Yesu -ya -yö bö- -gö 'ö- pö: «Më 'ö "yi 'dhe 'kö ya- mü, "yi mü -dho -dho -a më kë -deewo, ¹⁴ "këe më "ɔɔ më 'ö "yi 'a dho- nu- -dhe bha- mü, "yi mü -dho 'yii 'dho- -më kë 'zü tongtongdhö; -a -gen -mü -dhe "yi 'dhe 'a dho- nu- -më -dhe bha -yö -dho kë "yi ziösü 'ö -tosea 'ö 'yaa yën -a -kë më -dhe bha- 'ka 'ö- -gö -yö bö- -më 'gü.»

¹⁵ -Dhe 'ö Yesu -yaa- pö "dhü, 'yö dhebhönë bha 'ö- pö- -dhe: «N Dëme, -bhö -a "yi suu bha- nu n -dhe 'sa kö "yi mü -dho 'ya 'dho n kë 'zü, "ëen kö 'ma 'dho nu "yi 'tɔ -dhe ya- 'gü 'zü -dhe!» (-Yö -kë 'gü -dhe "yi -dede kwa- mü sië ya -në Yesu -ya -dhiang zë bha.)

¹⁶ "Këe 'yö Yesu -ya -yö bö- -gö 'ö- pö: «-Bhö 'dho kö 'i i -gɔn -dhe kö këng 'ka nu!»

¹⁷ 'Yö dhebhönë -ya -yö bö- -gö 'ö- pö: «'Maa gwaan- -bha.»

'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «-A pö 'i- wo 'bhaa gwaan- -bha bha tean- -mü, ¹⁸ -a -gen -mü -dhe 'bha gwaan- 'kpɔ "sɔɔdhu, më 'dhe 'i- -kō -bha -dëe 'yënn- ya- 'gü bha i -gɔn 'yaa -mü, 'bhii -sua kë.»

¹⁹ 'Yö dhebhönë -ya pö- -dhe: «N Dëme, 'ma- 'wɔn dɔ -dhe Atanna -wudhiüloome -mü i 'ka, (-a -gen -mü -dhe 'wɔn "pepe 'ö gun ma -tosea 'gü 'bha- -gban pö.) ²⁰ "Këe -a pö 'ö Zuifö -nu 'ka- wo -dhe Atanna -dhɔkë -dhe 'ö 'dhö -yö Zedhizadhëmö -naa, "këe kö yi "bhema -nu -zë -wo wo -bha -dhɔkë -tɔn ya -në- -gbin- bha (bhi -zë i i -bha -pö 'gü -dhe?).»

²¹⁻²⁴ 'Yö Yesu -ya -yö bö- -gö 'ö- pö: «-Yö kë i "yaan -dhe Atanna bha 'nii- mü, -a -wɔn 'gü 'më 'wo dho- -dhɔkë, -a "tüng -dho -loo 'ö 'wii 'dho 'dho -tɔn ya- -gbin- -dhe yöö do- 'gü, "ëen Zedhizadhëmö -dhe -zian 'gü, ("këe 'ö 'wo dho- -dhɔkë -dhe -gban "pepe -në- 'gü); -a -gen -mü -dhe Samadhi -më -nu 'ka bha 'pë 'ka- -dhɔkë bha 'kaa- dɔ. 'Yö 'më 'kö 'yi -kë Zuifö 'ka bha yi -zë 'pë 'yi- -dhɔkë bha 'yi- dɔ. -A 'klɔɔ- mü -dhe Atanna -yö -bö Zuifö -në- -nu -ta 'yö më "bhu- -nu dha. -A -wɔn 'gü -a "tüng -dho -loo, 'ö -ya -loo

-zianwo, 'ö Atanna -bha 'Nii- 'slüöslü 'ö teanwön 'ö- -wön 'gü -a -zön me -dhe bha 'ö- -kë kö me "bhu- -nu -wo n Dë Atanna bha- -dhökë (-dhe -gban 'pɛpɛ 'gü). =Dhe 'ö -kë =dhe Atanna bha 'Nii- -mü bha -a -dheä -bha =dhe 'me 'wo dho- -dhökë 'pö bha- -bha teanwön pö 'Nii- bha -ya 'sɪ kɛ- -nu -dhe kö -wa -dhökë =dhe -kɔ 'ö- 'ka -a 'dhö; -a -gen -mü -dhe -yö me suu 'ö "dhü -nɛ- =mɔɔ kö -wa -dhökë.»

25 'Yö dhebhone -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «A- 'wön -dɔ =dhe Atanna -bha -Yame 'wo- Klisi -kë bha -yö -dho nu. =Dhe =ya nu yö -nɛ dho 'wön -gban 'klɔɔ- pö yi -dhe.»

26 'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «Ma 'a dhiang zë sië i -dhe ya ma -nɛ 'wo n -dhe "dhü.»

27 -A "tüng =dede bha- 'ka 'yö- -bha =klangdhiü -nu 'wo go 'pödhö 'wo nu. -Kpan 'wo- wo- -bha kö waa- dhebhone bha -wo dhiang zë sië bha 'yö- 'wön -ya -nu kɔn, "kɛɛ -a -nu 'bha 'wii =mɔɔ- -bha kö -wa dheɛ" 'kpɔ kö -wa pö: «I -bha -mɛ =nɛ- -gɔ?» "ɛɛn «ka -mɛ -dhiang =nɛ- zë sië?».

28 =Dhe 'ö =ya kɛ "dhü, 'yö dhebhone bha 'ö ö bha 'yigbɔ to 'mü 'yö ö yee -kë 'ö dho 'pödhö 'yö- pö 'pömɛ -nu -dhe: 29 «-Ka nu kö 'ka -dhe 'bha -ga! 'Me 'ö ya 'wön -nu 'a- -kë -ya =gban -dɔ, =yaa- =gban pö n -dhe 'pɛpɛdhö ("kɛɛ kö 'mii- yö -zianwo do)! Atanna -bha -Yame bha 'yaa -mü "wɛ -ee?»

30 =Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö 'pö- bha- 'gü -mɛ -nu 'wo dɔ -beang -bha 'wo dho Yesu -dhe 'gü.

31 "Tüng 'ö kɛ sië- 'ka "dhü bha kö- -bha =klangdhiü -nu -zë -wo -gban sië- -bha pɛ -bhö -wön =nɛ- 'ka 'wo- pö: «Yi Dɛmɛ, -bhö pɛbhee 'nɛ 'bha -zë -bhö.»

32 "Kɛɛ 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «'Pë 'ö n -bhöpɛ 'ka 'kaa- dɔ.»

33 'Yö- -bha =klangdhiü -nu 'wo -ya wo 'ko -nu dheɛ" 'kpɔ -sü -bha 'wo- pö: «"ɛɛn me 'bha -nɛ =ya nu- -dhe -bhöpɛ 'ka 'nu -ee?»

34 'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «'Mɛ 'ö n bɔ bha- -zɔ "piü -wön kɛ -sü waa- yɛ 'ö- nu n -dhe -a "dhiü -ta -sü bha -nɛ =dhe n -bhöpɛ 'dhö. 35 "ɛɛn 'waa- pö kwa -wu 'gü =dhe «"Su =ya 'to -yiisiö kö 'kwa -mlü "kan -ee?») "Kɛɛ ma -zë a- -pö ka -dhe =dhe 'ka ka "yan "dhiü "wli kö 'ka -dhe -ga. 'Me 'wo nu sië -yɛɛdhö bha -kaa -nu -ta -ga, -wo =dhe 'bhlaadhe 'ö- -mlü =ya -pɛ kɛ =nɛ- 'dhö bha. 36 'Mɛ 'ö -mlü ta =yaa- "kan kö -ya dɔ =gbaandhö kö yɛ 'ö- -kë bha =yaa- -saa -nɛ- 'sü bha, -a =nii -yö -da. -Kɔ do bha- 'gü 'mɛ 'ö 'dhang -bho Atanna "dhiü -mɛ -nu =loo 'ko -ta, -a =nii -yö -da 'pö -a -nu -bha -da -tosea 'ö 'yaa yɛn -a kɛ -dhe 'gü -sü bha- -wön 'gü. -A -kë "dhü -sü bha- 'gü, kö 'mɛ 'ö -mlü bɔ waa- 'mɛ 'ö- -kan, -a -nu =nii -yö -da =dhe 'ko 'dhö. 37 -A -wön 'gü "gwɛnng 'wo- -da 'wo- pö: «'Mɛ 'bha =nɛ -mlü bɔ 'yö me 'bha -ya -kan» bha 'yaa =sua 'ka, 38 -a -gen -mü =dhe 'bhlaadhe 'a ka bɔ- 'gü -mlü "kan -dhe 'gü bha 'kii- -yɛ 'bha kɛ, me "wɛɛ -nu =nɛ 'wo- -ke -kë 'yö ka -zë ka dɔ- -nu "gblɔɔ -ta bha.

39 Samadhi -pö bha- 'gü -mɛ -nu 'wo dho Yesu -dhe 'gü bha =dhe 'ö =wa 'dho =wa =loo mü, -a me 'gbɛ =dede kɛ 'dhang -bho "dhiü -a pö 'ö dhebhone bha 'ö- wo

-dhe «'Wɔn 'pepe 'a- -kë =yaa- =gban- pö n -dhe bha- -wɔn 'gü.» ⁴⁰Yö =në- -wɔn 'gü 'yö 'me 'wo nu bha 'wo -gban Yesu -bha -dhe -yö -dhekpacyi 'bha kë wo 'piü mü. 'Yö to 'mü 'yö -dhekpacyi =plɛ -kë -a -nu -dhe 'gü. ⁴¹Dhiang -nu 'ö Yesu -dede 'ö- zë- -nu -dhe bha 'me 'wo 'dhang bho- "dhiü -wo kë -kë 'gbe, 'wo -ziö 'me 'wo 'dhang bho dhebhönë bha- -wu 'dhiü -a -nu -ta. ⁴²Yö 'wo- pö dhebhönë bha- -dhe 'wo- pö: «Dhang 'yi- bho sië- "dhiü =taamasü ya- 'gü ya- 'klɔɔ- 'yaa -mü 'wɔn 'i- -gen dɔ yi -dhe bha- 'ka 'zü, "kɛɛ yii =dede 'ya- -wu ma, 'ya- 'wɔn dɔ 'pö -dhe yö =në Atanna -ya bɔ =dedewo tɛan- 'ka kö -yö me "bhu- -nu dha.

**Yesu -bha "yua -bho -gblüdë -kɔdhiümɛ do 'bha
-bha 'në -bha -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë**

⁴³=Dhe 'ö Yesu =ya -dhekpacyi =plɛ kë -dhe bha- 'gü, 'yö waa- =kengme -nu 'wo go 'mü 'wo dho Gadhidhe -sɛ ('ö -kë -a -kpɔ 'gü -sɛ 'ka bha-) 'gü. ⁴⁴'Ö gun "dhü kö =yaa- pö 'nu =dhe «Atanna -wudhiüloomɛ =bhlëë 'yaa kë ö -dɪ =plöö». ⁴⁵"Kɛɛ =dhe 'ö =ya 'dho =ya =loo Gadhidhe -sɛ bha- 'gü, -a "sɛ bha- 'gü -mɛ -nu 'ö -wɪ -nu 'ka "dhü bha -wo kë -dɔ -gɔ zian- -sɛ 'ka, -a -gen -mü =dhe woo -dɪ 'pö -wo kë -dho Pakö troo -ta Zedhizadhëmö 'ö 'wo 'wɔn -nu "pepe 'ö gun- kë sië 'mü bha- -dhe yö.

⁴⁶=Dhe 'ö =ya kë "dhü 'yö ö yee -kë 'zü -deewo 'ö dho Kana -pö 'ö 'yi -gla we 'gü -a 'gü "tüng 'bha 'gü bha- 'gü. -Gblüdë -bha -yame =bhlëësü do 'bha -yö -gun 'pö- bha- 'gü 'ö- gbö do 'gü 'yaa gun -sɛ 'pödhɛ "wɛɛ 'dhe 'wo- -dhe Kapɛɛnaɔmö bha- 'gü. ⁴⁷=Dhe 'ö me bha =yaa- ma -dhe Yesu -ya 'go Zude -sɛ 'gü =ya nu Gadhidhe, 'yö dho- "piü, 'yö =bhɛa- -dhe kö weng 'wo 'dho Kapɛɛnaɔmö kö -ya gbö kë "klüüklü, -a -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kö- gbö 'gü 'yaa -sɛ -dedewo, kö =ya wɔ 'ya-

⁴⁸'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «Ka -zë ka "yan 'yii -da "dhabhliwɔn "gblügblü -nu 'gü, 'dhang -bho n "dhiü -sü 'yii 'dho kë ka -gɔ tongtongdhö.»

⁴⁹'Yö -gblüdë -bha -yame bha 'ö- -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «N Dëmɛ, -bhö dɔ "gbu- kö i nu kö 'kwa 'dho, 'yii kë "dhü n gbö bha yöö ga.»

⁵⁰'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «-Bhö 'dho, i gbö bha =ya kë "klüüklü!»

=Dhe 'ö Yesu =yaa- pö "dhü, 'yö 'me bha 'ö 'dhang bho- -wu bha- "dhiü 'yö dho. ⁵¹=Dhe 'ö gun 'dho sië, -yö -to zian -ta 'yö -kpan -a -bha gwëëzë -nu -bha kö -wo nu sië -dɔ -gɔ zian -dhe 'gü. =Dhe 'ö =wa -kpan -bha 'yö 'wo- pö- -dhe: «Yi Dëmɛ, i gbö =ya dha!»

⁵²'Yö- -nu dhɛɛ' kpɔ 'ö- pö: «-Yö ö -dɪ -slɔɔ -më "tüng 'gü?» 'Yö 'wo- pö- -dhe: «-Yö -kë "dhü yaan "dhiü kö 'yënnɔ- =ya 'kpɔ mɛ -gɔ 'ka -dee 'gü. Peng- -zɔɔ kwi 'gü "tüng bha =në- 'gü.»

⁵³=Dhe 'ö =waa- pö "dhü 'yö gɔndënë bha- -zu -yö -bö =dhe "tüng -dede bha =në Yesu -ya pö- 'ka ö -dhe =dhe ö gbö =ya kë "klüüklü. =Dhe 'ö =ya kë "dhü 'yö waa- "piümɛ -nu =gban "pepe 'wo 'dhang bho Yesu "dhiü.

⁵⁴Yesu 'ö go Zude 'ö dho Gadhidhe, "dhabhliwɔn =plɛ -naa 'ö- -kë 'yö bha.

Yesu -bha -genloome do -kë "klüöklü -kə -dhiang 'ö Zan -ya zë

5 ¹=Dhe 'ö =ya 'wɔn -nu bha- kë =dhe -kə bha- 'dhö, 'ö Zuifö -nu -bha Atanna -dhəkë troo do 'bha yi =ya -loo, 'yö dho Zedhizadhëmö. ²'Yi =gblü 'kpikpi do 'bha -yö 'pödhe bha- 'gü 'ö dɔ sië "saan 'wo- -klëen Atanna -dhəkë -dhe -zü bha- 'dhi 'dhe 'wo- -dhe "bhlaa -nu bədhə bha- "sɔɔ, 'ö 'wo- -dhe Eblö -wu 'gü Besata. 'Yi =gblü 'ö "dhü bha 'kə 'zaa- do 'bha- -gun dɔ sië- -ta 'ö- 'dhi- gun "sɔɔdhu. ³-A "dhi 'dhiü -dhe -nu bha 'yö "yuëdhi -nu 'wo nu 'gbə 'ka =dedewo 'wo -loo 'ko -ta mü. "Yanwluɛ -nu, -göngklööme -nu, =niɔɔme -nu, -genloome -nu, 'yö- -nu =gban "pəpə 'wo nu -dhe bha- 'gü, ['yö 'wo -ya 'yi =gblü bha- =bang "bang kë -sü -gɔ. ⁴-A -gen -mü -dhe Atanna -bha "kië do 'bha- -gun nu sië 'mü =siësië 'yö "yi bha- =bang "bang -kë. 'Yö "yi bha 'ö =bang "bang kë sië "töng 'ö- 'gü "dhü bha, mə "su mə 'ö "yua suu "su suu 'ö -kë -bha, 'ö -pö "yi bha- =bhaa -bleesü, 'yö -kë "klüöklü].

⁵"Yuëdhi -nu -loo -dhe bha göndënë do 'bha -yö -gun mü, kö "yua 'ö zun- -bha -a -kwɛ =ya kë -kaɔng -yaaga ga "saaga. ⁶=Dhe 'ö Yesu =ya ö "yan -kpan 'mə bha- -bha, 'ö =yaa- 'wɔn dɔ =dhe "yua =ya =gwëë- -bha =dhe -kə bha- 'dhö, 'yö- pö- -dhe: «-Yö i "piü =dhe 'i kë "klüöklü -ee?»

⁷'Yö "yuëdhi bha 'ö- pö Yesu -dhe: «N Dëme, mə 'bha =në 'yaa n -gɔ kö -yö n -zuö "yi =bhaa kö -yö =bang "bang kë sië, 'yö 'ma- pö 'a 'dho kö 'a -pö mü, 'yö mə 'bha -yö to 'ö -pö mü n "dhiü -wa, 'yaa 'dhü -a -dho -zë -yö n -bha.»

⁸'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «-Bhö "wlu kö 'i i -bha sɛɛ" -be kë kö 'i 'dho!»

⁹'Mə bha -yö -to -dhe do bha- 'gü 'ö kë "klüöklü. 'Yö ö -wɔtapë sü 'yö -ya "ta 'sü -sü -bha.

"Kɛɛ -dhe 'ö -kë -dhe 'wɔn bha -yö -kë "dhü Zuifö -nu -bha -glooyi 'ka, ¹⁰'yö- -nu -gɔmɛ -nu -wa pö 'mə 'ö Yesu -ya -kë "klüöklü bha- -dhe: «-Glooyi -në =dɛɛ, -yö kë -kə -kë -dhe 'yö 'i i -wɔtapë -kwɛɛ sü "kɛɛ kö kwaa- 'tɔng- -ya -pö 'kwa 'dho yë 'bha kë yi 'ö -dɛɛ- 'ka?»

¹¹'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Mə 'ö n -kë "klüöklü ya -në- pö n -dhe: «-Bhö i -wɔtapë 'sü kö 'i ziö!»

¹²=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö 'wo- dheɛ" 'bha kpɔ 'zü 'wo- pö: «'Mə 'kö yö -zë 'ö- pö i -dhe yi 'kö =dɛɛ- 'ka -dhe «-bhö i -wɔtapë 'sü 'kii ziö» bha de suu -mü?»

¹³"Kɛɛ 'mə 'ö -kë "klüöklü "dhü bha mə =dede 'ö- pö- -dhe -dhe «-bhö i -wɔtapë 'sü 'kii ziö» bha 'yii- -mə dɔ, -a -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kö Yesu =ya =dheng mə "dhaa 'wo gun mü bha- -nu -zinng 'gü.

¹⁴=Dhe 'ö "töng 'bha =ya ziö, 'yö Yesu -yö -kpan 'mə bha- -bha Atanna -dhəkëgükö 'gü 'yö- pö- -dhe: «-Bhö -dhe -ga, 'bha kë -zë wo "klüöklü "kɛɛ 'bha 'dho, 'bha 'dho -da Atanna "dhiü 'zü, kö 'wɔn 'dhe 'ö -ziö 'dhe 'ö -bleesü bha- -ta 'ya 'dho i "dhiü =sɔɔ!»

¹⁵=Dhe 'ö =ya kë "dhü 'yö göndënë bha 'ö dho 'yö- pö Zuifö -nu -gɔmɛ -nu -dhe -dhe Yesu =nɛ ö -kë "klüöklü. ¹⁶'Yö 'wo -ya Yesu -san kë -sü -bha -a kë

ö- wo "dhü =glooyi 'ka bha- wɔn 'gü. ¹⁷"Kee 'yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ ö- pö: «N Dë -yö 'wɔn -së -kë yi =gban "pepe 'ka ('yaa ö "tee 'pa), mang -dɪ 'pö a n -bha -kë "dhü.

¹⁸-A pö 'ö Yesu -ya wo "dhü bha 'yö Zuifö -nu -gɔme -nu 'wo -ya -san kë -sü -bha -a -wɔn 'gü 'yö -ziö 'ka -bleesü -bha -ta, kë "dhü kö 'wo- zë. -A kë 'wo- wo "dhü bha- -gen 'yii kë- -nu -bha 'tɔng- bho -wɔn doseng 'ka, "kee -dhe 'ö -kë =dhe -ya -pö 'pö =dhe ö Dë =dede -mü Atanna 'ka bha, 'yö 'wo- pö 'pö =dhe -ya kë "dhü kö -ya ö -dɪ dan Atanna 'ka.

Yesu waa- Atanna -a -nu -bha -kë do -sü -dhiang 'ö Zan -ya zë

¹⁹'Yö Yesu -yö dhiang zë- -nu -dhe -dee wo 'zü 'ö- pö: «A- -pö ka -dhe tean- =dede 'ka =dhe: Ma 'a Atanna Gbö 'ka bha 'maa 'wɔn 'bha kë n -dɪ -ta "wɛwɛe kö 'mii- -dhe yö n Dë -gɔ, "kee 'wɔn 'a- këdhe yö n Dë -gɔ =në 'a- -kë 'pö. -Yö kë ka 'yaan =dhe pë "pepe 'ö n Dë -ya -kë a- -kë 'pö. ²⁰-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü =dhe n -dho -bha n Dë këwɔn 'gü, pë "pepe 'ö- -kë -ya -zɔn n -dhe. 'Wɔn "gblüglbü -nu 'wo -ziö -a 'dhe 'kö ya- -ta -yö -dho -a -zɔn n -dhe 'a- -kë 'ö- 'wɔn -yö me suu -nu 'wo =dhe ka 'dhö -a -nu kɔn. ²¹-A -gen -mü =dhe -kɔ do 'ö n Dë -yö =sii -dee -da 'ka 'me =wa ga -a -nu 'gü bha, a- -da 'me -a -da -nu 'gü -dho =ya n kë- -nu 'gü -kɔ do bha- 'gü 'pö. ²²-Ya 'go yö -zë 'gü, n Dë -zë 'yaa za dɔ me 'bha -bha, "kee -yö za dɔ -sü 'sü -sü 'ka 'ö- dɔ ma =në n -kɔ 'ka. ²³Kë "dhü kö me =gban "pepe -wo n =bhlëë -ya =dhe -kɔ 'wo n Dë =bhlëë -ya 'ka -a 'dhö. 'Me 'ö 'yii n =bhlëë -ya, kö 'yaa n Dë 'ö n bɔ bha- =bhlëë -ya 'pö.

²⁴A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka =dhe 'me 'ö ö "tu to n -wu -bha, 'ö 'dhang bho 'me 'ö n bɔ bha- "dhiü, kö =ya -tosea 'ö Atanna 'piü -a -slɔɔ, kö 'yii 'dho 'wɔn bho- -me 'gü, kö yö -zë =ya bɔ ga 'gü =ya =sii =slɔɔ =naa bha. ²⁵A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka =dhe -a "töng -dho =loo, 'ö =ya -wo -zianwo, 'ö 'me =wa ga bha 'wo mang Atanna gbö -me n -wu ma, 'ö 'me 'wo dho- ma "dhü bha 'wo -tosea -kë. ²⁶-A -gen -mü =dhe -kɔ do 'ö -tosea -nu me -dhe 'sɪ 'dhö- 'ka n Dë -dhe bha -ya 'sɪ kë -sü 'ka mang -dɪ 'pö n -dhe, kö 'a- nu 'pö me -dhe. ²⁷Za dɔ -sü dɔ 'ö- wo n -kɔ 'ka bha- -gen -mü =dhe me "bhu- -bha 'në -mü n 'ka. ²⁸-A 'wɔn 'ya 'dho ka 'kɔn, -a -gen -mü =dhe -a "töng- nu sië 'ö me "pepe 'ö =wa ga 'wo bun 'gü, 'wo n -wu ma, ²⁹'ö 'wo go wo wɔdhe -nu 'gü 'wo -wo 'yɛa-, 'ö 'me 'wo 'wɔn -së -kë 'wo -bö, 'ö 'wo -tosea -kë Atanna 'piü. 'Yö 'me 'wo 'wɔn yaa -kë 'wo -bö 'pö, "kee kö Atanna -yö 'wɔn bho wo -zë -a -nu 'gü.

³⁰Ma -zë 'maa 'wɔn 'bha -wɔn 'bha kë n -dɪ -ta. 'Pë 'ö n Dë -ya pö n -dhe 'yö 'a za dɔ- 'ka. Yö =në- -wɔn 'gü 'yö 'maa =sua za dɔ, -a -gen -mü =dhe 'maa n -dɪ -gɔ. 'Me 'ö n bɔ bha =në 'a- -gɔ. ³¹-Ya kë =dhe mang do =në 'a "sɛedhe -kë 'nu n -dɪ -bha, kö 'pë 'a- pö 'yii 'dho bho ka 'gü tean- -bha. ³²"Kee n Dë =në =dhe me "wɛe 'ö "sɛedhe -kë n -bha -a 'dhö. -A -wɔn 'gü, a 'dhang -bho "dhiü =dhe 'pë 'ö- pö n -bha bha 'yaa =sua 'ka. ³³Ka =në 'ka

me bo Zan -dhe kë "dhü kö 'ö 'pë- pö sië 'ka- dɔ, 'yö 'wɔn 'ö -gban teanwɔn -bha -a "sɛɛdhe -kë ka -dhe. ³⁴"Kɛɛ ma -zë n -bha 'ka, ma -wɔn 'yaa me "bhü- -nu -bha "sɛɛdhe -kë n -bha -sü -bha. A- -pö "dhü kë "dhü kö ka -në 'ka dha. ³⁵Zan- gun -dhe -dhangbha 'ö dɔ -sü 'ka 'ö -dhe -pu -në- 'dhö, 'yö 'ka -wɔ -bha 'yö ka -nii 'në 'bha 'dhö -da -a 'bhü "dhiü "tüng 'në 'bha 'ka. ³⁶"Kɛɛ ma -zë "sɛɛdhe 'ö -gban n -bha -yö 'kpii- 'ö -ziö Zan -bha -zë -ta, -a -gen -mü -dhe "dhabhliwɔn -nu 'ö n Dë -ya dɔ n -kɔ 'ka kö 'a- kë, 'ö 'a- kë sië bha -në- -zɔn -dhe n Dë -në n bɔ. ³⁷'Yö n Dë 'ö n bɔ 'pö "dhü bha, 'kö -kë -dhe 'kii- -wu ma do tongtongdhö, 'ö 'kii- wëédhe -zian yö do, "kɛɛ yöö -dede -ya "sɛɛdhe -kë 'pö n -bha. ³⁸"Kɛɛ -a -wu 'yaa 'dho ka "tuvdhö, -a -gen -mü -dhe 'kaa 'dhang bho ma 'ö n bɔ bha n "dhiü. ³⁹-A -wu bha -në 'ka ka "yan "nuu dɔ- -bha, 'yö -kë ka 'gü -dhe -tosea 'ö 'yaa yën ka -dho -a -slɔɔ yö -në- 'gü, "kɛɛ 'sa kö -wu -nu -dede 'wo "dhü bha -në 'wo n -wɔn -dhiang zë. ⁴⁰"Kɛɛ yö -zë -gban 'gü 'kaa "wɔ- -bha kö 'ka 'dhang bho n "dhiü kö 'ka -sii -dede -slɔɔ.

⁴¹'Mii me "bhü- -nu -bha "dhe -ya n -ta -sü mɔɔ-, ⁴²"kɛɛ a ka suu -dɔ. A- -dɔ -dhe Atanna -dho 'yaa ka 'gü. ⁴³N Dë -në n bɔ, "kɛɛ 'yö 'kaa "wɔ- -bha kö 'ka -kɔ -ya n -dhang -bha. "Kɛɛ 'sa me "wɛɛ 'bha -zë -ya nu ö -dɔ 'ka, ka -dho ka -kɔ -ya yö -zë -dhang -bha! ⁴⁴"Kɛɛ me 'ö 'ka me "bhü- -nu -në- -nu -bha "dhe -ya ka -ta -dhe -mɔɔ, 'ö 'kaa- mɔɔ- kö Atanna doseng 'ö 'dhö yö -zë -yö "dhe -ya ka -ta bha ka -dho 'dhang bho n "dhiü -kɔ -kë -dhe? ⁴⁵"Kɛɛ yö -në- -gban 'gü, 'ka 'dho ka -zɔ 'gɔn -dhe ma -në 'a dho yang -ya ka -bha n Dë -kuu "dhiü. 'Me 'ö yang -ya -sü 'ka ka -bha yö -mü Moizö -në- 'ka, -a -gen -mü -dhe yö -në 'ka ka -zɔ gɔn- -dhe 'ö 'ka 'dhang bho- "dhiü. ⁴⁶"Kɛɛ -ya kë -zianwo 'nu -dhe ka 'dhang bho Moizö "dhiü -dedewo, kö ka -dho 'dhang bho 'pö n "dhiü. -A -gen -mü -dhe 'pë 'ö Moizö -ya -ben zë bha -yö -gban ma -në n -bha. ⁴⁷"Kɛɛ -dhe 'ö -kë -dhe 'kaa 'dhang bho pë -nu 'ö -ben zë bha- -nu "dhiü, 'kii dho 'dhang bho 'pö n -wu "dhiü.»

**Yesu -bha me "gblü "sɔɔdhu "dhiü -gba -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(Matiö 14,13-21; Makö 6,30-44; Dhukö 9,10-17)**

6 ¹-Dhe 'ö -ya kë "dhü 'yö dho "yitagbea 'ö Gadhidhe 'wo- -dhe 'pö Tivedhiadö -yi bha- -taama. ²Me "dhaa -yö -gun -keng- -kpeawo "dhabhliwɔn -nu 'ö gun- kë sië "yua -bho me -bha -sü -nu 'ka bha- -wɔn 'gü. ³-Dhe 'ö -ya -wo 'yi -taama -dhe bha- 'gü, 'yö -da -tɔn -gbin- waa- -bha -klangdhiü -nu 'dhö 'yö 'wo -ya mü. ⁴-A "tüng bha- 'gü kö Pakö 'ö -kë Zuifö -nu -bha Atanna -dhökë -yi 'kpii- 'ka bha- yi 'yaa -gblɛn 'zü.

⁵⁻⁶Yesu dho ö -gɔ "dhiü "wli kö 'ö -dhe -ga, kö me "bhü- -ya ta- 'gü kö -wo nu sië -yɛɛdhö -dhe -gban 'gü. 'Yö- pö Fidhipö -dhe: «Me 'sinma 'wo nu sië ya -zɔɔ -dhe -mɛɛ -në 'kwa dho -bhöpë -slɔɔ- -bha kö 'kwa- 'dho kö 'kwa- nu -nu -dhe kö -wa -bhö kö -wo 'kën?» 'Ö gun "dhü kö 'pë yöö- kë -ya -dɔ, "kɛɛ -ya dheɛ" -kpɔ "dhü ö -dɔ "yaan -a 'gü dan kian 'ka.

7=Dhe 'ö -yaa- pö "dhü, 'yö Fidhipö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «Tu "tu 'dhe kö 'wo nu sië bha -ya 'to wo -zë -nu "dhiü gba -wɔn -bha, aa" =ni kwaa 'wëë- 'wo dho yëkëmë do =saa bho- 'ka "su "saaga "piü -a 'bluu- 'dhɔ, 'yii 'dho -mɔɔ- -nu -ta kö me do -ya "kplü 'në 'dede -zian -sɔɔ (kö yöö 'to- -nu 'kën -wɔn =në- -bha).»

8=Dhe 'ö Fidhipö -yaa- pö "dhü, 'yö Yesu -bha =klang -nu bha- mɛ 'dhe 'wo- -dhe Andre 'ö -kë Simɔ Piedhö 'zlaa- 'ka bha 'ö- pö- -dhe: 9«Në "gɔng 'në do 'bha -yö yö 'ö 'bluu- bhe 'sensen 'në "sɔɔdhu waa- 'yuüga =plɛ 'wo- -gɔ, "kɛɛ mebhudhe "dhaa 'kö ma ya 'pë 'kö bha -yö -dho =mɔɔ -më =në- -bha?»

10=Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «Kaa pö kö me =gban "pɛpɛ -wo 'yaanu!» Blëë- -gun -dhe bha- 'gü mɔɔdhö -dhe =gban 'gü. 'Yö gɔɔn- -nu 'wo =mɔɔ mɛ "gblü "sɔɔdhu -nu -bha, (kö 'wii 'në -nu waa- dhong -nu -zë -da mü bha) 'wo dho "sia- 'wo 'yaanu. 11=Dhe 'ö =wa 'yaanu "dhü, 'yö Yesu -yö 'ö -kɔ -da 'bluu- bha- 'gü 'yö Atanna nuɛ" bho- -wɔn 'gü, 'yö 'wo- 'gü -gblü 'mɛ 'wo gun mü bha- -nu -ta. 'Yö dho 'yö 'yuüga bha- -bha -kë "dhü, 'yö 'wo- -bhö -kɔ 'ö -dhi -nu -dhe 'gü. 12=Dhe 'ö =waa- -bhö =wa 'kën, 'yö Yesu -ya pö 'ö -bha -klang -nu -dhe -wa "kplü -kpea 'ö to bha- -wlö kö- 'gü 'ya 'dho see-.

13'Yö 'wo 'bluu- bhe 'sensen 'në "sɔɔdhu 'ö gun bha- "kplü 'dhe 'ö to 'ö 'wo =fië- -bha bha- -wlö, 'yö dho 'ö -kë töö -yan -kaɔng do ga =plɛ 'ka.

14=Dhe 'ö 'mɛ 'wo bha- -nu "yan =ya -da "dhabhliwɔn 'ö Yesu -ya kë bha- -dhe 'gü, 'yö 'wo -ya -a pö -sü -bha -dhe: «Atanna -wudhiüloome 'yi -ya -gɔ bha yö =nɛ =dedewo tean- 'ka!»

15"Kɛɛ =dhe 'ö Yesu =yaa- 'wɔn dɔ =dhe woo nu kö wo faan wɔ 'ö -ta kö -wo 'ö 'kun -wo 'dho 'ö 'ka -wo 'ö -ya "sɛgɔ "dhiü, 'yö =dua- -nu -gɔ 'ö dho 'zü -dee "wɛɛ wo -tɔn =gbin- 'ö do 'ka.

Yesu -bha -ta "yi -ta -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 14,22-33; Makö 6,45-52*)

16=Dhe 'ö "bin -ya 'ma, 'yö Yesu -bha =klangdhiü -nu 'wo =ɔɔ "yitagbɛa bha- "kpung "dhiü. 17'Yö 'wo -da "kplagɔnë 'gü 'wo -ya "yi "kan -sü -bha kö -a -nu wë -ya 'gü Kapɛɛnaɔmö -zian 'ka. -A "tüng bha- 'ka kö -dhe 'gü =ya trö "kɛɛ kö Yesu 'yii -kpan -a -nu -bha -kö. 18'Yö "tɛɛ 'gbu- 'dhö -ya -ziö -sü -bha, 'yö 'yi 'dhö -ya zɔn -sü -bha bang =bang bangdhö. 19=Dhe 'ö 'pë 'ö =mɔɔ "kidhung "sɔɔdhu "saɔdo -nu -bha waa- 'ta 'sü "yi -ta, 'yö 'wo Yesu yö kö =ya =tëng- -nu -bha "yitagɔ bha- -ta kö -yö 'ta sië 'yi -ta 'ö nu- 'ka. 'Yö "suü 'dhö -da -a -nu 'gü, 20"Kɛɛ 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «"Suü 'ya 'dho ka kë, ma -mü!»

21-Wo -to -a pö -dhe 'gü =dhe 'wo- -da wo "piü "kplagɔnë 'gü 'yö to 'yö -kë -a -gɔ -gban "kpung -bha -sü 'ka, 'yö 'wo =loo- -nu 'dhodhe 'gü.

Yesu -bha -kë -bhöpé 'ö me dha -a 'ka -sü -dhiang 'ö Zan -ya zë

22Mɛ kpö 'wo- -nu to "yi =taama bha -wa 'wɔn -dɔ =dhe "yitagɔ do =në gun -dhe bha- 'gü. =Dhe Yesu -zë 'yii -da "yitagɔ bha- 'gü -a -bha =klang -nu

"piü, -dhe -wo kë -dho wo do 'ka. ²³-Dhe 'ö- -ta -dhe -ya -kpaö, 'ö "yitagö 'bha -nu -wa 'go Tivedhiadö -wa nu -wa -loo -dhe 'ö kwa Dëme -yö Atanna nue" bho 'bluu- -wɔn 'gü mü 'wo- -bhö bha- -dhe "sɔɔ, ²⁴'ö me kpö bha -waa- 'wɔn dɔ =dhe Yesu waa- -bha -klang -nu 'bha 'waa -dhe bha- 'gü, 'yö 'wo -da "yitagö -nu bha- 'gü wo -dɪ 'ka 'wo dho Kapɛɛnaɔmö, -a mɔɔ- -dhe 'gü.

²⁵-Dhe 'ö -wa 'dho -wa -kpan -bha "yi -taama mü, 'yö 'wo- pö- -dhe: «Yi Dëme, i -loo -dhe ya- 'gü -më yi 'ka?»

²⁶"Kɛɛ 'yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka -dhe n mɔɔ- 'ka- wo sië bha a- 'klɔɔ- -dɔ. -A 'klɔɔ- 'yaa -mü "dhabhliwɔn -nu 'ka- -dhe yö bha- 'ka, -a 'klɔɔ- -mü 'bluu- 'ka- -bhö 'ka kë n bha -në- 'ka. ²⁷'Sa a- -pö ka -dhe -dhe: 'Ka 'dho- pö 'ka sëë bho -bhöpë 'ö =see bha yö -zë -wɔn 'gü, "kɛɛ 'ka sëë bho -bhöpë 'ö =gwëë, 'ö -sii 'ö 'yaa yën- -kë me -dhe bha -në- -wɔn 'gü. -A -bhöpë suu 'ö "dhü bha mang Mɛgbömɛ =në 'a dho- nu ka -dhe. -A 'klɔɔ- -mü -dhe n Dë Atanna -ya ö -kɔ "gbluv 'ö- -zɔn -dhe yö =në n bɔ bha- -ya n -bha.»

²⁸'Yö 'me 'wo bha 'wo- pö- -dhe: «Yi -dho -a kë =dhe kö 'yi Atanna -dhidhe -wɔn kë?»

²⁹'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «Pë 'ö -dhi Atanna -dhe 'ö- "piü -dhe 'ka- kë yö -mü -dhe kö 'ka 'dhang bho ma 'ö n bɔ bha -në n "dhiü.»

³⁰'Yö 'wo- pö- -dhe: «=Dhe 'ö "dhü kö -bhö "dhabhliwɔn do kë 'sa kö yi "yan- -da 'gü kö -ya -zɔn yi -dhe =dhe Atanna =në i bɔ, kö 'yi 'dhang bho i "dhiü.» ³¹-A pö 'yi- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe -bhöpë 'ö go dhang- 'gü, 'wo- -dhe manö bha, yi "bhema -nu kë- -bhö "tung -ta 'ö -ben zë -sü 'ka 'pö "dhü Atanna -wu 'gü -dhe:

«Atanna -yö kë 'bluu- 'ö go dhang- 'gü -a -nu -nu -dhe 'wo- -bhö.

³²'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka -dhe: 'Mɛ 'ö kë -bhöpë 'ö go dhang- 'gü -a -nu ka "bhema -nu -dhe bha Moizö 'yaa -mü, n Dë -mü. N Dë do bha -në -bhöpë -dede 'ö go dhang- 'gü -a nu sië 'zü ka -dhe ya. ³³-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe -bhöpë 'ö Atanna -ya nu yö =në go dhang- 'gü 'yö nu 'yö -sii nu me "bhu- -nu -dhe.»

³⁴'Yö me kpö bha 'wo- pö Yesu -dhe: «Yi Dëme, -bhöpë 'ö suu 'dhö bha -bhö -a nu yi -dhe yi =gban 'ka 'sa -dhe!»

³⁵'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «Ma =në 'a -bhöpë 'ö -sii -kë me -dhe "dhü bha- 'ka. 'Mɛ 'ö =ya nu n "piü, din- 'yii 'dho- -me kë tongtongdhö. Me 'ö =ya 'dhang bho n "dhiü, 'yi mü -dho 'yii 'dho- me kë 'zü tongtongdhö.

³⁶'Sa 'ma- pö ka -dhe "dhü, =ya 'go mü 'zü ka "yan -yö n -bha "kɛɛ yö -zë =gban 'gü 'kaa 'dhang bho- "dhiü. ³⁷"Kɛɛ a- pö ka -dhe -dhe me "pepe 'dhe 'kö n Dë -ya nu n -dhe, -wo -dho nu n "piü. Me 'dhe 'kö =ya nu 'pö n "piü, 'mii 'dho- -me "kan n -bha tongtongdhö. ³⁸-A -gen -mü -dhe 'go 'a- wo dhang- 'gü 'a nu bha 'mii nu 'kaa n -dɪ dhɔɔbhaa kë. A -nu kö 'me 'ö n bɔ bha =në 'a- dhɔɔbhaa kë. ³⁹'Sa 'me 'ö n bɔ bha- dhɔɔbhaa 'ö 'dhö yö -mü

-dhe kö me "pepe 'ö- nu n -dhe bha- 'bha 'gü 'ya 'dho see- n -kɔ -ta, "keɛ kö 'a- nu -bö -në- wo kö -wo 'go ga 'gü -tosea yën -yi 'ka. ⁴⁰N Dë dhɔɔbhaa 'ö 'dhö yö -mü -dhe kö me "ʊʊ me 'ö "yan -kpan n -bha, 'ö 'dhang bho n "dhiü, kö -sii 'ö 'yaa yën -yö kē- -me -dhe. -Ya kē "dhü a -dho -a -me -bö -tosea yën -yi 'ka.

⁴¹-A pö 'ö Yesu -ya wo -dhe -bhöpë 'ö go dhang- 'gü yö -mü yö -në 'ö 'ka bha, 'yö Zuifö -nu 'wo -ya -ɔɔn bho -sü -bha -a 'ka wo yun 'gü -a -wɔn 'gü ⁴²'wo- pö: «Yesu do "we 'kwa- dhe waa- dë -gban ɔɔ ya 'yaa -mü -ee? "Een 'waa- dë -dhe Zosefu 'nu -ee? -Yö kē mü -dhe 'yö- pö 'ö -go dhang- 'gü?»

⁴³'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Ka 'dho -ɔɔn bho n 'ka ka yun 'gü -a pö 'a- wo "dhü bha- -wɔn 'gü, ⁴⁴-a -gen -mü -dhe me 'bha 'yii 'dho =mɔɔ -bɔ n 'ka -sü -bha 'ö -ɔɔ 'ka kö n Dë 'kö n bɔ bha 'yii- -me "gan. Yö -në -yaa- -me "gan "dhü, 'yö ma -zë 'a dho- -me -bö -dhekpɔɔyi -totaamasü 'ka. ⁴⁵'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö Atanna -wudhiüloomɛ -nu 'wo- -ben zë woo- 'sëédhe 'gü yi 'bha 'ka 'wo- pö -dhe:

«-A -nu -gban "pepe- -dho teanwɔn ma Atanna -në- -ta» bha 'yö bha.

'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'pö 'yö me "ʊʊ me 'ö -ya n Dë Atanna -bha me -klangkëwɔ ('ö 'ka- ma bha-) ma, 'yö to 'ö nu n "piü bha 'yö bha.

⁴⁶'Yii kē -dhe -ya kē "dhü kö me 'bha -në -ya "yan -kpan n Dë -bha kö 'yii kē ma 'kö ma -zë 'a go mü bha n 'ka.

⁴⁷A- pö ka -dhe tean- -dede 'ka -dhe me 'ö -ya 'dhang bho n "dhiü -yö -dho -sii 'ö 'yaa yën 'ö Atanna "piü bha- -sɔɔ. ⁴⁸Ma -në 'a -bhöpë 'ö -waa- -bhö 'wo -tosea -kë bha- 'ka. ⁴⁹Ka dë -nu kē -bhöpë 'ö go dhang- 'gü 'wo- manö -kë bha- -bhö "tung -ta "dhü tean- 'ka "keɛ yö -zë -gban 'gü -wo kē -ga. ⁵⁰"Keɛ -ka -dhe -ga, -bhöpë 'ö go dhang- 'gü bha 'me -yaa- -bhö 'yii 'dho ga 'zü tongtongdhö. ⁵¹-Bhöpë "yaandhe 'ö go dhang- 'gü 'ö -ɔɔ "dhü bha yö -mü ma -në n 'ka. 'Me 'ö -ya -bhöpë 'dhe 'kö bha- -bhö, -yö -dho -tosea kē -todhü 'ka. -Bhöpë 'a dho- nu "dhü bha n -wü -mü. Yö -në 'a dho- nu "kpungtaame -nu dha -sü -wɔn 'gü.»

⁵²-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö Zuifö -nu 'wo -ya zaɔdhe -da wo "kwëë -sü -bha 'wo- pö: «'Me 'ö ya -yö -dho 'ö -wü -zë nu -kɔ kē -dhe kwa -dhe -bhöpë 'ka kö 'kwa- -bhö?»

⁵³'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «A- -pö ka -dhe tean- -dede 'ka -dhe -ya kē -dhe kö 'kii Megböme -wü -zë -bhö, kö 'kii- -yɔɔn mü, kö -sii -dede 'yaa ka 'gü. ⁵⁴"Keɛ me 'ö n -wü -bhö 'ö n -yɔɔn mü, kö -sii 'ö 'yaa yën 'ö Atanna "piü bha -ya kē- -me -dhe, kö a -dho -a -me -bö 'ö go ga 'gü "kpungtaadhe yën -yi 'ka. ⁵⁵-A -gen -mü -dhe n -wü bha -yö -bhöpë -dede -në- 'ka. N -yɔɔn -ɔɔ 'pö, -yö müpë -dede -në- 'ka. ⁵⁶'Me 'ö n -wü -bhö, 'ö n -yɔɔn bha- mü kö yaa- -me yi -kɔ -yö 'ko =kweng -kpeawo, ⁵⁷-dhe -kɔ 'ö n Dë 'ö "yaandhe 'ka 'ö n bɔ- 'ka 'ö 'a -tosea -kë -a 'saa- 'gü bha- 'dhö. 'Me 'ö n -wü -bhö, -yö -dho -tosea kē n 'saa- 'gü 'pö. ⁵⁸Ma -në 'a -bhöpë 'ö go dhang- 'gü -a 'ka, ma -zë 'maa -dhe -a 'dhe 'ö ka "bhema -nu kē- -bhö bha- 'dhö. -A

-gen -mü -dhe -dhe 'wo- -bhö "dhü, wo kë -ga. 'Me 'kö -bhöpë 'dhe 'kö ya-
-bhö, -yö -dho -tosea kë "dhü "dhü "dhü 'ö- "dhiü 'to -dhe 'yaa kë.»

⁵⁹Yesu -yö dhiang -nu bha- zë "dhü kö -yö me -nu -klang kë sië
Καρεναομο, Zuifö -nu -bha -yakwëëkëgüko 'gü.

⁶⁰=Dhe 'ö- -bha -klangdhiü -nu =wa -wu bha- ma =dhe -ko bha- 'dhö, 'yö-
me kpö 'bha 'wo- pö: «Dhiang 'dhe 'kö- zë ya, =ya 'to yö -zë -bha kö -yö
"gbu- "dhe! 'Dee dho =moo yö -zë kë -sü -bha?»

⁶¹=Dhe 'ö Yesu =yaa- 'wön do -dhe -a -bha -klang -nu -wo -dön bho sië wo
yun 'gü 'wön bha- 'gü 'pö, 'yö- pö- -nu -dhe 'ö- pö: «'Wön 'kö 'a- pö bha yö
'pö -ye ka -bha 'yö ka -din yën "dhü bha -ee? ⁶²'Yö 'ka "yan -zë -kpan mang
Mëgböme n -bha yi 'kö- 'ka kö a n yee kë sië 'a -tön kun 'a dho -dhe 'a gun- 'gü
-blëesü bha- 'gü 'sa =we! Ka -dho -a kë mü =dhe? ⁶³=Ya kë =dhe 'ma- pö =dhe 'ka
n -wü -bhö, -kaa 'gü ma =dhe 'mii 'wü n -wü 'ö n -bha ya- 'ka, 'mii- pö 'ka yö
-zë -bhö. -A -gen -mü =dhe me -wü 'dhe kö me -bha "kpung =taa yö bha yö -zë
-bhlëë 'yaa 'dhö Atanna wëëdhö, "këe 'ma- pö "dhü kö a- pö: 'Nii- 'slüöslü 'ö
n 'gü bha =ya -da me "bu me 'ö- 'gü kö- me =ya =sii 'ö 'yaa yën -slöö =naa bha.
'Ya kë "dhü kö -wu -nu 'a- pö ka -dhe bha -wo -gban =sii 'ö 'yaa yën -a -da 'ö
'Nii- 'slüöslü -ya wo me 'gü bha =në -wön -bha. ⁶⁴'Këe 'sa me 'bha -nu -wo ka
kpö 'gü 'ö 'waa 'dhang bho n "dhiü.» -A pö 'ö- wo "dhü bha- -gen -mü =dhe kö
'me 'waa 'dhang bho- "dhiü bha -ya -nu -do, 'ö 'me 'ö dho- =gbaö bha 'ö- do 'pö.

⁶⁵'Yö- 'bha -da -ta 'ö- pö: «'Wön 'ö -wön 'gü 'yö 'a- pö ka -dhe =dhe me
'bha 'yaa =moo- -bha kö -yö 'dhang bho n "dhiü kö n Dë -zë 'yii- me gba-
-faan 'ka bha 'yö bha.

⁶⁶=Dhe 'ö Yesu -ya bo- -pö "dhü -sü 'ka 'yö- -bha -klang -nu bha- me 'gbe
'wo wo -ko -loo wo "piü, 'yö 'wo wo yee -kë -keng-. ⁶⁷=Dhe 'ö =yaa- 'wön do
"dhü 'yö- pö 'ö -bha -klang -nu -kaong do ga =ple 'wo 'dhö -a -nu -dhe 'ö-
pö: «Kaa -dt 'pö =we, 'kii 'dho 'dho -ee?»

⁶⁸'Yö Simo Piedhö -ya -yo bo- -go 'ö- pö: «N Dëme, yi -dho i 'to yi dho
'me, "këe kö =sii 'ö 'yaa yën -a -kë me -dhe -dhiang -go bhi -në i 'dhi! ⁶⁹Yi
-zë 'ya 'dhang bho- "dhiü 'ya- 'wön -do -tön -dhe Atanna -bha -Yame 'ö pö
'aa- -bha 'ö- bo yö -mü bhi -në i 'ka tean- =dede 'ka!»

⁷⁰'Yö Yesu -ya -yo bo- -nu -go 'ö- pö: «Me -kaong do ga =ple 'kö 'ka bha
ma =në 'a ka -zë ka -ya, "këe 'sa me do -yö ka kpö 'gü "yina yaa -me -mü!»

⁷¹-Yö -gun "wü sië Simo Isikadhioö gbö 'wo Zuda -kë bha -në- 'ka "dhü
bha, -a -gen -mü =dhe yö 'ö -kë me -kaong do ga =ple bha- me do 'ka bha
=ne dho -da -dhe pë "piü.

'Wön -nu 'ö -kë kö Yesu =ya 'dho troo -ta Zedhizadhemö
waa- me -klang -nu 'ö- -kë mü -a -dhiang 'ö Zan -ya zë

7 ¹=Dhe 'ö =ya kë "dhü 'yö Yesu -yö -ya 'ta 'kpö -sü -bha Gadhidhe -se
'gü, "këe 'yaa gun- "piü =dhe 'ö -da 'ka Zude -se 'gü, -a -gen -mü =dhe
kö Zuifö -nu -göme -nu -wa "slë moo- sië kö -wa zë.

2 "Kee 'sa 'ö gun "dhü kö Zuifö -nu bha troo 'wo- -kë bɔɔ" =wlöö bha- yi 'yaa -gblɛn 'zü. 3 'Yö Yesu dheebhang -nu 'wo- pö- -dhe 'wo- pö: «-Bhö 'dho Zude -se 'gü 'pö kö i -bha -klang -nu 'dhe 'wo mü -wo 'wɔn -nu 'i- kë sië ya- -dhe yö -dhe; 4 -a -gen -mü -dhe 'me 'kö 'i- 'piü =dhe -wo i dɔ, 'bhaa 'wɔn kë -gblɛn 'kpɔ 'gü. =Dhe 'ö "dhü -bhö 'dho kö 'wɔn -nu 'i- kë sië bha 'i- kë me =zinng 'gü kö me =gban -wo i dɔ.»

5 -A pö 'ö- dheebhang -nu -wa wo "dhü bha- -gen -mü -dhe 'waa gun 'dhang bho sië- "dhiü. 6 'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «=Ya kë ka -zë ka -bha 'ka kö "tüng =gban -yö -së, "kee ma -zë n -bha "tüng 'yii =loo -kö.» 7 -A -gen -mü -dhe ka -zë ka -san 'yaa "kpungtaame -nu kë, "kee ma -zë n -san -ya -nu -kë, -a 'klɔɔ- -mü =dhe 'ma "dhe bho- -nu -ta, a- pö- -nu këwɔn -yö 'ya-. 8 Ka -zë -ka 'dho troo bha- -ta, "kee =ya 'to ma -zë n -bha -bha kö 'maa maa 'dho -kö, -a -gen -mü -dhe -a "tüng 'yii =loo -kö.»

9 =Dhe 'ö =yaa- pö- -nu -dhe "dhü 'yö to Gadhidhe -se 'gü.

10 =Dhe 'ö- 'zlaabɔ -nu bha -wa 'dho Atanna -dhökë -dhe 'gü troo bha- -ta, 'yö yöö -dɪ 'pö 'ö =wliü -sueɛdhö kö me 'bha 'ya 'dho ö yö, 'yö dho. 11 'Yö Zuifö -nu 'wo -ya mɔɔ- -sü -bha troo bha- -ta kö -wa pö sië: «-Yö 'me?»

12 Kö -wa -dhiang zë sië wo "dhi =wlöö me kpö 'gü -dhe =gban 'gü -nu wo 'ö -kɔ "pean 'bha =ya pö: «'Wɔnsëkëme -mü». Kö me 'bha -nu -wa pö sië 'pö: «-Abin, "kpënn- -kë me -gɔ -me -mü.» 13 "Kee me 'bha 'yaa gun- -dhiang zë sië ö -ta "puu 'ka, -a -gen -mü -dhe kö -wo "suü sië Zuifö -nu -gɔme -nu -gɔ.

14 =Dhe 'ö =wa troo bha- -kë 'ö =wa dɔ- =zinng 'gü, 'yö Yesu -yö dho Atanna -dhökëgüko 'ö Zedhizadhémö bha- 'gü, 'yö -ya me draan- -sü -bha mü. 15 =Dhe 'ö Zuifö -nu -gɔme -nu 'wo- me draan- -kɔ bha- -dhe yö, 'yö- 'wɔn -ya -nu kɔn, 'yö 'wo- pö: «Me 'ö 'yii -klang 'bha kë ya -yö Atanna -wu 'sinma ya- -dɔ 'me?»

16 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «-Wu -nu 'a me -klang kë sië- 'ka bha 'wii 'go n -dɪ 'gü, Atanna 'ö n bɔ bha -në- dɔ n "dhi!» 17 Atanna dhɔɔbhaawɔn kë -dhɔ =ya kë 'me 'ö- -bha, 'ö -wu -nu 'a- pö sië bha 'wo go ma -në n 'gü oo, 'ɛɛn 'wo go Atanna -në 'gü oo, -a -me -në dho- 'wɔn dɔ. 18 -A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe 'me 'ö ö -dɪ 'gü -dhiang zë, -ya -mɔɔ kö yö -në 'ö 'tɔ -yö bhɔ, "kee 'me 'kö 'wo- bɔ -në wo 'ö- mɔɔ- sië kö 'me 'ö ö bɔ bha -në- 'tɔ -yö bhɔ, -a -me -yö teanwɔn -në pö, 'sa =ya kë "dhü kö -a -me -zë -wu 'yaa me -pö -wu 'ka. 19 "ɛɛn Moizö 'aa mü 'ö kaa- 'tɔng- -nu dɔ yi 'bha 'ka -ee? "ɛɛn 'yaa "dhü -ee? "Kee 'me 'ka bha 'dee 'tɔng- bha- 'kun sië =dɛɛ, me =gban 'kii ka -taa -ya -gɔ -ee? Ka n -gen -mɔɔ kö 'ka n zë 'sa -më -wɔn 'gü?»

20 'Yö me kpö bha 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Bhi 'i ya slaa" -yö i 'gü "dhe! 'Dee "piü -dhe 'ö i zë -dhe ya- 'gü?» 21 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Wɔn doseng -në 'a- kë (=glooyi 'ka), 'yö -ye ka -bha ('yö 'ka- "piü -dhe 'ka n zë bha), 22 "kee 'sa kö ka -zë ka me -kë 'gbannë 'ka =glooyi bha- 'ka, -dhe 'ö -kë -dhe Moizö =në 'wluu- -ya, 'ö- pö =dhe 'ka gɔɔn- -nu kë 'gbannë 'ka bha- -wɔn 'gü, "kee 'sa kö yö -zë 'yii- zü bho, kö ka "bhema -nu -në 'wo- zü

bho (kö yö -zè 'yii bho -zianwo -kö). ²³-Ya kë =dhe ka -zè 'ka =moo- -bha 'ka 'nègöön -nu kë 'gbannè 'ka =glooyi 'ka kë "dhü kö 'ka Moizö -bha 'töng- -bhlèè -ya bha oo, 'yö ma -zè 'ma mèbhudhe -dhü kë "klüüklü =glooyi 'ka, -yö -siö ka -dhe -mè -wön 'gü? ²⁴N këwön -yö -kè -sè oo, -yö -kè 'ya- oo, "kèè 'ka- pö 'ka za dö mè -bha -kaa dö tean- -ta. 'Ka 'dho- dö- -mè këwön 'ka- yö bha yö -zè -bha.»

²⁵=Dhe =ya ö bo- pö "dhü -sü 'ka, 'yö Zedhizadhèmö -mè -nu 'bha -nu 'wo -ya pö -sü -bha: «'Mè 'wo- moo- siè kö -wa zè ya 'yaa -mü 'ö ya -ee?» ²⁶-Kaa -ga 'ö dhiang zè siè mè kpö ya- 'gü 'ö 'flèè- 'gü 'ö 'waa- kë -kö 'bha- 'gü ya! "Èen =ya kë 'dhü kö kwa -gömè -nu =waa- 'wön -nè dö =dhe Atanna -bha -Yamè 'ö- bə yö -mü tean- 'ka -ee? ²⁷"Kèè 'sa Atanna -bha -Yamè 'ö- nu -wön 'dhö 'dhö bha yö -zè mè 'bha 'yii 'dho- 'kpömè -nu dö, "kèè mè 'dhe 'kö ya kwa- 'kpömè -nu -dö.»

²⁸"Töng 'wo dhiang zè siè- 'ka "dhü bha kö Yesu -yö mè draan- siè Atanna -dhökègüko 'gü. 'Yö ö -wu "dhiü =wlü 'ö- pö: «Ka- pö -zè -wo ka -dü -dhe -dhe 'ka n -dö 'ö 'ka n 'kpömè -nu =gban dö, "kèè a- -pö ka -dhe -dhe 'mii nu n -dü 'ka, 'mè 'ö n bə bha =nè teanwön pömè 'ka, ka =nè 'kaa- dö ²⁹"kèè ma -zè a- -dö, -a -gen -mü =dhe yö =nè n bə, a -nu 'pö yö =nè- -bha nu 'gü.»

³⁰-Wo -gun "slè moo- siè kö -wa 'kun, "kèè mè 'bha -kö 'yii =moo- -bha, -a -gen -mü =dhe kö- -bha "töng 'yii =loo =kö. ³¹-A -kè "dhü -sü =gban waa- -bha -bha, mè 'gbe =dede -wo kë -slöw mè kpö bha- 'gü 'wo 'dhang bho- 'dhiü 'wo- pö: «Atanna -bha -Yamè 'ö- nu -wön 'dhö 'dhö ya yaa- -nu yi 'ö- 'ka, -yö -dho "dhabhliwön -nu kë 'ö -ziö 'mè ya- -bha -ta "wè -ee?»

³²-Wu -nu 'wo gun- pö siè "dhü bha 'yö -da Fadhizien -nu 'tu 'gü. 'Yö Zuifö -nu -bha 'saabhömè -nu -gömè -nu waa- Fadhizien -nu 'wo mè bə kö -wa 'kun. ³³'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «A -dho n yee kë 'a dho 'mè 'ö n bə bha- 'piü, "kèè -a "töng 'yii =loo =kö, a -tun -kö "töng =nè 'bha -kè ka "piü yö. ³⁴'Ma 'dho yi 'ö- 'ka ka -dho n moo-, "kèè 'kii 'dho n yö, -a -gen -mü =dhe -dhe 'a dho kë- 'gü "dhü bha 'kii 'dho =moo- -dho mü -sü -bha.»

³⁵=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö Zuifö -nu -gömè -nu 'wo -ya wo 'ko dheè" 'kpö -sü -bha 'wo- pö: «-Dhe -mèè -nè "wü siè 'ka ya? -Yö -dho 'dho -dhe -mèè =nè- 'gü kö 'ya 'dho =moo- -dho mü -sü -bha? "Èen kö -yö 'dho Zuifö -nu 'wo -pen -sü 'ka Glekö -nu kpö 'gü bha- -nu "piü kö -yö 'mè 'waa Zuifö 'ka bha- -nu =klang kë 'pö -ee? ³⁶"Èen -a pö 'ö- wo =dhe ka -dho n moo-, 'kii 'dho n yö, -a -gen -mü =dhe -dhe 'a dho kë- 'gü bha 'kii 'dho =moo- -bha kö 'ka 'dho mü ya- 'klöw- -mü -mè 'ka?»

**Atanna -bha 'Nii- 'slüöslü 'ö 'mè =wa 'dhang bho Yesu "dhiü
'wo dho- -slöw bha- -dhiang 'ö Yesu -ya zè 'ö Zan -ya pö**

³⁷Troo 'wo dho- -ta "dhü bha- -dhekpacyi -totaamasü =nè =bhlèèsü =dedewo. =Dhe 'ö- yi 'kpüi- bha =ya =loo, 'yö Yesu -yö =wlü 'yö dö ö -gean mè "dhaa bha- -nu wèèdhö 'yö dhiang zè- -nu -dhe 'gbu- 'ka 'ö- pö: «"Yi mü

-dho 'dhö 'me 'ö- kē siē -a -me nu n "piü kö -yö "yi mü! ³⁸Me 'ö -ya 'dhang bho n "dhiü, "yigö 'ö -dhe -gwaan 'dhö -yö -dho bho- -me zuē" 'gü -dhe -kö 'ö Atanna -wu -ya pö- 'ka -a 'dhö.»

³⁹Yesu -gun "wɪ siē Atanna -bha 'Nii- 'ö 'me 'wo dho 'dhang bho- "dhiü, 'wo dho- -sɔɔ bha -nē- 'ka 'dhü bha, -a -gen -mü -dhe -a "tüng bha- 'gü kö Atanna 'yii 'Nii- bha- bɔ -kö, -a 'kɔɔ- -mü -dhe 'ö gun 'dhü kö -a 'tɔ bho "tüng 'yii -loo -kö.

Me kpö -bha -pe 'gü Yesu -wɔn 'gü -kö -dhiang 'ö Zan -ya zē

⁴⁰=Dhe 'ö me 'bha -nu 'wo gun me kpö bha- 'gü 'wo Yesu -wu ma -dhe -kö bha- 'dhö 'yö 'wo- pö: «'Me 'ö ya Atanna -wudhiüloome 'ö- -nu -wɔn 'dhö 'dhö bha 'yö -mü -dedewo tɛan- 'ka!»

⁴¹Yö me 'bha -nu -du 'pö 'wo- pö: «-A -bha -Yame -mü!» Kö me 'bha -nu -du 'pö -wa pö siē: «'Kɛɛ -ka dɔ! Atanna -bha -Yame bha -yö -mɔɔ -bha 'ö go Gadhidhe 'we -ee? ⁴²-A 'kɔɔ- -mü -dhe -yö -bɛn zē -sü 'ka -a -wu 'gü -dhe -a -bha -Yame bha- -dho kē Davi suu 'gü -nē -nu -nē- me do 'ka, -yö -dho go Betedhemö, 'pödhē 'ö Davi -yö go- 'gü bha -nē- 'gü!»

⁴³Me kpö 'wo bha- -nu -pe 'gü -gen -nē bha Yesu -wɔn 'gü. ⁴⁴Me 'bha -nu -gun -nu kpö 'gü 'ö ('wo- -nu bɔ, 'ö) gun- -nu "piü -dhe 'wo- 'kun "kɛɛ me 'bha -kö 'yii -mɔɔ- -bha.

⁴⁵Yö 'me 'wo- -nu bɔ bha 'wo wo yee -kē 'wo dho "saabhɔme -nu -gɔme waa- Fadhizien -nu 'wo- -nu bɔ bha- -nu "piü. =Dhe 'ö =wa wo "yan -kpan 'me 'wo- bɔ bha- -nu -bha kö =wa wo yee kē =wa nu wo -kö 'gü "fiē 'ka, 'yö 'wo- -nu dhɛɛ" kpö 'wo- pö: «-Yö -kē -mü -dhe 'yö 'kii- 'kun kö 'ka nu- 'ka?»

⁴⁶Yö 'wo -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'wo- pö: «'Aa! Yi -zē me suu 'bha 'yii dhiang zē -dhe 'me bha- 'dhö yi "yaan do -wa!» ⁴⁷=Dhe 'ö =waa- pö "dhü 'yö Fadhizien -nu 'wo- pö- -nu -dhe: «'ɛɛn -a -kö =ya -mɔɔ kaa -du 'pö ka -bha -nē wo -zɔɔ -ee? ⁴⁸"ɛɛn -yö ka 'gü -dhe -gɔme -nu waa- Fadhizien -nu 'yi -dhe ya- 'gü ya me 'bha -nē -ya 'dhang bho- "dhiü, ⁴⁹kö 'yii kē "wlaame -nu 'ö 'waa Moizö -bha 'tɔng- 'bha dɔ, "dhangme -nu bha wo -zē -a -nu 'ka -ee?

⁵⁰Fadhizien -nu 'wo gun- pö siē "dhü bha Nikodemö -gun -nu kpö 'gü. 'Ö gun "dhü kö yö -zē -ya 'dho 'nu Yesu -dhe 'gü -bleesü wo. =Dhe 'wo- pö "dhü 'yö- pö- -nu -dhe: ⁵¹«'Ö kwaa- 'tɔng- 'gü bha -oo, za- -mɔɔ -bha 'ö me 'bha zē "weɛweɛ kö 'yii ziö 'ö -bha 'gü, "ɛɛn 'zü kö 'waa- -me kɛwɔn dɔ -ee?»

⁵²Yö 'wo- -yɔ bɔ Nikodemö -gɔ 'wo- pö: «i -go Gadhidhe -nē- wo 'pö 'yö 'i dhiang zē "dhü -ee? -Bhö i "yan "ta Atanna -wu 'gü -sē 'ka, -ya kē -dhe 'bha i "yan 'ta- 'gü, bhii -dede i -dho -a -dhe yö -dhe Atanna -wudhiüloome -zē 'bha 'yii go Gadhidhe do.»

⁵³[=Dhe 'ö go- 'gü 'yö me 'ö "dhü 'ö dho 'ö -gɔ 'kɔɔ.

Yesu -bha -mlaabɔ 'kun -dhebhɔ do -mawɔn 'to -kö 'ö Zan -ya pö

8 ¹=Dhe 'ö -ya kē "dhü 'yö Yesu -yö =wɪü 'ö dho -tɔn 'wo Odhivie -tɔn -kē bha- -gbin-. ²"Kɛɛ -dhe 'ö- -ta -dhe =ya -kpaɔ, 'yö -ziö 'zü -deewo 'ö

dho Atanna -dhəkəgükö 'gü -dhekpao tii 'gü, 'yö "següme -nu -gban "pepe 'wo nu -dhe 'gü. =Dhe 'ö =ya bo 'yaanu -sü 'ka, 'yö- -nu -klang kē -sü zü bho. ³Yö -to mü 'yö Zuifö -nu -bha 'tənggəme -nu waa- Fadhizien -nu 'wo nu dhebħənē do 'wo- kun =mlaabö -bha -a 'ka. ⁴Yö 'wo- ya wo =zinng 'gü, 'yö 'wo- pö Yesu -dhe: «Yi Dēme, dhebħənē ya -wa -kun =mlaabö =nē- -bha. ⁵Təng- 'ö Moizö -ya -ben zē kwa -dhe bha -ya -pö -dhe =wa dhebħö 'kun =mlaabö -bha -dhe -kə bha- 'dhö, -wa zē -gwē 'ka kö -yö ga. Bhi -zē i i -bha -pö 'gü =dhe?»

⁶-Wa -pö "dhü- -wu məw- kian =nē- 'ka kē "dhü kö 'wo za -dö -bha -dhe yö. "Kee =dhe 'ö =waa- pö "dhü, 'yö Yesu -yö "gblēenu, 'yö -ya -ben zē -sü -bha ö kəngga 'ka "sia-. ⁷Ö gun kö -wa dhe" 'kpö siē -dhəkə -dhəkədhö -dhe do 'gü, 'yö ö -gö "dhiü =wliü 'ö- pö- -nu -dhe: «Me 'ö ka kpö 'gü bha 'ö 'yii 'wən yaa kē do -a -me -yö -gwē -blesü 'sü kö -ya -züö dhebħö bha- -bha.»

⁸Yö "gblēnu 'zü -deewo 'ö -ya -ben zē -sü -bha "sia-. ⁹Dhe 'me 'wo bha 'wo 'wən bha- ma, ('yö- -nu zü" 'dhö -ya za dö -sü -bha -a -nu -bha,) 'yö- me "gblügbliü -nu 'wo gun- -nu -ta bha 'wo -ya 'dho -sü -bha, 'yö 'wo dho "dhü fle =fle fledhö ('yö- -nu -gban 'wo dho). 'Yö dhebħənē bha 'ö to ö do 'ka Yesu -kuu "dhiü mü. ¹⁰Yö Yesu -yö ö -gö "dhiü =wliü 'zü -deewo, ('ö dho -dhe -ga kö 'me 'wo bha- -gban =wa 'dho kö dhebħö bha yöö do =nē -ya 'to mü). 'Yö- pö- -dhe: «'Yö 'me 'wo nu i 'ka ya -wo 'me, dhebħənē? "Een i -zēzakame 'yii =sləw- -nu kpö 'gü -ee?» ¹¹Yö- -yö bə Yesu -gö 'ö- pö: «=In -wa, n Dēme.» 'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «=Ee! Mang -du 'pö 'mii 'dho i zē za 'ka. -Bhö 'dho, 'kee 'bha 'dho, 'bha 'dho 'wən yaa kē 'zü!»

Yesu -bha -kē "kpungtaadhe -bha -dhepuudhe 'ka -kə -dhiang 'ö Zan -ya zē

¹²Yö Yesu -yö dhiang zē 'zü -deewo 'me 'wo gun mü -blesü bha- -nu -dhe 'ö- pö: «Ma =nē 'a "kpungtaadhe -bha -dhepuudhe 'ka. 'Me 'ö =ya ziö n =keng-, -dhe -dho "pu- -me -bha -tosea -ta 'ö 'yaa -tosea kē ö tii -bha 'zü tongtongdhö, "kee 'ö- -kē -dhepuudhe =nē- 'gü.»

¹³=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö Fadhizien -nu -wa pö- -dhe 'wo- pö: «=A 'dhe 'kö bha "sēedhe =nē- kē siē i -dö -bha bha. =Ya 'to yö -zē -bha kö 'pē 'i- pö siē bha =sua =nē- =gban 'ka.»

¹⁴Yö Yesu -ya -yö bə- -nu -gö 'ö- pö: «Kö 'zü 'ö -kē -dhe a "sēedhe -kē n -dö -bha oo, 'mii- kē n -dö -bha oo, a- 'wən -dö -dhe teanwən =nē 'a- pö, -a -gen -mü -dhe ka =nē 'kaa n 'godhe waa- n 'dhodhe dö, "kee ma -zē a- -dö. ¹⁵Ka =nē 'ka za dö n -bha ka -gö "piü "wēwēe, "kee ma -zē 'maa za dö me 'bha -bha. ¹⁶Kö 'zü 'ma za -zian dö me -bha kö teanwən =nē 'a- pö, -a -gen -mü -dhe 'maa n do 'ka, n Dē 'ö n bə bha -yö n "piü. ¹⁷Yö- -ben 'dhö zē -sü 'ka 'zü ka -bha 'təng- 'sēedhe 'gü -dhe "sēe- =plē -wu =ya kē do 'wən 'dhe 'kö- -bha kö tean- -mü. ¹⁸-A -kē "dhü -sü 'gü, a n -dö "sēe- 'ka, 'yö n Dē 'ö n bə bha 'ö "sēedhe -kē n -bha 'pö.»

19'Yö 'wo- dhεε" kpo 'wo- pö: «I dë -në de 'ka?»

'Yö- γɔ bɔ- nu- γɔ 'ö- pö: «N dɔ 'ö 'kaa- wo -në- -wɔn 'gü 'yö 'kaa n Dë dɔ bha. -Ya kë -dhe ka n -dɔ 'nu kö n Dë -dɔ 'pö ka- -dɔ.»

20-Yö dhiang -nu bha- -zë "dhü kö -yö Atanna -dhɔkëgüko 'ö Zedhizadhemo bha- 'gü, -dhe 'wo Atanna -bha 'kɔ -yë -kë 'ka 'wëë- bho- -bha bha- 'gü, "kεε mε 'bha -kɔ 'yii -mɔɔ- 'kun -sü -bha, -a -gen -mü -dhe kö- -bha yi 'yii -loo -kö.

21'Yö- pö 'zü- -nu -dhe -deewo 'ö- pö: «Maa 'dho, "kεε 'ma 'dho, ka -dho n mɔɔ-, "kεε 'kii 'dho n yö 'ö to "dhü 'ö 'ka ga ka -song 'ka ka -bha; -a -gen -mü -dhe -dhe 'a 'dho sië- -bha bha, 'kii 'dho -mɔɔ- -bha kö 'ka 'dho mü.»

22=Dhe 'ö- pö "dhü 'yö -gɔmε -nu bha 'wo- pö wo 'ko -dhe: «-Yö -më -dhiang =në- zë =ni? "Eεn yöö 'ö -dɔ zë -ee?» "Eεn 'zü -a pö 'ö- wo =dhe -dhe 'ö yöö 'dho- -bha 'kwaa =mɔɔ- -bha kö 'kwa dho mü bha- -gen -mü -më 'ka?»

23'Yö- pö- -nu -dhe: «Ka -zë ka kpu- -go "kpung -taa yö, "kεε ma -zë n kpu- -go dhang- 'gü. "Kpungtaame -mü ka -zë ka 'ka, "kεε "kpungtaame 'yaa -mü ma -zë n 'ka. 24'Yö -në- -wɔn 'gü 'yö 'a- pö ka -dhe =dhe ka -dho ga ka =song 'ka ka -bha. -Ya kë -dhe kö 'kii 'dhang bho- "dhiü -dhe ma =në 'a 'dhö 'ka, ka -dho ga ka =song 'ka ka -bha.» 25'Yö 'wo- pö- -dhe: «De -zë -mü i 'ka -zë wo =zɔɔ?»

'Yö Yesu -ya -γɔ bɔ- -nu -γɔ 'ö- pö: «Pë do 'a -gban pö -sü -bha ka -dhe 'yi bha- 'ka =në 'a- 'ka. 26=Song 'gbe -yö ka -bha, 'ö 'a =mɔɔ- 'nu- -bha 'a- pö "εen 'ö 'a za dɔ- 'ka ka -bha, "kεε =dhe 'ö -kë =dhe 'mε 'ö n bɔ bha yö =në teanwɔn pö bha, yö =në- -wɔn 'gü 'yö 'wɔn 'dhe 'a- ma- -ta =në 'a- pö mε "bhü- -nu -dhe.»

27"Kεε -a pö 'ö- wo "dhü bha 'wii- 'gü ma =dhe -yö -wɔ 'ö Dë Atanna =në- 'ka. 28'Yö =në- -wɔn 'gü 'yö- pö 'zü- -nu -dhe 'ö- pö: «-Ya kë =dhe 'ka bo mang Mεgböme n -dɔ "dhü -bha -sü 'ka yi 'ö- 'ka, 'yö 'pë 'a- 'ka 'ka gun -na -a dɔ, "εen 'zü =dhe 'maa 'wɔn 'bha kë n -dɔ -ta, "kεε -wu 'ö n Dë -ya kpo n -bha 'yö 'a- 'gü -wɔn -kë. 29'Mε 'ö n bɔ "dhü bha -yö n "piü, 'yii n 'to n do 'ka, -a -gen -mü =dhe a- -dhidhewɔn =në- -kë yi =gban -yi =gban 'ka.»

30'Mε 'gbe -wo kë 'dhang bho- "dhiü dhiang -nu 'ö- zë "dhü bha- -wɔn 'gü.

Mebhudhe -bha -kë 'wɔn yaa -γɔ -dhuëndhe 'gü

-kɔ -dhiang 'ö Yesu -ya zë 'ö Zan -ya pö

31'Yö- pö Zuifö -nu 'wo 'dhang bho- "dhiü bha- -nu -dhe 'ö- pö: «-Ya kë =dhe 'ka 'to -kplü -sü 'ka n -wu -bha -së 'ka "pεεpedhö, kö 'ka kë ma -klang =dede 'ka. 32'Ka -dho teanwɔn dɔ, 'ö teanwɔn bha 'ö ka gba -ya -dɔ 'flëë- 'gü -sü 'ka.»

33'Yö 'wo- γɔ bɔ- -γɔ 'wo- pö: «Ablaamö suu -mü yi 'ka, 'yii -da =dhuëndhe 'gü mε 'bha -γɔ do, -yö kë -kɔ -kë =dhe 'yö 'i- pö yi -dho 'go =dhuëndhe 'gü?»

34'Yö Yesu -ya pö: «A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka =dhe mε "bε mε 'ö 'wɔn yaa -zë -kë, kö- -mε -yö 'wɔn yaa -γɔ =dhuëndhe 'gü. 35"Kεε 'sa kö =dhuënd -zë 'yaa 'to 'kɔdhi 'gü kö 'yii kë 'kɔ 'gü 'në -zë 'ka. 36-A -kë "dhü -sü 'gü, -ya kë =dhe

mang Atanna gbö -me -zè 'ma ka bho -dhuëndhe 'gü kö 'ka 'go -dede -nè- wo -dhuëndhe 'gü bha. ³⁷A- 'wɔn -dɔ -dhe Ablaamö suu -mü ka 'ka, 'kɛɛ n -wu 'yaa 'dho 'ö- wo ka 'tuvdhö 'yö -kè 'yö ka 'piü -dhe 'ka n zè bha. ³⁸Pè 'ö n Dè -ya -zɔn n -dhe -nè 'a- -dhiang zè, 'kɛɛ ka -zè, 'pè 'ö ka dè -ya -dhiang zè ka -dhe -nè 'ka -kè.»

³⁹'Yö 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Ablaamö -nè yi dè 'ka!» 'Yö Yesu -ya pö 'pö- -nu -dhe: «(Ablaamö suu 'yaa -mü ka 'ka!) -Ya kè -dhe ka -kè Ablaamö suu 'ka 'nu kö ka -dho Ablaamö këwɔn -nu kè. ⁴⁰'Kɛɛ ka -zè n zè -zian -nè 'kaa- mɔɔ- siè, 'kɛɛ 'sa kö teanwɔn 'a- ma n Dè -ta -nè 'a- pö ka -dhe. 'Sa Ablaamö -zè 'yii yö -zè suu kë!» ⁴¹-Ya kè 'dhü kö 'pè ka dè -ya -kè 'yö 'ka- kë siè bha, (kö Ablaamö -zè 'yaa ka dè 'ka).»

'Yö 'wo- pö- -dhe: «Yi -zè 'tuv- -ta -nè 'yaa -mü yi 'ka -wa. Yi dè -yö doseng yö -mü Atanna -nè- 'ka!»

⁴²'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «Ka dè 'yaa -mü Atanna 'ka! Ka dè- -kè Atanna 'ka 'nu kö n -dho -dho ka kë. -A -gen -mü -dhe a -go yö -nè- 'gü. -Ya 'go mü 'zù a -nu yö -nè- -bha nu 'gü. 'Mii nu n -dɪ 'ka, yö -nè n bɔ. ⁴³-Mè -nè -kè 'yö 'kaa n -wu 'gü ma? -A -gen -mü -dhe 'kaa 'tu 'to n -wu -bha! ⁴⁴-Ya kè 'dhü kö ka -zè ka dè -nè Sɔtraan 'ka, 'yö 'ka- 'piü -dhe 'ka ka dè bha- -dhidhewɔn kë bha, 'sa kö yö -zè mezème -mü 'ö -bho 'ka 'dhü -a zühoyi 'ka 'yii teanwɔn pö do, -a -gen -mü -dhe teanwɔn pö zuèga 'yaa- 'gblü-, -a -dɔ 'ka -mü -sua -nè- 'ka, 'yii -sua kë- -nii 'yaa -da, -a -gen -mü -dhe yö -nè -sua suu -da. ⁴⁵'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü, 'yö ma -zè 'ma teanwɔn pö ka -dhe 'yö 'kaa 'dhang bho n 'dhiü bha 'yö bha. ⁴⁶'Een de -mü 'ka ka kpö 'gü bha 'yö -sɔng yö -sü 'ka n -bha? -Ya kè 'dhü 'ma teanwɔn pö ka -dhe bha -oo! 'Kaa 'dhang bho- -dhiü -mè -wɔn -nè- 'gü? ⁴⁷Ka -zè ka dè -nè 'yaa Atanna 'ka 'yö- -wɔn 'gü 'yö 'kaa ka 'tu 'to n -wu -bha bha, 'kɛɛ 'yaa yö -zè 'ka, me 'uv me 'kö Atanna -bha 'ka, -yö 'ö 'tu -to -a -wu -bha!»

⁴⁸'Yö Zuifö -nu -gɔme -nu bha 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «-A pö 'yi- wo -dhe Atanna -wɔn -ma -zukplü -bha -me -nu 'wo- -nu Samadhi -me -nu -kè bha- me do -mü i 'ka, 'kɛɛ 'yina yaa -yö i 'gü ya 'yaa -sua 'ka.» ⁴⁹'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'pö 'ö- pö: «'Yina yaa 'bha 'yaa n 'gü, ma -zè n Dè -nè 'a- -bhlèè -ya, 'kɛɛ 'yö ka -zè 'ka -bhlèè -nè- bho n -bha. ⁵⁰Ma -zè 'mii n -dɪ 'tɔbhɔdhe mɔɔ-, -a -gen -mü -dhe -a -mɔɔ n -dhe -me -dhö, yö 'ö 'dhü bha -nè ma -zè n -ta -zadɔme 'ka. ⁵¹'Kɛɛ a- pö ka -dhe tean- -dede 'ka -dhe 'me -ya n -wu ma kö- -me -ya -ya -bhlèè 'gü, -a -me 'yii 'dho ga tongtongdhö.»

⁵²-Dhe 'ö Yesu -yaa- pö 'dhü 'yö 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «'Ya- 'wɔn dɔ -tɔn -dedewo -dhe 'yina yaa -nè i 'gü, -a -gen -mü -dhe bhi -zè i- -pö -dhe me 'uv me 'ö -ya 'dhang bho i 'dhiü -a -me 'yii 'dho ga tongtongdhö, 'kɛɛ 'sa kö Ablaamö waa- Atanna -wudhiüloome -nu -zè -gban -wa ga. ⁵³'Een -ya kë 'dhü kö bhi -zè i fiè- -nè 'dhö yi dè Ablaamö 'ö yö -zè -ya ga bha- 'ka bha -ee? Atanna -wudhiüloome -nu -gban -wa ga -dhe 'ö- -bha bha bhi -zè de -mü i 'ka ('yö 'i- pö 'me -ya 'dhang bho i 'dhiü 'yii 'dho ga tongtongdhö)?»

⁵⁴'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: -Ya kè 'nu -dhe kö ma -nè 'a n -dɪ 'tɔ bhɔ siè, kö n 'tɔ bhɔ -sü 'yaa pè 'bha 'ka, kö -yö 'wlaasü, 'kɛɛ n Dè do 'ka-

-dhe sië kaa- Atanna bha -në n 'tɔ bho sië. ⁵⁵"Kee 'sa kö 'kaa- dɔ, 'sa ma -zë a- -dɔ. -Ya kë -dhe a- -pö 'nu -dhe 'maa- dɔ kö -suakëme -mü n 'ka 'pö -dhe ka 'dhö. "Kee a- -dɔ, a- -wu -ma yö -në- -wɔn 'gü. ⁵⁶'Sa kö ka 'ziü- Ablaamö -zë -yö ö -zu -gɔn -dhe ö -dho n nu "tüng yö, 'yö ö -sëkë "dhiü, "kee kö- yi- -tun mü -gblëen. -Dhe 'ö- "yan 'dhö -da -a -dhe 'gü, -a -nii- kë -da.»

⁵⁷'Yö Zuifö -nu 'wo- pö: «-A -kwe -zian 'yii =mɔɔ -kö -kaɔng "sɔɔdhu -bha "kee -yö Ablaamö -dhiang zë sië!»

⁵⁸'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka -dhe 'ö gun kö Ablaamö 'yii bho -kö kö ma -zë a -dhö.»

⁵⁹-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö Zuifö -nu 'wo -gwë sü 'yö 'wo- pö 'wo- zë -gwë 'ka, "kee 'yö ö -gblen kpɔ 'yö zun "kpenng.

Gɔndënë do 'ö bho kö- "yan -yö -wlü 'ka -a -kë

"klüüklü -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë

9 ¹'Ö gun kö Yesu -yö ziö sië 'pö- "piü, 'yö -kpan gɔndënë do 'bha bha- -bha. 'Me bha 'ö bho kö- "yan -yö -wlü 'ka. ²'Yö Yesu -bha -klang -nu 'wo- dhe" kpɔ 'wo- pö: «Yi Dëme, 'me 'ö ya yö -në 'wɔn yaa -kë -ee, 'een -a dë -nu -në 'wo 'wɔn yaa -kë 'yö- -wɔn 'gü 'yö bho kö- "yan -yö 'wü -sü 'ka ya?»

³'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «Ö bho 'ö- wo "yan =wlü 'ka bha- -gen 'yii -gban -a -bha 'wɔn yaa kë -sü, "een 'zü -a 'kpɔme -nu -bha -bha, "kee -yö -kë "dhü kö me "bhu- -nu -në -wo Atanna -bha 'gügbudhe dɔ- -bha. ⁴-Dhe 'ö -kë -dhe "bin 'yii 'ma -kö bha- -dhe a -bha -dhe me 'ö n bɔ bha, 'ö n bɔ- 'wɔn 'ö- 'gü 'kwa- kë, -a 'klɔɔ- -mü -dhe "bin -zë -ya bo 'ma -sü 'ka, kö yë kë "tüng -ya ziö. ⁵"Tüng 'a -tun 'ka "kpung =taa yö bha ma -në 'a -dhe -pu me "bhu- -nu -ta.»

⁶-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö "dhidhi bho "sia-, 'yö pa- 'gü, 'yö -kë büü- 'ka, 'yö- -kan 'me bha- "yan 'gü. ⁷-Dhe 'ö -yaa- "kan- "yan 'gü "dhü 'yö- pö- -dhe: «-Bhö 'dho kö 'i i wëë' "zu 'yi -gblü 'wo- Sidhoe -kë bha- -bhaa.» (=Waa- pö Sidhoe -a -nu -wu 'gü kö -wa pö 'yi 'wo- bɔ).

-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü, 'yö gɔndënë bha 'ö dho 'yi bha- -bhaa, 'yö ö wëë' -zu mü. -A -go mü -sü 'ka kö- "yan 'gü -ya "pu, kö -ya -dhe yö 'kpakpadhö.

⁸-Dhe 'ö -ya kë "dhü, 'yö- -yayɔɔ -nu waa- 'me 'wo- dɔ gbadheme 'ka 'nu -blëesü bha 'wo- pö: «Gbadheme 'ö gun -ya -sü 'ka -dhe 'ya- 'gü ya 'yaa kë -ni -ee?»

⁹'Yö me 'bha -nu -wa pö: «Yö -mü.»

Kö me 'bha -nu -wa pö sië 'pö: «-Abin =maa, -yö -bho -në wo- -bha "kee 'yaa -mü!»

'Yö yöö =dede 'ö- pö: «Me "wee 'bha 'yaa -mü, ma -mü!»

¹⁰-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü, 'yö 'wo- dhe" kpɔ 'wo- pö: «I "yan -yö "pu -kɔ -kë -dhe 'sa?»

¹¹'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Me 'wo- -dhe Yesu bha -në büü- -kë 'yö- -kan n "yan 'gü, 'yö- pö n -dhe 'a 'dho kö 'a n wëë' "zu 'yi 'wo- Sidhoe -kë

bha- bhaa, 'yö 'a 'dho 'a n wëë' -zu mü. -Dhe 'ö 'ma bo n wëë' "zu -sü 'ka, 'yö n "yan -yö -dhe yö.»

¹²'Yö 'wo- dhæ' "bha kpɔ 'zü 'wo- pö: «-A 'mæ 'ö "dhü bha -yö 'mæ?» 'Yö- pö- -nu -dhe: «Aa! 'maa- yö -zë 'wɔn dɔ!»

¹³-Dhe 'ö =ya kè "dhü, 'yö 'mæ 'ö Yesu -ya dha bha 'wo dho- 'ka Fadhizien -nu -kuu "dhiü. ¹⁴Büü- 'ö Yesu -ya -kè 'ö gɔndënë bha- dha- 'ka bha -ya -kè "dhü Zuifö -nu -bha -glooyi do 'bha -nè- 'ka. ¹⁵Yö -nè- -wɔn 'gü 'yö Fadhizien -nu 'wo gɔndënë bha- dhæ' kpɔ 'pö -kɔ 'ö -kè 'ka 'yö- 'yan -yö -dhe yö bha- -wɔn 'ka. 'Yö- 'yɔ bɔ 'pö- -nu -gɔ 'ö- pö: «-Yö büü- -nè- -kan n "yan 'gü 'yö 'a dho 'a n wëë' -zu 'yö 'a -dhe yö.»

¹⁶'Yö Fadhizien -nu 'wo -pɛ 'gü, 'yö -kɔ "pɛan bha -ya pö: «'Mæ 'ö bho "dhü bha Atanna -bha mæ 'yaa -mü; yö -nè- -wɔn 'gü 'yö 'yaa- -bha 'tɔng- 'ö- -gban =glooyi -bha bha- =bhlëë -ya.»

Kö -kɔ "pɛan 'bha -dɪ 'pö -ya pö sië 'ö- pö: «Atanna -bha mæ -mü! 'Yaa "dhü 'mæ 'kö 'yaa Atanna -bha mæ 'ka -yö -mɔɔ -bha 'ö "dhabhliwɔn suu -nu ya- kè -kɔ -kè -dhe?»

¹⁷'Yö Fadhizien -nu 'wo- dhæ' "bha kpɔ 'zü 'wo- pö: «'Ö bhi 'kö bhi -zë i "yan "dhiü -pɔ bha i i -bha -pö 'gü -dhe?» 'Yö- pö: «Ma -zë a- -pö Atanna -wudhiüloomɛ -mü -wa!»

¹⁸'Kɛɛ -a -pö -dhe 'mæ 'kö bha- "yan- -gun 'wü -sü 'ka "pɛɛpedhö 'yö -dhe -dee 'bha yö sië bha- -wɔn -zë 'yii bho Fadhizien -nu bha- -nu 'gü tean- -bha tongtongdhö. 'Yö 'wo 'mæ bha- dè -nu -dhe kö 'wo- -nu dhæ' "kpɔ 'pö. ¹⁹-Dhe 'ö =wa nu, 'yö 'wo- -nu dhæ' "kpɔ 'wo- pö: «'Mæ ya ka gbö -mü -ee? -Wa -pö 'ö bho kö- "yan -yö 'wü -sü 'ka -wa, tean- -mü -ee? 'Yö -yö kè -kɔ -kè -dhe 'yö -dhe yö -deewo?»

²⁰'Yö "yanwüme bha- 'kpɔmɛ -nu bha 'wo- 'yɔ bɔ- -nu -gɔ 'wo- pö: «'Yi gbö -mü, 'ö bho kö- "yan -yö =wü 'ka "dhü tean- 'ka, ²¹'kɛɛ 'ö -kè -kɔ 'kö- -bha 'yö -dhe -dee 'bha yö sië ya 'yaa yö -zë 'wɔn dɔ, 'mæ 'ö 'wɔn bha- -kè 'pö 'yaa- dɔ. -Kaa yöö -dede dhæ' "kpɔ kö -ya -gen bho ka -dhe, -a -gen -mü -dhe 'yaa 'nè 'dede 'ka 'zü!»

²²-A pö 'ö 'mæ bha- dè -nu bha -wa wo "dhü bha- 'klɔɔ- -mü -dhe kö -wo "suü sië Zuifö -nu -gɔmɛ -nu bha- -nu -gɔ; -a -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kö =wa -ya 'kwëë- kè kö- -nu -wɔ =ya 'to- -bha do -dhe mæ "ɔɔ mæ 'ö dho- pö -dhe Yesu bha Atanna -bha -Yame Klisi -mü, -wo -dho a- -mɛ -gen -naa 'kpɔ, 'ö 'yaa -da -a -nu -bha -yakwëëkëgükö 'bha -bha 'bha 'gü 'zü. ²³'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö- dè -nu -wa pö 'nè 'dede 'yaa -mü, -kaa yöö -dede dhæ' "kpɔ kö -ya -gen bho bha 'yö bha.

²⁴'Yö Fadhizien -nu 'wo 'mæ 'ö "yan -yö gun =wü 'ka bha- -dhe 'zü -deewo, 'yö 'wo- pö- -dhe: «'i- zë Atanna -dhe! 'Mæ 'ö i dha bha de suu -mü? -A pö 'yi- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe yi -zë yi 'dhang bho -sü -ya "dhiü -dhe 'mæ bha 'wɔnyaakëmɛ -mü.»

²⁵'Yö- 'yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Wɔnyaakëmɛ -mü -ee, "ɛɛn 'wɔnyaakëmɛ 'yaa -mü -ee, 'maa yö -zë 'wɔn dɔ! N -bha 'a- dɔ -yö doseng, yö -mü -dhe 'a bho kö 'maa -dhe yö "kɛɛ 'ma -dhe yö =taa yö- -bha.»

²⁶'Yö 'wo- pö- -dhe: «-Yö i "yan "dhiü "pɔ -kɔ kè =dhe? -Yö -mè -nè- -kè i -bha?» ²⁷'Yö- 'yɔ bɔ 'zü- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Ma ziö -zë wo- -gen 'gü ka -dhe

'nu, "tu =në 'kii- 'to n -wu -bha, ka n dhεε" -kpo 'zü -deewo -më -wɔn 'gü?
"Eεn -yö ka "piü 'pö =dhe 'ka -da -keng- kö 'ka kē- -bha -klangdhiü 'ka -ee?»

²⁸=Dhe 'ö- pö "dhü 'yö 'wo -ya "si bho -sü -bha -a -gɔ, 'yö 'wo- pö- -dhe:
«Bhi -në 'i- -bha -klangdhiü 'ka, "kεε yi -zë yi Moizö =në- -bha -gɔ 'gü. ²⁹-A
-gen -mü =dhe yi Moizö =në- dɔ =dhe 'me 'ö Atanna -yö dhiang zë- -dhe -a
'dhö, "kεε me 'dhe 'kö bha 'yaa- 'godhe dɔ.»

³⁰'Yö 'me bha 'ö- pö- -nu -dhe 'ö- pö: «-A kē -sü kö 'ka- pö =dhe 'kaa 'me
'kö bha- 'godhe dɔ -zë 'wɔn =në n kɔn, "kεε 'sa yö =në ma -zë n dha. ³¹Me
=gban kwa- 'wɔn -dɔ =dhe Atanna 'yaa ö "tu 'to 'wɔnyaakême -bha bhea"
-wu -bha kö 'yii kē 'me kö- =bhlëë -ya, 'ö ö "tu to- -wu -bha -a 'ka. ³²-Ya 'go
-mü 'zü 'kwii- -ma "sε ya- 'gü do =dhe 'me 'ö bho kö- "yan -yö 'wü -sü 'ka
me 'bha =yaa- -mε kē "klüklü do. ³³-Ya kē 'nu =dhe 'me bha Atanna -bha
me 'yaa -mü, kö- -kɔ 'yii 'dho =mɔɔ 'wɔn bha- kē -sü -bha!»

³⁴'Yö Fadhizien -nu bha 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Bhi 'ö bhi -zë 'wɔn
yaa "kongble 'dhö i -bha, 'ö 'i bho 'wɔn yaa 'gü, 'ö 'i -gla 'wɔn yaa 'gü bha
-yö i "piü =dhe 'i yi =klang kē -më -wɔn =në- 'ka?»

'Yö 'wo- -kē Zuifö -nu -bha -yakwëékégükö bha- 'gü.

³⁵=Dhe 'ö 'me bha =ya ziö =ya 'dho, 'yö Yesu -ya ma 'pö =dhe =waa- "piü kē
Zuifö -nu -bha -yakwëékégükö 'gü. =Dhe 'ö -kpan -bha -dhe 'bha bha- 'gü,
'yö- dhεε" kpo 'ö- pö: «'I 'dhang -bho Mεgböme -wɔn "dhiü "wε -ee?» ³⁶'Yö-
-yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «A- dɔ -zë wo 'nu kö a -dho 'dhang bho- "dhiü -dhe, n
Dëme! "Kεε -yö 'me -zë wo?»

³⁷'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «'Bha -kpan -bha =naa bha, -a -gen -mü =dhe yö
=në keng 'ka "wɪ sië bha.» ³⁸'Yö- pö: «'Ma 'dhang bho- "dhiü, n Dëme!»
=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö zun- -dhe ö kpiö 'gü.

³⁹Yesu -ya -pö -dhe yö =në- 'gü 'ö- pö: «'Nu 'a- wo "kpong =taa bha a -nu kö 'a
'wɔnbhokota =në- kē kö 'me 'waa -dhe yö tongtongdhö -wo -dhe yö, kö 'me 'wo-
pö wo -dɪ -dhe wo -dhe yö bha 'wa 'dho -dhe 'bha yö, kö- -nu "yan -yö 'wü.»

⁴⁰=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'ö Fadhizien -nu 'bha -nu 'wo gun- -keng- mü
bha =waa- ma, 'yö 'wo- dhεε" kpo 'wo- pö: «=Ya kē "dhü kö 'me 'yi ya 'pö yi
"yan- =wlü 'ka =naa bha -ee?»

⁴¹'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «=Ya kē 'nu =dhe ka ka -dɪ -sü -dhe
'yanwlüme 'dhö kö 'bɔn 'yaa ka -bha, "kεε ka- -pö ka -dɪ -dhe =dhe ka -dhe
-yö; 'wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö 'bɔn 'yii 'dho 'go ka -bha tongtongdhö bha 'yö
bha.»

**"Gwënnng 'ö Yesu -ya -da 'ö -gban -tuü -maakême waa-
-bha -tuü -nu -bha -a -dhiang 'ö Zan -ya zë**

10 ¹'Yö Yesu -yö "gwënnng do -da -a -nu -dhe 'ö- pö: «A- -pö ka -dhe
tean- =dede 'ka =dhe me "vɔ me 'ö 'yii bɔ "bhlaa wlee "dhi 'ka kö -yö
-da 'gü, "kεε 'ö bɔ zian "wεε 'ka, kö 'me bha =kwaanme "εεn pëgüseeme -mü.
²"Kεε 'me 'ö bɔ "bhlaa wlee "dhi 'ka 'ö -da 'gü bha kö yö =në "bhlaa bha-

-maakême 'ö- -mε =dede 'ka -a 'ka. ³"Bhlaa wlεε "dhiüme -zë -yö wlεε "dhi "pu -në- wo 'yö -tuü dëme 'ö ö -bha -tuü -nu -dhe, 'yö 'wo- -wu ma. Yö -zë -yö ö -bha "bhlaa -nu bha- -nu -sü 'tö 'ka 'do 'do 'yö- -nu -dhe, 'yö dho- -nu 'ka "kpenng. ⁴Ya bo ö -dɪ -bha -tuü -nu bha- -nu -zun "kpenng -sü 'ka =dhe -kɔ bha- 'dhö, 'yö -da -nu -dhe "dhiü 'yö 'wo -ziö =keng-, -a 'klɔɔ- -mü =dhe -wa -wu -dɔ. ⁵Mε 'wo me "wεε 'ka -a -bha -tuü -nu bha -wo -dho -dua =në- wo- -nu -gɔ, 'wii 'dho ziö- -nu =keng-, -a 'klɔɔ- -mü =dhe 'waa- -nu -wu dɔ.»

⁶"Gwënnng bha Yesu -ya -da -a -nu -dhe "dhü "kεε 'wii- 'klɔɔ- dɔ.

⁷Yö- 'klɔɔ- pö 'zü- -nu -dhe -deewo 'ö- pö: «A- -pö ka -dhe tεan- =dede 'ka =dhe: Ma =në 'a =dhe -tuü wlεε "dhiü "kwεε -yaan 'dhö; ⁸-a -gen -mü =dhe mε "pepe 'wo gun wo -dɪ kē sië -tuü -mε 'ka 'wo nu bha, -tuü -nu 'wii wo "tu 'to- 'bha -wu -bha. -A -gen -mü =dhe =kwaanme -nu waa- pëgüseeme -nu =në gun wo -zë -a -nu 'ka. ⁹Ma =në 'a =dhe -tuü wlεε "dhi 'dhö. 'Mε 'ö bɔ n -ta 'ö -da wlεε 'gü, -yö -dho dha, -yö -dho =mɔɔ- -bha 'ö -da 'kɔɔdhö 'ö zun "kpenng, (-a -gen -mü =dhe kō -yö =dhe mε 'dhö mε -dɪ -gɔ 'kɔɔdhö). =Ya 'go mü 'zü -yö -dho ö -bhöpë =slɔɔ. ¹⁰-Kwaanme -zë -yö -nu kō 'ö =kwaan =në- bho kō 'ö -tuü -nu zë -nu wo kō 'ö- -nu 'gü see-, "kεε ma -zë a -nu kō 'a- -nu -maa =në- kē kō =sii -yö kē- -nu -dhe kō -wo -ya -a 'yi =bhaa.

¹¹Ma =në 'a -tuü -maakême =dede 'ö -tuüme 'ka -a 'ka. -A -gen -mü =dhe "bhlaa -tuü -maakême =dede =në =mɔɔ- -bha 'ö ö -bha -tosea =gbɔɔ ö -bha -tuü -nu -wɔn 'gü; ¹²"kεε 'mε 'kō yö -zë 'wo- =saa =në- bho, 'ö 'yaa -tuüme 'ka, 'εen 'ö 'yaa -tuü -maakême -së 'ka, =ya laa yö kō -yö nu sië -tuü 'kun -dhe 'gü, -yö ö kwaa- =në- wo- -nu zü 'ö -ziö -beang 'ka, 'yö laa -ya nu zë, 'yö- -nu -pen 'yö 'wo dɔ 'do 'do. ¹³=Naɔmɔɔme -zë -ziö -beang 'ka -gen -mü =dhe yö -zë =naɔmɔɔme =në -mü -a 'ka, -tuü -nu -wɔn 'yaa- -gɔ -dhe -tuüme =dede 'dhö, "kεε ma -zë -tuü -maakême -së =dede 'ö- 'ka yö -mü n 'ka. ¹⁴A ma -tuü -nu -dɔ, woo -dɪ 'pö 'wo n dɔ. ¹⁵=Dhe -kɔ 'ö n Dë -yö n dɔ- 'ka 'ö mang -dɪ 'pö 'a- dɔ- bha- 'dhö. Yö =në- -wɔn 'gü 'yö 'a ma -tosea nu ma -tuü -nu -wɔn 'gü. ¹⁶-Tuü -nu 'wo "dhü bha- -kpεa 'yaa kē =ni, -a 'bha -nu -wo -dhö 'ö 'waa wlεε ya- 'gü. -A 'dhe 'wo "dhü bha "fɔn kō 'a nu- -nu 'ka wlεε ya- 'gü 'pö. A -dho -a -nu -dhe 'wo n -wu ma, 'ö 'wo nu 'ö -tuü kpö -yö to do, 'ö- -gɔdhiüme -yö -kē do 'pö.

¹⁷N -dho -yö n Dë -kē, -a -gen -mü =dhe a ma -tosea -nu "dhü kō 'a- 'sü -deewo. ¹⁸Mε 'bha -kɔ 'yii ziö n -gɔ, a- -nu n -dɪ =nii =në- -bha. -A -gen -mü =dhe -a nu "sɪ -yö n -dhe, -a 'sü "sɪ -yö n -dhe. 'Wɔn 'ö n Dë -ya -ya n =kwεε- kō 'a- kē 'yö bha.»

¹⁹-Wu 'ö Yesu -ya pö "dhü bha 'yö 'gügblüdhe -dee 'bha -da 'zü Zuijö -nu kpö 'gü. ²⁰Yö mε kpö 'kpii- 'bha -wa pö: «'Mε bha -tamame -mü!» "εen: «'Slaa' =në -ya -da 'gü, 'ka 'dho ka "tu 'to- -wu -bha!»

²¹"Kεε kō mε 'bha -nu -zë -wa pö sië 'pö =dhe: «-Tamame "εen slaame -zë 'wɪ -kɔ 'yaa kē "dhü, -a -gen -mü =dhe "yina yaa -zë 'yaa =mɔɔ- -bha kō -yö "yanwlüme "yan "dhiü "pu.»

22 'Wɔn bha -yö -kë "dhü "nene ziö "töng 'gü kö Zuifö -nu -bha "saa- -bho Atanna -dhe -dhe 'wo- -pë -kë yi 'bha 'ka bha -wa -kwe -zun 'ko "dhiü troo kë sië Zedhizadhëmö. 23 Kö Yesu -yö -nië sië Atanna -dhökëgüko 'ö Zedhizadhëmö bha- "kwædhe 'wo- -dhe Sadhomɔ -bha "kwædhe bha- 'gü, 24 'yö Zuifö -nu 'wo nu 'wo bho 'ko -ta -a -dhe 'gü mü 'wo- -pö- -dhe: «Ya do -tɔn 'kën 'gü i -wɔn 'gü 'gbu- -wa, i -dho yi bho- 'gü -më yi -në- 'ka? 'Ö -ya kë -dhe bhi -në 'i Atanna -bha -Yame 'ö- nu -wɔn 'dhö 'dhö bha- 'ka tean- 'ka, -bhö -a pö yi -dhe!»

25 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Ma- pö -zë wo ka -dhe 'nu -wa, 'dhang -në 'kaa- bho n "dhiü. "Kee 'sa kö 'wɔn -nu 'a- -kë n Dë -bha 'gügbudhe -kö 'ka bha -wa -zɔn -dhe ma -në 'a Atanna -bha -Yame bha- 'ka "dhü tean- 'ka. 26 "Kee 'dhang 'ö 'kaa- bho n "dhiü bha- 'klɔɔ- -mü -dhe 'kaa ma "bhlaa -tuü kpö 'gü -më -në- 'ka. 27 -A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe ma -tuü kpö 'gü -më -nu -zë -wo wo 'tu -to n -wu -bha, 'ö 'a- -nu do, 'ö 'wo -ziö n -keng- 'pö, 28 'yö 'a -sii 'ö 'yaa yën- -da -nu 'gü. -A -wɔn 'gü 'wii 'dho ga tongtongdhö, 'yö pë 'bha -pë 'bha -kö 'yii 'dho -mɔɔ- -bha 'pö kö -ya -nu bho n -kwæɛ-. 29 -A -gen -mü -dhe n Dë 'ö- -nu nu n -dhe bha- 'gü -yö 'gbu- 'ö -ziö pë -gban "pepe -ta. 'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö me 'bha -kö 'yaa -mɔɔ- -bha 'pö kö -ya -nu 'sü n Dë -gɔ bha 'yö bha. 30 'Sa yaa- n Dë -zë yi do.»

31 -Dhe 'ö Yesu -ya pö "dhü bhoo, 'yö Zuifö -nu -gɔme -nu bha 'wo -kö -da 'zü -deewo -gwë 'gü kö 'wo- -zuö 'ka. 32 'Yö- pö- -nu -dhe 'ö- pö: «'Wɔn -sengbɔ -nu 'gbe 'ö go n Dë "piü 'a- -kë 'ö ka "yan- -da 'gü ya- -mæɛ -në kaa n zë -gwë 'ka- -wɔn 'gü ya?»

33 'Yö -gɔme -nu bha 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «'Bhi 'ö 'i -kë mebhudhe 'ka -dhe yi 'dhö -a pö 'i- wo -dhe kaa- Atanna ka do bha -në- -wɔn 'gü 'yö 'yi- "piü -dhe 'yi i zë, -a -gen -mü -dhe 'bha- pö "dhü kö 'bha -da Atanna "dhiü. -A -gen 'yaa -mü 'wɔn -së -nu 'kö 'i- -kë bha- 'ka!»

34 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'zü 'ö- pö: «'Yaa -ben zë -sü 'ka ka -gɔ 'tɔng- 'sëedhe 'gü -dhe:

«Atanna -ya -pö -dhe: Ka -dhe -zlan -nu 'dhö- -ee? 'Een 'yaa "dhü -ee? 35 'Sa kö 'wɔn 'kö -ben zë -sü 'ka Atanna -bha 'sëedhe 'gü 'yaa bho 'gbluɔ tongtongdhö. -Ya kë "dhü, "sanni 'me 'kö Atanna 'dhö 'ö -wu -në- nu -nu -dhe -ya -nu -dhe -zlan -nu bha -oo, 36 'yö ma 'kö n -ya, 'ö n sü 'ö n bɔ "kpung -taa -wë? Ka -mɔɔ -bha 'ka- pö n -bha -dhe -dhe 'ö -kë -dhe 'ma- pö n Dë -mü Atanna 'ka bha -ya kë "dhü kö 'ma -da "dhiü -ee? 37 -Ya kë -dhe 'mii n Dë këwɔn kë, 'ka 'dho 'dhang bho n "dhiü. 38 "Kee 'ö -ya kë -zë wo -dhe a n Dë këwɔn -në- -kë, 'kö 'kii 'dhang bho ma -zë n "dhiü, "kee -ka 'dhang bho 'wɔn -nu 'kö 'wo kë sië bha- -nu "dhiü kö 'ka- 'gü ma kö 'ka 'dhang bho- "dhiü -dhe n Dë -mü Atanna 'ka, yeng yi do.»

39 -A pö 'ö- wo "dhü bha 'yö 'wo -ya 'kun -yan -ta, "kee 'yö dha- -nu -gɔ.

40 -Dhe 'ö dha- -nu -gɔ "dhü, 'yö dho -gwaan 'wo- Zuuden -kë bha- -taama, -dhe 'ö Zan gun me "zu sië mü bha- 'gü 'yö 'ö "tæ pa mü. 41 Me

kpö -wo -gun nu sië -dhe 'gü -dhe bha- 'gü 'wo- pö: «Zan 'yii "dhabhliwön "wëe 'bha kë, "këe 'ö dhiang "pëpë 'ö- zë 'më 'ö ya -bu 'gü -a -gban -gun tean- 'ka.»

42 'Yö më 'gbe 'wo -wɪ Yesu -wɔn -bha -dhe bha- 'gü.

**Gɔndënë do 'wo- -dhe Dhazaa 'ö ga 'ö Yesu
-ya -bö -a -dhiang 'ö Zan -ya zë**

11 1-2 Gɔndënë do 'bha 'wo- -dhe Dhazaa bha- 'gü 'yaa gun -së. Dhazaa bha -yö -go Betani, 'pödhe 'ö Madhi waa- ö dheebhang Matö 'wo go- 'gü bha- 'gü. Madhi bha -në kë -dhasiklɔɔ 'yi -fii -së -wënnɔ Yesu -gen -ta 'yö ö -gɔ "dhe -ziö -bha "töng 'bha 'gü bha. 3 'Yö dheebhang -zë -nu =plë bha 'wo më bɔ Yesu -dhe kö -wa pö- -dhe -a "taɔngdë Dhazaa 'gü 'yaa -së.

4=Dhe 'ö Yesu =ya 'wɔn bha- ma 'yö- pö: «"Yua 'ö Dhazaa kë sië bha 'yii 'dho 'to- -gɔ. -Yö -kë "dhü kö Atanna 'tɔ- bho, kö -yö Atanna Gbö -dɪ 'pö- 'tɔ bho.»

5-6=Dhe 'ö- ma =dhe Dhazaa 'gü 'yaa -së, 'yö -dhekpɔyɪ =plë -kë -dhe 'ö gun- 'gü bha- 'gü -deewo. "Këe 'sa kö Dhazaa 'dhö, -a dheebhang -nu 'ö- më do -kë Matö 'ka, 'ö- më do -kë Madhi 'ka bha- -nu -wɔn -gun -gɔ "gbu. 7=Dhe 'ö =ya -dhekpɔyɪ =plë bha- kë "dhü, 'yö gun -na -a pö ö -bha -klang -nu -dhe: «-Ka -kwa kwa yee kë 'kwa 'dho Zude -së 'gü!»

8 'Yö- -bha -klang -nu 'wo- pö- -dhe: «Yi Dëmë, -dhe 'ö Zuifö -nu gun- "piü -dhe 'wo i zë- -bha -dede ya- 'gü bha 'yö i "piü 'zü -dhe 'i 'dho mü bha -ee?»

9 'Yö- pö- -nu -dhe: «"Töng 'ö -dhekpɔyɪ do 'gü -yö -dhe? 'Yaa -kaɔng do ga =plë -ee? 'Më 'ö "ta sü 'yënnɔ- 'gü -a -më -gen "dhiü 'yaa -zuö, -a -gen -mü -dhe kö- -më -yö -dhe -yö -dhepuudhe 'ö "kpɔng -taa yö bha- 'bhü "dhiü. 10 "Këe 'më 'ö "ta sü gbeng, -a -më -në "ta sü 'tuu- 'tudhö, 'yö 'yaa -dhe yö, -a -gen -mü -dhe kö -dhepuudhe 'yaa- -gɔ.»

11=Dhe 'ö =yaa- pö- -nu -dhe "dhü 'yö go mü 'ö- pö: «Kwa "taɔngdë Dhazaa =ya yi zë, "këe a -dho 'dho 'a pa- -bha.»

12 'Yö- -bha -klang -nu 'wo- pö- -dhe: «Yi Dëmë, -dhe 'kö =ya yi -zë zë kö -yö -dho kë "klüöklü 'sa -dhe!»

13 -A pö 'ö Yesu -ya wo "dhü bha 'wii- 'gü ma. -Yö -kë -nu 'gü -dhe Dhazaa -yö yi =dede =në zë 'yö- pö "dhü bha, "këe kö -ya ga -wɔn =në- pö. 14 'Yö- -ta -pu -nu -dhe 'ö- pö: «Dhazaa =ya ga. 15 "Këe ga 'ö- wo kö 'maa mü bha -yö -dhi n -dhe ka =në ka -bu 'gü, kë "dhü kö 'ka 'dhang bho n "dhiü 'kpakpadhö. =Dhe 'ö "dhü -ka -kwa 'dho zun- -dhe 'gü!»

16=Dhe 'ö- pö "dhü, -a -bha =klangdhiü 'dhe 'wo- -dhe Toma 'wo- 'tɔ -ya -ta -dhe 'peng- bha 'yö- pö: «=Dhe 'ö "dhü kö më =gban -ka -kwa 'dho kö 'wo dho kwa Dëmë zë -dhe 'ö- 'gü kö -wo më =gban kwa zë mü do!»

17=Dhe 'ö Yesu -yö dho 'ö =loo mü, kö 'wo Dhazaa -wëe bho -a -dhekpɔyɪ =ya kë -yiisiö. 18 'Ö gun "dhü kö Betani -dhe kë 'ö- wo Zedhizadhëmö -dhe

"ɔɔ, 'ö -nu -zinng 'gü -dhe 'yaa =mɔɔ "kidhung -yaaga -zian -bha bha,
 19'kö Zuifö -nu kpö 'gbe -wa 'go Zedhizadhémö =wa nu Matö waa- Madhi
 -a -nu sɛɛgbengbha bho -dhe 'gü -a -nu dheebhang 'ö ga bha- -wɔn 'gü.

20=Dhe 'ö Matö =yaa- ma -dhe Yesu -yö nu sié, 'yö dho dɔ- -gɔ zian-, 'yö
 Madhi -zè 'ö to 'yaanu -sü 'ka 'kɔɔdhö. 21=Dhe 'ö Matö 'dhö 'ö "yan -kpan
 Yesu -bha 'yö- pö- -dhe: «N Dème, bhi -zè i -kè yö 'nu kö n dheebhang
 ya 'yii 'dho ga, 22"keɛ a- 'wɔn -dɔ -dhe dɔ -zian 'kwa- wo ya pè "ʊp pè i-
 -gbadhe Atanna -gɔ -yö -dho -a kè i -dhe.»

23'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «Matö, i dheebhang bha -yö -dho -bö!»

24'Yö Matö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «Iin, n Dème, -yö "dhü, a- 'wɔn -dɔ
 =dhe -yö -dho -bö mé =gban -go ga 'gü -yi 'ka "sɛ yèn "tüng 'gü.»

25'Yö Yesu -ya pö: «Matö, =waa- pö game -nu -bö -mé, kö -wo -wɪ ma =né n
 'ka, =waa- pö =sii, kö -wo -wɪ ma =né- 'ka. 'Mɛ 'ö 'dhang bho n "dhiü, aa" =ni =ya
 ga, -yö -dho -tosea kè. 26'Sa kö mé "ʊp mé 'ö -yö 'dhang bho n "dhiü kö -yö ö
 "yaan, kö -mé -yö =sii 'kö bha- =sɔɔ, 'yii 'dho ga 'zü tongtongdhö. I 'dhang -bho
 "dhiü "dhü "wɛ -ee?» 27'Yö Matö -ya pö: «Iin, n Dème, a 'dhang -bho "dhiü =dhe
 Atanna -bha -Yame, -a Gbö 'ö- nu -wɔn 'dhö 'dhö "kpung =taa bha yö -mü i 'ka!»

28=Dhe 'ö Matö =yaa- pö "dhü, 'yö Madhi -dhe =plɛ 'gü 'yö- pö- -dhe:
 «Madhi, kwa Dème =ya nu, -ya -pö 'i nu.»

29=Dhe 'ö Madhi 'dhö- ma =dhe Yesu =ya nu, 'yö =wɪü 'zodhö 'yö dho mü.
 30-A -gen -mü =dhe 'ö gun "dhü kö 'yii -da -kö 'plöö, kö -yö -tun 'pö- 'saan
 "dhiü, -dhe 'ö Matö 'dhö -kpan -bha -a 'gü bha- 'gü. 31=Dhe 'ö Madhi =ya
 "wɪü 'vadhö "dhü 'ö =ya zun "kpenng, 'yö Zuifö -nu 'wo gun- 'piü 'kɔɔdhö
 'mü 'wo gun- -taga sié bha 'wo -ziö -keng- kö -wa pö sié: «Kè -dhe -yö 'dho
 sié ö dheebhang bun -taa =naa bha kö yö "gbu 'bha bɔ 'mü.»

32=Dhe 'ö Madhi =ya 'dho =ya =loo -dhe 'ö Yesu- gun- -bha bha- 'gü 'ö
 =yaa- yö, 'yö zun ö kpiö 'gü 'yö "gblënu- =wɪö 'yö- pö: «N Dème, =ya kè
 =dhe i kè yö 'nu- zü bho -yi 'ka kö n dheebhang ya 'yii 'dho ga!»

33=Dhe 'ö Yesu 'dhö Madhi yö kö -yö "gbu bɔ sié waa- Zuifö -nu 'wo nu-
 -keng- bha- 'dhö, 'yö -wëé -yö bɔ- -ta =dedewo, 'yö- "gblüüdhe -yö "muu
 bho, 34'yö- -nu dheɛ" kpö 'ö- pö: «Ka- wɔ 'mɛ?» 'Yö 'wo- pö- -dhe: «Yi
 Dème, nu kö 'kwa 'dho kö 'yi- -dhe -zɔn i -dhe!»

35'Yö Yesu -yö -da "gbu 'gü 'pö. 36=Dhe 'ö Zuifö -nu 'wo Yesu "gbubɔdhe
 yö 'yö 'wo- pö: «-A -dho -zè -gun kè sié =zɔɔ -keɛ!»

37'Kö mé ga 'bha -nu -dɪ 'pö -wa pö sié: «Yö 'ö "yanwlüme "yan "dhiü -pu
 bha 'yaa =mɔɔ 'nu- -bha 'ö 'slé 'bha -kè 'ö Dhazaa -yö dha "yua ya- -gɔ -ee?»

38'Yö -wëé -dee 'bha -yö bɔ 'zü Yesu -ta, 'yö dho Dhazaa bun -ta -dhe
 =dede 'gü. -Ye 'wo- pɔn -tɔn 'gü -né gun- 'ka, 'yö 'wo -gwë zun- "dhiü.

39=Dhe 'ö =loo -ye bha- "dhi "dhiü 'yö- pö: «-Ka -gwë bha- bho mü!»

'Yö Matö 'ö -kè mé 'ö ga bha- dheebhang 'ka bha 'ö- pö- -dhe: «N Dème,
 'mé bha- "gbiën =ya dɔ =zɔɔ -wa!» 'Mɛ 'wo- -wɛɛ bho 'ö- -dhekpɔɔyi -yiisiö
 -naa =nɛ aa!»

40 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «Matö, 'mii- pö i -dhe -dhe 'bha 'dhang bho n 'dhiü, i -dho Atanna -bha 'gügbudhe -dhe yö -ee?»

41 -Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö 'wo -gwë bha- bho 'mü, 'yö Yesu -yö ö "yan "dhiü -wlü dhang- 'gü 'yö- pö: «N Dë, 'ma i nuë" bho bhëa" 'a- wo i -dhe 'i- -slëëta -kë bha- -wɔn 'gü. 42 Ma -zë a- 'wɔn -dɔ -dhe i "tu -yö n bhëa" -wu -bha yi -gban 'ka 'ö 'i- -slëëta -kë -kpeawo, "kë a- -pö "dhü me kpö 'wo -klëën n -zü ya =në- -nu -wɔn 'gü, kë "dhü kö -wa 'wɔn dɔ -dhe bhi =në 'i n bɔ.»

43 -Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'ö =ya ö bo, 'yö =gbla "gbu- 'ka 'ö- pö: «Dhazaa, -bhö zun "kpenng!»

44 'Yö 'me 'ö =ya ga 'nu 'ö- yi =ya =gwëë bha 'ö zun "kpenng kö sɔ "pen -yö piü- -sü 'ka- -kɔ waa- -gen -nu 'ka, kö sɔ 'bha -yö bɔ -sü 'ka- -gɔ -bha mlɔngdhö. 'Yö Yesu -ya pö 'me 'wo gun mü bha- -nu -dhe: «-Ka sɔ bha- bho- -bha kö 'ka ka kwaa- -zü kö -yö 'dho!»

(Matiö 26,1-5; Makö 14,1-2; Dhukö 22,1-2)

45 -Dhe 'ö =ya kë "dhü, 'yö Zuifö -nu 'wo nu Madhi -nu -dheaga -dhe 'gü 'wo 'wɔn bha- -dhe yö bha- me 'gbë 'wo 'dhang bho Yesu "dhiü. 46 "Këe 'yö- me ga 'bha 'wo dho 'wɔn 'ö Yesu -ya -kë bha- -gen dɔ -dhe 'gü Fadhizien -nu -dhe. 47 -Dhe 'ö Fadhizien -nu 'wo 'wɔn bha- ma, 'yö 'wo "saabhome -nu -gɔme -nu -dhe, 'yö 'wo zagɔbhome -nu -dhe 'yö 'wo bhokota -dhe do 'gü 'yö 'wo- pö: «Wɔn ya kwa -dho -a 'kun -kɔ kë -dhe? Me 'ö ya -yö "dhabhliwɔn -nu kë sië "gbu- "dhe! 48 -Ya kë -dhe 'kwa kwa kwaa- -zü kö -ya kë "dhü -yö 'dho- 'ka -kpeawo me =gban "pepe -dho 'dhang bho- "dhiü. 'Sa -ya kë "dhü kö Wlɔmö me -nu -bha "segɔdhiüme -nu woo nu kö -wo kwaa- "së wü waa- kwaa- Atanna -dhɔkëgükö 'dhö!»

49 -Dhe 'ö =waa- pö "dhü 'yö gɔndënë do 'ö gun- -nu kpö 'gü mü 'wo- -dhe Kaifö, 'ö gun "saabhome -nu bha- -nu bha me 'kpii- -sü 'ka -kwe bha- -ta bha 'ö- pö: «Kaa 'wɔn bha- 'gü ma!» 50 'Yaa ka 'gü -dhe me do -bha ga -sü 'ö "së 'gü -me -nu -wɔn 'gü -a fië- -dhö 'ö -ziö "següme -nu =gban 'gü see- -sü -ta -ee?» 51 "Këe 'sa -a pö 'ö gun- wo sië "dhü bha 'yaa gun- -dɔ -kwëë- -wɔn 'ka, -a -gen -mü -dhe 'ö -gun "dhü kö yö -në "saabhome -nu -gɔme 'ka -kwe bha- -ta, "këe kö =ya bo- pö -sü 'ka Atanna -wu "dhiü =loo -sü 'ka 'nu -dhe Yesu =në dho ga Zuifö -nu -wɔn 'gü, 52 "këe Zuifö -nu woo do 'waa -mü -zianwo, -yö -ga 'pö kö -yö Atanna -bha 'në -nu "pepe 'wo -pen -sü 'ka "kpungtaadhe =gban "pepe 'gü bha =në waa- Zuifö -nu -a -nu -kɔ 'wü 'koo kö -wo kë me do 'ka.

53 Zuifö -nu -gɔme -nu -wu -yö -mɔɔ Yesu -zë -sü -bha 'yi bha =në- 'ka. 54 Yö =në- -wɔn 'gü 'yö Yesu -yö ö bo -dho -a -nu kpö 'gü -sü 'ka, 'yö ö -bha 'dho wo "segɔ 'bha 'ö -ya -sü 'ka "wlatadhe "sɔɔ, "këe -a 'pödhe 'dhe 'wo- -dhe Eflaimö bha- 'gü 'yö waa- -bha =klang -nu 'wo wo "tëe 'bha pa mü.

55 'Ö gun "dhü kö Zuifö -nu -bha troo 'wo- Pakö -kë bha =ya =tëng. Kö -dhe 'ö -kë -dhe Pakö yi 'yii =loo =kö bha me 'gbë -wo 'dho sië Zedhizadhëmö kö

-wo wo kē "slüüslü. ⁵⁶Ö gun "dhü 'pö kö -wo Yesu mɔɔ- sië. -Dhe ('ö me 'wo gun 'dho sië wo -kē "slüüslü -dhe 'gü "dhü bha) 'wo wo 'ko yö Atanna -dhɔkägükö 'ö Zedhizadhémö bha- 'gü, 'yö 'wo wo 'ko -nu dhe" kpɔ 'wo- pö: «Ka ka -zu -gɔn -dhe -yö -dho ö yee kē 'ö nu troo ya- ta -ee?»

⁵⁷"Kee 'sa 'ö gun "dhü kö Fadhizien -nu waa- "saabhomé -nu -gɔme -nu -waa- pö -wa -dheä "dhiü bho 'se 'gü -dhe -gban "pepe 'gü kö -wa pö -dhe me "uu me 'ö Yesu -dhe dɔ, -a me -yö nu kö -ya pö wo -dhe kö 'wo me bɔ- 'kun -dhe 'gü.

Madhi -bha -dhasiklɔɔ 'yi -wennng Yesu -ta -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(Matiö 26,6-13; Makö 14,3-9)

12 ¹Ö gun kö -dhekpɔyi =ya 'to "saɔdo kö Pakö yi -yö =loo, 'yö Yesu -yö dho Betani, -dhe 'ö Dhazaa 'ö- -bö bha 'ö gun- -bha bha- 'gü. ²Dhe 'ö =ya 'dho =ya =loo mü, 'yö 'wo- "dhi =mɔɔ. Dhazaa -yö -gun 'me 'wo gun- "piü pë -bhö -dhe 'gü mü bha- -nu kpö 'gü, 'yö Matö -zë 'ö gun- -nu "dhiü -ziö wo sië. ³Yö Madhi -yö -dhasiklɔɔ "yi =bhlëüsü song "gbu- wo- -dhe 'naadhö, 'ö 'waa- kaan- suu "wæwæe 'bha 'ka bha- sü, 'yö nu- sangdhe -yan do 'ka, 'yö- =wennng Yesu -gen -ta, 'yö ö -gɔ "dhe -ziö -bha. 'Yö- =fii -yö =mɔɔ 'kɔ 'gü -dhe -gban "pepe 'gü. ⁴"Kee =dhe 'ö =yaa- kē "dhü, 'yö Yesu -bha -klang -nu bha- me 'dhe 'wo- -dhe Zuda Isikadhütö, 'ö yöö -da -dhe pë "piü bha 'ö- pö: ⁵«Ya kē =dhe -dhasiklɔɔ "yi 'ö- song -yö =mɔɔ me do =saa 'ö -kwe do 'gü- -bha ya- "dhɔɔ =në 'kwa- dɔ 'nu 'ö 'kwa- 'wëë- -zë =gbaɔ -wëëme -nu -gɔ kö =bhlëë 'yaa- -bha 'ö -ziö -a =wennng 'wo- wo i -gen -ta bha- ta -ee?»

⁶"Kee kö -a pö 'ö- wo "dhü bha- -gen 'yii kē -dhe -yö -ya -sü -në- 'ka -wëëme -nu zuën -ta "gbu-, "kee -dhe 'ö -kē -dhe -yö -kwaan -bho bha kē "dhü kö 'ö- =kwaan; -a -gen -mü -dhe -a -nu -bha -naɔ -due bho -sü -gun yö =në- "piü. ⁷"Kee 'yö Yesu -ya pö- -dhe: «-A 'to "dhü "senngdhö! -A -gen -mü -dhe -dhasiklɔɔ "yi 'ö dho- =wennng 'nu n =gee -bha n bun bho -yi 'ka bha =në =ya n 'to "yaan =yaa- =wennng n -bha bha. ⁸-Wëëme -nu -zë -wo ka "piü "kpungtaadhe ya- 'gü yi =gban 'ka, "kee ma -zë 'mii 'dho to ka "piü yö -kpeawo =dhe -a -nu 'dhö.

⁹=Dhe 'ö Zuifö -nu =waa- ma =dhe Yesu -yö Betani, 'yö 'wo wo kpö dɔ -yædhö 'wo dho mü. -Wo -dho "dhü kö 'wo "yan -kpan -bha, "kee kö 'wo wo "yan -kpan 'pö Dhazaa 'ö- -bö bha- -bha. ¹⁰Yö "saabhomé -nu -gɔme -nu 'wo- -yawkëë -kë, 'yö- -nu -wu -yö -kë -bha do =dhe 'wo Dhazaa -dɔ 'pö- zë, ¹¹-a -gen -mü -dhe kö Zuifö -nu 'gbe -wo 'go sië- -nu "piü 'wo bɔ Yesu 'ka -a -bö -wɔn -kë tean- 'ka -wɔn =në- 'gü.

Yesu -da Zedhizadhémö -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(Matiö 21,1-11; Makö 11,1-11; Dhukö 19,28-40)

¹²=Dhe 'ö- -ta -dhe =ya =kpaɔ, 'ö mebhudhe kpö -ziisü 'wo nu troo -ta Zedhizadhémö bha =waa- ma =dhe Yesu -yö nu sië, ¹³'yö 'wo "sɔɔndhe -nu -kan,

'yö 'wo dho dɔ- -gɔ zian-, kö -wo "gɛɛ kɛ sië -nu wo 'wo -bhabhoo kun 'wo- pö:
«"Sookwedhi! -Bha -bha -bha! "Sookwedhi! Izraëdhö -mɛ -nu -bha -gblüdë -yö
nu sië! -Yö -nu kwa Dëmɛ -bha nu 'gü! "Sookwedhi! Atanna 'tɔ- bho!»

14 Kö Yesu -yö -ya -sü 'ka =soofëng "gbɔng do 'ö -kpan -bha zian 'ka bha-
-ta, -a -gɛn -mü -dhe -yö -gun -ben zë -sü 'ka Atanna -wu 'gü zii -be -dhe:

15 «-Ka -dhe -ga, Siɔn -mɛ -nu, 'ka 'dho "suü 'zü,
kaa- -gblüdë -yö nu sië,
-yö -ya -sü 'ka =soofëng "gbɔng do -ta.»

16 Yesu -bha -klang -nu 'wii 'wɔn bha- 'gü ma -a "tüng bha- 'gü, "kɛɛ
-dhe 'ö =ya bo 'dho -sü 'ka 'ö -ya -ya ö -bha -blüëdhe -gbloo 'gü ö Dë "sɔɔ
dhang- 'gü, 'yö- -nu -zɔ -yö -bö =dhe -yö -gun -ben zë -sü 'ka "dhü -a -bu
'gü tean- 'ka, yö =në- -wɔn 'gü 'yö Zedhizadhëmö -mɛ -nu 'wo- 'gü -wɔn -kë
-dhe -kɔ 'ö -ben zë -sü 'ka- 'ka -a 'dhö.

17 Mɛ "pɛpɛ 'kö 'wo gun -dhe 'ö Yesu -yö Dhazaa -dhe -bha 'ö go ga 'gü
'ö -bö bha- 'gü, -a -nu =gban "pɛpɛ- -gun 'wɔn bha- -gɛn dɔ sië 'wo -ziö 'ka.
18 Yö =në- -wɔn 'gü 'yö mɛ kpö -ziisü bha 'wo nu dɔ Yesu -gɔ zian-; -a -gɛn
-mü -dhe 'ö gun "dhü kö =waa- ma =dhe =ya "dhabhliwɔn 'ö suu 'dhö bha-
kë. 19 =Dhe 'ö =ya kɛ "dhü, 'yö Fadhizien -nu 'wo -ya -a pö -sü -bha wo 'ko
-nu -dhe 'wo- pö: «-Ka -dhe -ga bha, 'mɛ bha 'yaa -kɔ -mɔɔ -bha -mɛ 'ka
'zü, -a -gɛn -mü -dhe mɛ 'gbɛ =gban =wa bɔ- 'ka.»

-Tosea 'ö Atanna "piü -a -slɔɔ -kɔ -dhiang 'ö Yesu -ya zë

20 Mɛ 'wo nu Atanna -dhɔkë -dhe 'gü troo -ta Zedhizadhëmö "dhü bha
'mɛ 'waa Zuifö 'ka -a -nu ga bha- -gun -a -nu kpö 'gü. 21 Yö 'mɛ 'wo bha
'wo =yɔɔn Fidhipö 'ö go Besaida, Gadhidhe -sɛ 'gü bha- "sɔɔ, 'yö 'wo- pö-
-dhe: «N Dëmɛ, yi -nu kö 'yi yi "yan -kpan Yesu -bha!»

22 Yö Fidhipö -yö dho 'yö- -gɛn dɔ Andre -dhe, 'yö weng 'wo dho Yesu "piü,
'yö 'wo- pö- -dhe. 23 Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «-A yi =ya -loo =tɔn kö
mang Megböme 'a 'dho kö 'a -ya ma -blüëdhe -gbloo 'ö Atanna "piü bha- 'gü.
24 ("Kɛɛ n 'dho -sü bha- "dhiü -bha -kë =dhe) -mlüga -da "sɛɛ -sü 'dhö, -a -gɛn
-mü -dhe a- -pö ka -dhe tean- =dede 'ka =dhe: «-Mlüga 'dhe 'kö 'yii 'dho "sɛɛdhö
kö -yö ga, 'yaa -gɔ bho kö -yö dhi. "Fɔn kö yö 'dho "sɛɛdhö. 25 -A -kë "dhü -sü
bha- 'gü, 'mɛ 'ö -ya ö -dɔ -bha -tosea -wɔn zuën -ta "dhiü ziö 'ka, -a -mɛ -dho
-a 'ma -zukplü -bha. "Kɛɛ 'mɛ- -bha -tosea -wɔn 'yaa- -gɔ "gbu- "kpung =taa yö
=në- -mɛ -bha dho 'to- -gɔ -dhekpɔɔ dhia" 'gü, 'yö dho -da 'ka -sii 'ö 'yaa yën 'ö
Atanna "piü bha- kë -dhe 'gü. 26 Mɛ 'ö- "piü =dhe 'ö bɔ n 'ka, -a -dheɛ -bha =dhe
-a -mɛ -yö ziö n -keng- kö -dhe 'a- -bha -yö kë mü 'pö, -a 'klɔɔ- -mü -dhe yë -kë n
-dhe -mɛ bha n Dë -ya =bhlëë -ya.

Yesu -bha ö ga -wɔn -dhiang 'ö- zë 'ö Zan -ya pö

27 =Dhe 'ö- pö "dhü 'yö 'go mü ö- pö: «"Tüng 'kwa- dɔ- 'ka ya n zuë" =ya
kaan- "kwëë, "kɛɛ maa- kë =dhe? -A pö =në maa- wo =dhe: N Dë, -bhö n

dha "tüng 'ö nu sië ya- -gɔ, "kɛɛ kö a -nu kö 'a yö =në- 'gü -wɔn kɛ kö 'a saan" bha- wo "dhü -ee? 28=Dhe 'ö "dhü, n Dë, bhi =në -bhö i 'tɔ bhɔ!»

=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö -wɔ 'bha -yö bɔ dhang- 'gü 'ö -wɔ 'ö- pö: «A -bho n 'tɔ -zë bhɔ -sü 'ka zii 'nu -blɛəsü, "kɛɛ a -dho -a 'bha bhɔ 'zü -deewo.»

29=Dhe 'ö mɛ -tu "tu 'wo gun -dhe bha- 'gü bha 'wo -wɔ bha- ma, 'yö -kɔ 'pɛan 'bha -ya pö: «Dha =në -wɔ bha!»

'Yö- "pɛan 'bha -ya pö: «Atanna -bha "kië =në dhiang zë- -dhe bha!»

30"Kɛɛ 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: «-Wɔ 'ö -wɔ bha 'yii "wɔ ma -zë n -dhe, -yö -wɔ ka =në ka -dhe. 31-A -gen -mü =dhe "kpungtaadhe "dhɔɔ ga "tüng 'yaa =gblɛɛn 'zü, Sɔtraan 'ö -gblüdë 'ka ('ö mɛ =gban 'dhö- -gɔ 'kun 'gü) "kpung -taa bha- -bha -gblüdëdhe -sü -gɔ "tüng =ya =loo, kö Atanna -ya yöö =dede -zuö "kpenng yi do 'ka. 32"Kɛɛ ma -zë =wa bo n "dhiü -wliü 'sia- -sü 'ka kö -wo n dɔ 'tëng- -ta, a -dho mɛ =gban "gan n -bha.»

33-Ya -pö "dhü kö ga -kɔ suu 'ö dho ga- 'ka -a -dɔ "dhü -bha -sü 'ka bha =në 'ö- -zɔn 'ka -zɔn. 34'Yö mɛ kpö bha 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Yi- ma Atanna -bha 'tɔng- 'sëédhe 'gü =dhe -a -bha -Yamɛ 'ö dho nu bha 'yii 'dho ga tongtongdhö, "kɛɛ bhi 'ö bhi -zë yi -zu 'dhö i 'gü 'zü bha) 'yö i- -pö sië -a -dhea -bha =dhe Mɛgbömɛ -yö dɔ 'tëng- -ta bha. =Ya kɛ "dhü 'sa kö -Yamɛ 'ö "dhü bha =në de 'ka?»

35'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «-Dhepuudhe -yö -tun ka kpö 'gü, "kɛɛ -a 'dho "tüng 'yaa =gblɛɛn 'zü. 'Ö "dhü, "tüng 'ö -tun 'ka ka kpö 'gü bha -ka "ta- 'ka- 'bhü "dhiü kö -dhetiidhe 'ya 'dho "kan ka 'gü, -a -gen -mü =dhe 'mɛ 'ö "ta sië -dhetiidhe 'gü 'yaa 'ö 'dho -zian dɔ. 36-A -wɔn 'gü, -ka 'dhang bho -dhepuudhe "dhiü "tüng 'ö -tun 'ka ka "piü bha- 'gü kö 'ka kɛ -dhepuudhe 'gü -mɛ -nu 'ka.» =Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö dho -dhe =gblɛɛn 'gü 'yö 'ö -gblɛn 'kpɔ- -nu -gɔ.

37"Dhabhliwɔn 'gbe 'ö Yesu -ya -kë 'ö- -nu "yan -yö -da -dhe 'gü bha, "kɛɛ yö =në- =gban 'gü 'wii 'dhang bho- "dhiü. 38"Kɛɛ -yö -kë "dhü kö 'wɔn 'ö Atanna -wudhiüloome Ezai -ya pö yi 'bha 'ka =dhe:

«N Dëmɛ, i -bha naɔ 'yi- dɔ bha

-yö kɛ -bhɔ de =në- 'gü tɛan- -bha?

"Eɛn 'ö 'ö -gbe 'ö- -wo zang -ta bha

de =në- kë- dɔ bha- 'gü -wɔn -yö kɛ!» 39'Waa =mɔɔ- -bha 'nu 'pö kö -wo 'dhang bho- "dhiü, -a -gen -mü =dhe Ezai kë- -pö 'zü 'ö- pö:

40 =Yaa- -nu 'yënnng tröö,

=yaa- -nu gɔɔ kɛ "gbu-

kɛ "dhü kö- -nu "yan 'ya 'dho -dhe yö

'ö 'wo 'wɔn -nu -yaki dɔ

'ö 'wo wo zuë" =slëë 'ö 'a- -nu dha.»

41 Ezai -yö 'wɔn -nu bha- -nu -pö "dhü kö- "yan =ya -da Yesu -bha medhe bha =në- 'gü 'yö- -dhiang zë "dhü bha.

42 'Wɔn bha aa" =ni Zuifö -nu -gɔmɛ -nu 'gbe =dede -gun 'dhang bho sië Yesu "dhiü, "kɛɛ 'ö 'waa -mɔɔ -bha kö -wa -dɔ "yaan- dɔ Fadhizien -nu -wɔn

'gü, kö -wo "suü sië- -nu -gɔ kö 'wa 'dho- -nu kē -a -nu -bha -yakwëékëgüko -nu 'gü; 43-a -gen -mü -dhe -wo me "bhü- -nu -bha "dhe -ya wo -ta -sü fië- -bho Atanna -bha "dhe -ya wo -ta -sü -bha.

44Yi do 'ka 'yö Yesu -yö ö -wu "dhiü =wliü 'ö- pö: «'Me "bu me 'ö -ya 'dhang bho n "dhiü, kö- me 'yii 'dhang bho ma -zë n "dhiü, "këe kö- 'dhang -bho 'me 'ö n bɔ bha =në- "dhiü bha. 45-A -wɔn 'gü, 'me 'ö -ya n 'yö kö -ya me 'ö n bɔ bha- 'yö. 46Ma -zë a -nu -dhe -dhepuudhe =në 'dhö "kpung =taa, kē "dhü kö me "bu me 'ö -ya 'dhang bho n "dhiü, kö- me 'ya 'dho -tosea kē 'wɔn yaa 'gü -kpeawo. 47-A -wɔn 'gü, 'me 'ö n -wu ma 'ö 'yaa ö "tu kē- -bha, ma -zë 'mii 'dho- -me dhe" 'kpɔ, -a -gen -mü -dhe ma -zë a -nu me "bhü- -nu dha =në- wo 'mii nu- -nu zë za 'ka. 48'Me 'ö- pö ö "tu 'yaa n -wɔn -bha, 'ö 'yaa 'ö "tu 'to n -wu -bha, -a -me -bha zadɔme -yö -dhö. =Ya kē -dhe "tüng -totaamasü =ya -loo, dhiang -nu 'a- zë bha =në dho- -me zë za 'ka. 49-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe 'mii n -du 'gü -dhiang zë tongtongdhö, "këe n Dë 'ö n bɔ bha =në ö -wu kpɔ n -bha, 'yö -wu -nu 'a dho me -nu -klang kē- 'ka waa- 'ta -kɔ -nu 'a dho- -zɔn -nu -dhe bha- -nu -zɔn n -dhe. 50'Sa a- 'wɔn -dɔ =dhe -wu 'ö- kpɔ n -bha bha =në -tosea 'ö 'yaa yën 'ö- "piü bha- -kē me -dhe. 'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö pë do 'ö n Dë -ya pö n -dhe 'a 'yö =në- pö 'pö bha 'yö bha.»

Yesu -bha ö -bha -klang -nu -gen -bha "zu -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë

13 1-Yö -kē "dhü Pakö "dhɔɔ yean" "piü 'ka kö- yi =ya 'to -dhe dhia" 'dhö, kö Yesu =yaa- 'wɔn dɔ =dhe ö -go "kpung =taa "tüng -ya -loo kö 'ö 'dho ö Dë Atanna "piü. -A -bha me -nu 'wo "kpung =taa -a -nu -dho -gun kē 'ö- wo sië "dhiü ziö 'ka bha, 'yö- -gɔ -da 'plöö yi bha- 'ka.

2'Ö gun "dhü kö waa- -bha -klang -nu -wo pë -bhö sië, kö Sɔtraan =yaa- "dhiü dɔ zuëga -da 'nu Zuda 'ö -kē Simɔ Isikadhiɔtö gbö 'ka bha- "gblüü- 3=Dhe 'ö -kē -dhe Yesu yöö =dede -ya 'wɔn -dɔ =dhe ö -go Atanna "piü, 'ö ö yee kē sië 'zü 'ö dho Atanna "piü -dhe do bha =në- 'gü, -dhe ö Dë -yö ö -ya sü 'ka pë =gban "pepe -gɔ -ta bha, 4'yö =wliü -bhöpë -pë "dhiü, 'yö ö -bha =gbauu- bho ö -bha, 'yö -zu 'ka -sɔ 'kpüi- do sü 'yö- -kplü ö 'driü. 5'Yö "yi -da pëfië do 'gü, 'yö -ya ö -bha -klangdhiü -nu bha- -nu -gen -bha "zu -sü -bha -dhe -a -nu bha gwëemi 'dhö. =Ya me 'dhe- -gen -bha "zu, 'yö -zu 'ka -sɔ 'ö- -kplü ö -ta bha- sü 'ö- -ziö -me -bha. 6-Ya 'yö =në- -kē "dhü 'yö dho 'ö zun Simɔ Piedhö -bha. 'Yö Piedhö -ya pö- -dhe: «N Dëme, bhi =në, bhii ma -zë n -gen -bha "zu -ee?»

7'Yö Yesu -ya pö- -dhe 'ö- pö: «-Dhe -ga, Simɔ, 'wɔn 'a- kē sië bha 'bhii 'dho- 'gü ma =dëe -zë 'gü, "këe i -dho -a 'gü ma yi "wëe 'ka.»

8'Yö Piedhö -ya pö- -dhe: «-Abin! N Dëme, 'bhii 'dho ma -zë n -gen -bha "zu tongtongdhö!»

'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «=Ya kē -dhe 'mii i -gen bha "zu kö i -due 'yaa n "piü.»

9'Yö Piedhö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'pö 'ö- pö: «=Ya kē "dhü 'sa 'yö -zë 'gü, n Dëme, kö 'bha n -gen -bha "zu, -bhö n -kɔ waa- n -gɔ -nu =gban -bha "zu do!»

10'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «Simɔ, 'mɛ 'kō -ya 'go ö "zu 'yi 'kpii- -bhaa kö- -mɛ -dhe 'bha "zu -wɔn 'yaa 'dhö 'zü kö 'yii kē- -gen 'kō -ta -ta bha- 'ka, -a -gen -mü -dhe kö -dhii 'yaa- -mɛ -bha. -Ya kē "dhü kö ka -zē -dhii -ya 'go ka -bha Atanna wēēdhö -naa bha, "kɛɛ 'sa mɛ =gban =dede -zē 'kii kē "dhü.»

11-A pö 'ö- wo =dhe mɛ =gban -zē 'kii kē "slüüslü bha- -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kö -yö ö "dhiüdüme -dɔ -a -nu kpö 'gü.

12=Dhe 'ö -ya ö bo- -nu -gen -bha "zu -sü 'ka, 'yö ö -bha sɔ -nu -da ö -bha, 'yö 'yaanu -deewo ö -yɛa 'gü 'yö- pö- -nu -dhe: «'Wɔn 'a- -kē bha ka- -gen -dɔ "we -ee? 13N -dhe 'ka- wo «yi -Gɔmɛ» «yi Dɛmɛ» bha tɛanwɔn -yö ka "piü, -a -gen -mü -dhe a- 'ka "dhü tɛan- 'ka.» 14=Ya kē "dhü ma 'kō ma -zē 'a -kē ka -gɔmɛ 'ka 'a ka Dɛmɛ 'ka bha 'ma ka -gen -bha "zu, -a -dhe a -bha -dhe kaa -dɪ 'pö 'ka ka -dɪ kē -bha -sü kö 'ka ka 'ko -nu -ta 'kun; 15-a -gen -mü -dhe 'wɔn zɔn =nɛ 'a- nu ka -dhe bha kö 'ka- kē 'pö =dhe n 'dhö. 16A- -pö ka -dhe tɛan- =dede 'ka =dhe gwēē" 'bha 'yaa 'dhö kö -bhlēē -yö kē 'kpii- -yö ziö- 'ka ö dɛmɛ -zē -ta, "ɛɛn =dhe bɔmɛ -zē 'bha 'yaa 'dhö kö -bhlēē -yö kē 'kpii- -yö ziö- 'ka 'mɛ 'kō- bɔ bha- -ta. 17'Ma- pö ka -dhe 'ka- dɔ. -Ya kē =dhe 'ka- 'gü -wɔn -zē kē, ka -bha -dho kē -sɛ.

18'Sa a- -pö "dhü "kɛɛ 'mii "wɪ mɛ =gban 'ka, -a -gen -mü -dhe 'mɛ 'a- -nu -ya a- -nu -dɔ. "Kɛɛ -a -dhe a -bha =dhe 'pɛ 'ö Atanna -wɔ -ya pö 'ö- pö =dhe:

«'Mɛ yɛng yi -kɔ 'dhö gun 'tɛa- do -bha bha
-ya -da n -dhe pɛ "piü» bha- 'gü -wɔn -yö kē.

19A 'wɔn bha- -to "dhiü 'a- pö ka -dhe "dhü kē "dhü kö =ya kē yi 'ö- 'ka kö 'ka- 'wɔn dɔ =dhe Atanna -bha -Yamɛ bha yö -mü ma =nɛ n 'ka. 20A- -pö ka -dhe tɛan- =dede 'ka =dhe 'mɛ 'ö ö -kɔ -ya 'mɛ 'a- bɔ -a -dhɛng -bha, kö =ya ö -kɔ -ya n -dhɛng -bha -naa bha. 'Sa mɛ "ɔɔ mɛ 'ö ö -kɔ -ya n -dhɛng -bha kö =ya ö -kɔ -ya 'mɛ 'ö n bɔ -a -dhɛng -bha 'pö -naa bha.»

**Yesu -bha Zuda -bha -da ö -dhe pɛ "piü -sü -dhiang 'ö- zē 'ö Zan -ya pö
(Matiö 26,20-25; Makö 14,17-21; Dhukö 22,21-23)**

21=Dhe 'ö -ya ö bo- -pö "dhü -sü 'ka 'yö- "gblüüdhe -yö "muu bho, 'yö- "dhiü =loo- -nu -bha 'ö- pö «-Ka -dhe -ga, a- -pö ka -dhe tɛan- =dede 'ka =dhe 'mɛ 'ka bha =nɛ- mɛ do dho -da n -dhe pɛ "piü.»

22'Yö 'wo -ya wo 'ko -ga -sü -bha, -a -gen -mü -dhe kö 'ö "wɪ sié 'mɛ 'ö- 'ka "dhü bha 'waa- dɔ. 23'Ö gun "dhü kö Yesu -bha -klang -nu bha- -mɛ 'dhe 'ö- -dhɔ -ya kē bha -yö -ya -sü 'ka- "sɔɔ klüü" klüüdhö. 24'Yö Simɔ Piedhö -yö dhiang zē- -dhe ö "yanga 'gü kö -yö Yesu dhɛɛ" 'kpɔ kö ö "wɪ sié 'mɛ 'ö- 'ka bha -ya pö wo -dhe. 25'Yö 'mɛ bha 'ö ö -gɔ =yɔɔn Yesu "sɔɔ 'yö- pö- -dhe: «N Dɛmɛ, de -mü?»

26'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ 'ö- pö: «'Bluu- 'ö maa ziö "tɔɔ 'ka ya maa- -dɔ mɛ 'ö- -gɔ bha kö- -mɛ =nɛ bha.

'Yö 'bluu- "kplü do sü, 'yö- -ziö "tɔɔ 'ka 'yö- nu Zuda 'wo- dɛ -dhe Simɔ Isikadhütö bha- -dhe. 27=Dhe 'ö Zuda -yö 'bluu- "kplü bha- 'sü bhoo, 'yö

Sotraan -yö 'wɔn yaa kē zuēga -da -a "gblüü-. Yesu -yö -to mü 'pö 'ö- pö-
-dhe: «Zuda, 'wɔn 'ö bhii- kē -bhö -a kē "vaandhö!»

²⁸-A pö 'ö- wo Zuda -dhe "dhü bha 'mē 'ö weng- -nu 'wo gun -dhe do 'gü mü
bha- -nu 'bha 'wii- 'klɔɔ- dɔ. ²⁹-Yö -kē mē 'gbē 'gü -dhe -dhe 'ö -kē -dhe Zuda
-nē gun 'mē 'wo bha- -nu -bha =naɔ -due bho -mē 'ka bha -Ya kē "dhü kö Yesu
-ya -pö -yö 'dho -bhöpē 'wo dho- -bhö troo -ta =nē- 'dho -dhe 'gü, 'ēen 'zū -dhe
-yö pē 'bha nu -wēēmē -nu -dhe. ³⁰-Dhe 'ö -ya kē "dhü 'yö Zuda -yö 'ö -kɔ -da
'bluu- "kplü bha- 'gü, 'yö to 'ö zun "kpenng, "kē 'ö gun "dhü kö "bin -ya 'ma.

'Tɔng- -dee 'ö Yesu -ya dɔ 'ö -bha -klang -nu -dhe 'ö Zan -ya pö

³¹-Dhe 'ö Zuda -ya zun "kpenng 'ö "tüng 'nē 'bha -ya ziö, 'yö Yesu -ya pö
ö -bha =klang -nu -dhe 'ö- pö: «-A "tüng -ya -loo kö mang Mēgbōmē n 'tɔ
-yö bhɔ ga 'ö maa- wo bha- 'gü, kö Atanna -dɪ 'pö- 'tɔ -yö bhɔ n -bu 'gü.
³²'Sa -ya kē =dhe Atanna 'tɔ -ya bhɔ n -bu 'gü kö yöö- 'slē kē 'pö kö mang
Mēgbōmē n 'tɔ -yö bhɔ 'pö 'ö -bu 'gü. -A -kē "dhü "tüng 'yaa =gblēn 'zū.»
³³'Yö- pö 'zū- -nu -dhe 'ö- pö: «"Tüng 'ö -ya 'to n -gɔ kö 'a- kē ka "piü 'yaa
=gblēn 'zū, n bhang -nu, -a "tüng 'ö "dhü bha -ya ziö, ka -dho n mɔɔ- "kē
'wɔn do 'a- pö Zuifö -nu -gɔmē -nu -dhe =nē 'a- -pö siē ka -dhe 'pö ya, -dhe
'kii 'dho =mɔɔ- -bha kö 'ka 'dho -dhe 'a 'dho siē- -bha bha- 'gü. ³⁴-A -kē
"dhü -sü 'gü, ma -zē ma -dhio -dee 'a dho- dɔ ka -ta 'yö -mü -dhe kö ka
'ko -nu -dho -yö ka 'ko kē -dhe -kɔ 'ö ka -dho -yö n -kē 'ka ya- 'dhö. =Dhe
'ö "dhü, ka -dho -yö ka 'ko kē. ³⁵-Ya kē =dhe ka -dho =nē -ya ka 'ko kē -dhe
-kɔ bha- 'dhö, 'yö mē -gban- dho- 'wɔn dɔ -dhe ma =klang -nu -mü ka 'ka.

**'Wɔn 'ö Yesu -ya pö 'ö -gban Piedhö -bha 'ö -wɔn zɔɔ -sü -bha
-a -dhiang 'ö Zan -ya zē**

(Matiö 26,31-35; Makö 14,27-31; Dhukö 22,31-34)

³⁶-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö Simɔ Piedhö -ya dhe" kpɔ 'ö- pö: «N Dēme,
i -dho 'mē?» 'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «-Dhe 'a 'dho siē- -bha bha i -dho 'dho
mü ('pö "kē yö -zē -yö -dho kē), "kē "tüng -dhe 'kö 'kwa dɔ- 'ka ya 'bhii
'dho =mɔɔ- -dho mü -sü -bha.»

³⁷'Yö Piedhö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «N Dēme, i- -pö "dhü -mē -wɔn 'gü?
A- -pö i -dhe -dhe "tüng kwa dɔ- 'ka ya n -kɔ -mɔɔ -bha kö 'a ga -zianwo i
-wɔn 'gü!»

³⁸'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «I- -pö i -mɔɔ -bha 'i ga n -wɔn
'gü =dedewo tēan- 'ka -ee, Piedhö? A- -pö i -dhe tēan- =dede 'ka =dhe
-dhekpaɔyi do 'ö =dē, "sanni -wa pö =dhe -tɔgɔn -ya "wɪ, kö 'bha n -wɔn
zɔɔ- -gēn -yan 'ka -yaaga, (kö 'bha- pö 'bhaa n dɔ).»

Yesu -bha -kē zian 'ö dho Atanna "piü -a 'ka -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zē

14 ¹=Dhe 'ö -ya kē "dhü 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe 'ö- pö: "Kē ka zuē"
'ya 'dho kaan- "kwē. -Ka 'dhang bho Atanna "dhiü kö 'ka 'dhang

bho mang -dt 'pö n "dhiü! ²-Yea 'ö n Dë "piü dhang- 'gü -yö 'gbe. -A yö -zë 'yaa "dhü 'nu kö 'mii 'dho- pö ka -dhe -dhe 'ma 'dho ka -yaa baa- -dhe 'gü. ³-Ya kë -dhe 'ma 'dho kö 'a ka -yaa -pë kë, a -dho n yee kë 'zü -deewo a -nu ka 'sü -dhe 'gü 'yö 'ka -kë n "sɔɔ, kë "dhü kö -dhe 'a- -bha kaa -dt 'pö 'ka kë mü. ⁴'Sa zian 'ö dho -dhe 'a 'dho sië- -bha bha- 'gü ka- -dɔ.»

⁵-Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö Toma -ya pö- -dhe: «N Dëme, -dhe 'i 'dho sië- -bha 'ö 'yaa- dɔ -zianwo bha yi -dho -a zian -zë dɔ -kɔ kë -dhe?»

⁶'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «Toma, ma -në 'a zian 'ö dho Atanna "piü -a 'ka, ma -në 'wo n -dhe teanwɔn, =waa- pö 'zü -sii 'ö 'yaa yën, kö -wo -wɪ ma -në n 'ka. Me 'bha 'yaa 'dho n Dë -dhe 'gü kö 'yii zun ma -zë n -bha. ⁷'Ka ma -zë n dɔ kö 'ka n Dë dɔ =naa bha. -Ya 'go -dɛɛ 'gü, 'ka n Dë dɔ =naa bha, -a -gen -mü -dhe 'ka n yö kö 'ka- yö.»

⁸'Yö Fidhipö -ya pö- 'pö- -dhe 'ö- pö: «N Dëme, -bhö i Dë -zɔn yi -dhe -dhe! 'Bha- -zɔn yi -dhe kö =ya yi -bha bho.»

⁹'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «Fidhipö, bhi 'ö ka -da n =keng- -yi 'sinma -ya =gwëë ya 'bhii n dɔ =kö, i -tun pö -deewo -dhe 'a n Dë -zɔn i -dhe -ee? -Dhe -ga, 'mɛ 'bha n yö kö 'bha n Dë yö. 'Bha 'dho- pö 'zü -deewo -dhe «-bhö i Dë -zɔn yi -dhe». ¹⁰-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe yaa n Dë yi do. "Eɛn 'bhaa- 'wɔn dɔ -dhe n Dë -yö n 'gü mang -dt 'pö a- 'gü -ee? -Wu -nu 'a- pö sië ka -dhe bha 'mii- 'bha bho n -dt 'gü! N Dë 'ö n 'gü bha -në 'wɔn -së -nu bha- -nu -kë. ¹¹-Ka 'dhang bho- "dhiü -dhe a n Dë 'gü n Dë -dt 'pö -yö n 'gü. 'Kö 'zü 'kii 'dhang bho n zë -dhiang -zë "dhiü, "kɛɛ 'wɔn -nu 'kö 'a- kë sië bha -kaa -ga kö 'ka 'dhang bho n "dhiü -a -bha. ¹²A- -pö ka -dhe tean- -dede 'ka -dhe: «Me "ɔɔ mɛ 'ö 'dhang bho n "dhiü, 'wɔn -nu 'a- kë sië bha- -mɛ -dho -a kë. -A -mɛ -zian -zë -dho -a "dhiü -ziö -ta kë, -a -gen -mü -dhe ma -zë n -dho n Dë "piü -sü -nɛ (kö 'a Atanna -bha 'Nii- "slüüslü bha- bɔ ka -dhe). ¹³-Ya kë 'zü -dhe 'ma 'dho, pë "pepe 'ka dho- -gbadhe n Dë -gɔ n 'tɔ 'gü a -dho -a kë ka -dhe, kë "dhü kö n Dë 'tɔ -yö bho ma 'a- Gbö 'ka bha n -bha. ¹⁴-Ya kë 'zü -dhe 'ka pë -gbadhe n -gɔ n 'tɔ 'gü a -dho -a kë ka -dhe.»

'Nii- "slüüslü 'ö Atanna dho- bɔ -a -dhiang 'ö Zan -ya zë

¹⁵'Yö Yesu -ya pö 'zü- -nu -dhe 'ö- pö: «"Ni =ya kë -dhe n -dho -zë 'ö ka -kë tean- -dede 'ka, kö -wu -nu 'a- kɔɔ ka -bha bha 'ka- 'gü -wɔn kë. ¹⁶⁻¹⁷Ma -zë 'ma 'dho a -dho bheɛ" n Dë -dhe kö -yö mɛ "wɛɛ bha bɔ ka -dhe kö -yö ka -ta 'kun. A -dho bheɛ" n Dë -dhe kö -yö teanwɔn pö 'Nii- bha- bɔ ka -dhe kö -yö kë ka "piü yi =gban 'ka. 'Nii- 'ö "dhü bha "kɔɔngtaame -nu -zë 'waa =mɔɔ- -bha kö -wa =slɔɔ, -a -gen -mü -dhe 'waa =mɔɔ- -bha kö -wa yö, "ɛɛn kö -wa dɔ. "Kɛɛ ka -zë ka -dɔ, -a -gen -mü -dhe -yö ka "piü yi =gban 'ka, -yö ka 'gü.

¹⁸'Dho 'ö maa- wo bha 'mii 'dho n -kɔ "kan ka "dhiü kö 'ka to -dhe -tɔnë 'dhö, a -dho n "dhiü yee kë 'a nu 'zü ka "piü -deewo. ¹⁹'Sa -a "töng 'yaa

-gbleen 'zü kö 'ma =dheng "kpungtaame -nu -gɔ, "kɛɛ ka -zɛ ka -dho n yö, -a -gen -mü -dhe a 'yaandhe 'ka, =ya 'go mü 'zü kaa -dɪ 'pö ka -dho kɛ =dhe n 'dhö 'ö 'kaa ga 'zü tongtongdhö. ²⁰-A yi 'ö bha =nɛ- 'ka, 'yö 'ka dho- 'wɔn dɔ =dhe a n Dɛ 'gü, 'yö 'ka n 'gü, 'yö mang -dɪ 'pö 'a ka 'gü.

²¹'Mɛ 'ö dho 'ö -zɪ 'kpɔ -wɪ -nu 'a- kpɔ ka -bha bha- 'gü, 'ö- 'gü -wɔn -kɛ kö n -dho -ya -mɛ =nɛ- -kɛ. 'Mɛ 'ö "dhü bha- -dho -dho n Dɛ kɛ 'ö- -dho -yö mang -dɪ 'pö n -kɛ 'ö 'a n -dɪ -zɔn -mɛ -dhe.

²²=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö Zudɛ -ya pö- -dhe: «N Dɛmɛ, -yö kɛ -kɔ -kɛ -dhe 'yö 'i- pö i -dho i -dɪ -zɔn yi -zɛ yi -dhe "kɛɛ 'bhii 'dho i -dɪ -zɔn "kpungtaame -nu -zɛ -a -nu -dhe?» Zudɛ 'dhe 'ö dhe" kpɔ "dhü bha -yö -dɪ -ta 'yö Zuda Isikadhɪɔtö -dɪ 'pö 'ö -dɪ -ta.

²³'Yö Yesu =ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe 'mɛ 'ö n -dho -ya -kɛ -a -mɛ -zɛ -yö -dho 'ö "tu 'to n -wɪ -bha 'ö- 'gü -wɔn -kɛ, 'mɛ 'ö "dhü bha 'pö 'yö- -dho dho n Dɛ kɛ, 'yö yaa n Dɛ 'yi dho nu yi -dheng bhɔ- -mɛ -ta 'yö 'yi -ya mü. ²⁴"Kɛɛ 'mɛ 'kö n -dho 'yaa- kɛ, -a -mɛ 'yaa 'ö "tu 'to n -wɪ -bha. 'Sa -wɪ -nu 'ka- ma siɛ n -ta bha 'mii- 'bha bho n -dɪ 'gü. N Dɛ 'ö n bɔ bha =nɛ- -nu dɔ n "dhi.

²⁵=Dhe 'ö -kɛ =dhe a -tun ka "piü yö bha a 'wɔn -nu bha- -nu -pö ka -dhe 'yö =nɛ- -wɔn 'gü. ²⁶"Kɛɛ 'mɛ 'ö dho ka -zɪ gban kö 'ma 'dho bha- -mɛ -dho nu. 'Nii- "slüöslü 'ö n Dɛ dho- bɔ ka -dhe ma bɔ 'gü bha =nɛ dho ka -klang kɛ pɛ =gban 'pepe 'ka, 'yö ka -zɪ -bö 'pö pɛ "pepe 'a- pö ka -dhe bha- -gban 'ka.

²⁷Zuëwaanüsü =nɛ ma -zɛ 'a- to ka -gɔ. Zuëwaanüsü 'ö n -gɔ bha =nɛ 'a- =gbaɔ ka -gɔ. Yö -zɛ 'yaa =dhe 'mɛ 'waa Atanna dɔ- -nu -bha 'dhö. -A -wɔn 'gü ka zuɛ" 'ya 'dho kaan- "kwëë, "suü 'ya 'dho ka kɛ! ²⁸'Sa -a pö 'a- wo ka -dhe =dhe «maa 'dho "kɛɛ 'ma 'dho a -dho n "dhiü yee kɛ 'zü 'a nu ka "piü» bha -yö ka "tuudhö. =Ya kɛ 'nu -dhe n -dho -yö ka -kɛ kö -a pö 'a- wo "dhü bha- 'dhia- -dho 'ma ka 'gü 'nu, -a 'klɔɔ- -mü -dhe n Dɛ 'a 'dho siɛ- "piü bha yö -zɛ -due 'kpii- ma -zɛ n -bha. ²⁹'Sa 'wɔn 'ö dho kɛ -a 'to 'a- wo "dhiü 'a- pö ka -dhe 'pö "dhü bha, a- -kɛ "dhü kö =ya kɛ yi 'ö- 'ka kö 'ka 'dhang bho n "dhiü. ³⁰Dhiang 'ö maa- zɛ ka -dhe ka -klang kɛ -dhiang 'ka -a -kpea =nɛ 'a- zɛ siɛ bha, -a -gen -mü -dhe Sɔtraan 'ö "kpung =taa -gblüdɛ 'ka bha -yö nu siɛ n -gɔ. 'Sa kö -yö kɛ =dhe -a faan =nɛ 'gbu- 'ö -ziö n -bha -ta 'yaa -mü. ³¹"Kɛɛ -a -dhe a -bha =dhe "kpungtaame -nu -wa 'wɔn dɔ =dhe n Dɛ -dho -yö n -kɛ, =dhe 'pɛ 'ö- pö n -dhe =nɛ 'a- -kɛ. =Dhe 'ö "dhü -ka "wliü kö 'kwa 'dho 'kwa 'go -dhe ya 'gü!»

**"Gwënnɔ 'ö Yesu -ya -da 'ö -bha =klang -nu -dhe 'ö
-gban -drɔɔ -dhü -bha -a -dhiang 'ö Zan -ya zɛ**

15 ¹=Dhe 'ö Yesu =ya 'ö bo- -pö -nu -dhe "dhü -sü 'ka 'yö "gwënnɔ do -da -nu -dhe 'ö- pö: «Ma =nɛ 'a =dhe -drɔɔ -dhü =dede 'wo- ta -a 'dhö, 'yö n Dɛ -zɛ 'ö- ta -mɛ 'ka. ²('Yö mɛ "pepe 'wo 'dhang bho n "dhiü bha

'wo -dhe 'pö -dhe n -gbeng -nu 'dhö.) N -gbeng "pepe 'wo n -bha 'ö 'waa bha n Dë =në- -nu -kan, 'yö- 'dhe 'wo bha 'yö- -nu -ta zë, kè "dhü kö -wo sa, kö -wo bhe -ya kö -yö ziö -blëesü -bha -ta. ³"Këe =ya 'to ka -zë 'ka -bha -bha kö -wu -nu 'a ka -klang -kè 'ka bha =wa 'ka -gbeng yaya -gban "kan ka -bha, =wa ka -ta zë, 'ka -kè 'slüöslü 'dhang 'ka- bho- 'dhiü bha- -wön 'gü. ⁴Dhe 'ö "dhü -ka 'to -kplü -sü 'ka n -bha, kö 'a 'to 'pö -kplü -sü 'ka ka -bha (kö kwa -wu -yö kè do). Ka- 'wön -dö =dhe "dhü -gbeng 'ö =ya "kan ö -dhü -bha 'yaa =mɔɔ- -bha 'zü kö -yö bha ö -dɪ -ta. -Kɔ do bha- 'gü 'kii 'to -kplü -sü 'ka n -bha, kö 'ka kè =dhe "dhü -gbeng 'ö =ya "kan ö -dhü -bha =në- 'dhö bha.

⁵Ma =në 'a -dhe -drɔɔ -dhü =dede 'dhö, 'yö ka -zë 'ka =dhe n -gbeng -nu 'dhö. 'Me 'ö =ya 'to -kplü -sü 'ka n -bha 'ö mang -dɪ 'pö n -kɔ 'dhö- -më -bha, 'ö yi -wu 'dhö do, -yö -dho bha =dedewo. -A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü =dhe 'kaa =mɔɔ- -bha kö 'ka pë 'bha kè kö n -kɔ 'yaa- 'gü. ⁶Me "bu me 'ö 'yii 'to -kplü -sü 'ka n -bha, n Dë -ya -më -zuö "kpenng =dhe "dhü -gbeng 'ö 'yaa bha- 'dhö 'yö "kpea kpɔ klöngklöngdhö, 'yö 'wo- -wlö 'wo- -loo peng "dhiü 'yö -gü. ⁷"Këe =ya kè =dhe 'ka 'to -kplü -sü -zë 'ka n -bha kö kwa -wu -yö kè do, kö -wu -nu 'a- pö ka -dhe bha -wo 'to ka "tuvdhö, pë "bu pë 'ö -dhi ka -dhe, -kaa -gbadhe n Dë -gɔ, -yö -dho -a kè ka -dhe. ⁸-A pö 'a- wo "dhü bha- 'klɔɔ- -mü =dhe n Dë 'tɔ bhɔ -kɔ 'ö 'dhö, yö -mü =dhe kö 'ka kè =dhe "dhü -gbeng 'ö =waa- baa-, 'ö bha sië =dedewo bha =në- 'dhö. Yö =në =ya kè "dhü kö 'ka kè ma =klangdhiü 'ka =dedewo "pepedhö. ⁹Ka -dhɔ -yö n -kè 'pö =dhe -kɔ 'ö n -dhɔ -yö n Dë -kè 'ka -a 'dhö. =Dhe 'ö "dhü, -ka 'to -kplü -sü 'ka -dhɔ bha- -bha. ¹⁰=Ya kè =dhe 'ka ka -zɔ kè -wu -nu 'a- kpɔ ka -bha bha- 'gü kö 'ka- 'gü -wön kè, kö ka -kplü -sü 'ka n -bha, kö ka -dhɔ bha- 'gblɔɔ -ta =dhe -kɔ 'ö mang -dɪ 'pö 'a n Dë -wu kun- 'ka 'ö n -dhɔ -ya -kè bha- 'dhö =naa bha.

¹¹'Wön -nu bha a- -nu -pö ka -dhe "dhü kö zuëniidadhe 'ö n -gɔ bha yö =në -yö kè ka -gɔ 'pö, kè "dhü kö ka zuë" =nii -yö -da =dedewo -tekpe -tekpedhö. ¹²Ka -dhɔ -yö ka 'ko kè =dhe -kɔ 'ö ka -dhɔ -yö n -kè 'ka bha- 'dhö. -Wu 'a- kpɔ ka -bha 'yö bha. ¹³-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü =dhe me "taongdë 'ö- -dhɔ -yö me -kè 'yö me- =mɔɔ- -bha me me -dɪ nu- -wön 'gü. Me -dhɔ -bha me kè -sü -zë "wëe 'bha 'yaa ziö- 'dhe 'kö bha =në- -ta. ¹⁴=Dhe 'ö "dhü n "taongdë -nu, =ya kè =dhe -wu 'a- kpɔ ka -bha bha 'ka yö =në- 'gü -wön kè kö 'ka kè n "taongdë =dede 'ka. ¹⁵'Maa ka 'sü 'zü =dhe ma gwëëzë -nu 'dhö, -a -gen -mü =dhe gwëëmi -zë 'yaa ö dëme zuëpiüwön -nu dɔ. "Këe ma -zë 'wön 'a- dɔ n Dë "gblɔɔ 'piü 'ma- =gban -zɔn ka -dhe. 'Wön 'ö- -wön 'gü 'yö 'a ka -dhe n "taongdë -nu bha 'yö bha. ¹⁶"Këe 'sa ka -zë 'kii n -ya. Ma =në ma -zë 'a n -kɔ -yɛ ka -bha, 'yö 'a ka -ya kö 'a ka bɔ, kö 'ka bhe -së dɔ "tüng =gban 'gü, 'wön -së kè -sü waa- -dhɔkë me =gban "pepe 'ka -sü 'ka, kö -yö kè "dhü kö 'pë 'ö 'ka dho- -gbadhe n Dë -gɔ n 'tɔ 'gü bha -ya nu ka -dhe. ¹⁷-Wu 'a- kpɔ ka -bha yö -mü =dhe kö ka -dhɔ -yö ka 'ko kè =dedewo.

Me 'waa Atanna dɔ -a -nu -bha -ya 'dhang -bho Yesu
 "dhiü -me -nu -san 'ka -sü -dhiang 'ö Zan -ya zë

18 'Yö- pö- -nu -dhe 'zü 'ö- pö: «'Kee -ya kë -dhe ka -san -ya me "bhu- -nu kë, ka -zu -yö -bö =dhe ma -në n -san -ya -nu -kë -bleesü. 19 -Ya kë 'nu -dhe ka -tosea -kë -dhe 'me 'waa Atanna dɔ- -nu 'dhö, kö ka -dho -dho -a -nu kë, -a -gen -mü =dhe 'me 'kö weng- -nu 'wo bɔ -a -nu -dho -ya -nu -kë. "Kee ka 'sü 'a- wo 'a ka -ya -du -ta, 'a ka -kan -a -nu -bha, 'ö keng- -nu ka -wu 'yaa do 'zü bha ka -san -ya -nu -kë yö -në- -wɔn 'gü. 20 -A -kë "dhü -sü bha- 'gü, -wu 'a- pö ka -dhe 'a- pö =dhe gwëemi 'bha -bha 'bha fië- 'yaa 'dhö ö dëme 'ka bha ka -zu 'ya 'dho bho yö -në- 'ka. -Ya kë -dhe -wa n -wëedhe bho kö -yö kë ka "yaan =dhe -wo -dho ka -wëedhe bho 'pö. -Ya kë =dhe -wa 'dhang bho n -wu "dhiü kö -wo -dho 'dhang bho 'pö ka -bha "dhiü. 21 "Kee -wo -dho 'wɔn -nu bha- =gban "pepe kë ka 'ka "dhü ma -në n -wɔn 'gü, -a -gen -mü =dhe 'me 'ö n bɔ bha 'waa- -dɔ. 22 'Sa -ya kë -dhe 'mii nu 'nu kö 'a dhiang zë- -nu -dhe, kö za 'yaa -nu -bha. "Kee 'ma nu 'ma dhiang zë- -nu -dhe. -Ya kë -dhe 'wii 'dhang bho n "dhiü kö za -ya -nu -bha. 23 -A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü =dhe 'me 'ö n -san -ya -kë kö n Dë -san -ya -kë. 24 -Ya kë -dhe 'wɔn -nu 'ö me 'bha 'yii- suu kë do bha 'mii yö -në- 'bha kë 'nu -a -nu kpö 'gü kö- -nu 'yan- -da -dhe 'gü, kö za 'yaa -nu -bha. "Kee -a -nu 'yan -ya -da -dhe 'gü, -wa -ya mü 'zü yaa n Dë yi -san -yaa- -nu kë, -ya kë "dhü kö- -nu -dha za bha- -gɔ -dhe 'bhaa 'dhö. 25 "Kee -yö -kë "dhü kö 'pë 'ö -ben zë -sü 'ka Atanna -bha 'tɔng- 'sëedhe 'wo- pö wo 'dhang -bho "dhiü bha- 'gü -dhe:

«N -san -ya -nu -kë "wɛwɛɛ -a -gen 'bhaa 'dhö» bha -në- 'gü -wɔn -yö kë.

26-27 =Dhe 'ö -kë =dhe ka -gun n "piü yë ya- zübhodhe 'gü bha 'ma 'dho, teanwɔn pö 'Nii- 'ö go n Dë "piü bha- -dho -a -gbadhe -gɔ kö -ya bɔ ka -dhe kö -yö ka -ta 'kun kö -yö n -dhiang zë ka -dhe. Kö kaa -du 'pö 'ka- "seedhe kë n -bha.»

16 1 'Yö Yesu -ya pö 'zü ö -bha =klang -nu -dhe 'ö- pö: «A- -pö ka -dhe "dhü kö ka -zu -në -yö -gban ka -bha -zu -yö Atanna -dhe -sü 'gü, kö 'ka 'dho "kan- -wu -bha. 2 A- -pö ka -dhe =dhe -wo -dho ka -gen -naa 'kpɔ Zuifö -nu -bha -yakwëë -kë 'gü -kɔ -nu 'gü. "Tüng 'bha -zian -dho -loo 'ö 'wo ka zë, 'ö 'me 'wo ka zë sië "dhü bha 'ö -kë -nu 'gü =dhe -wo Atanna -dho -në- kë sië bha. 3 -A -kë "dhü -gen -mü =dhe 'wii n Dë dɔ, 'wii n dɔ. 4 -A pö 'a- wo sië ka -dhe "dhü bha- -gen -mü =dhe kö 'wo- kë sië ka 'ka "dhü "tüng 'ö- 'gü, kö- 'wɔn 'ya 'dho ka 'kɔn. 'Mii- pö 'ö- wo ka -dhe zü bho -yi 'ka bha- -gen -mü =dhe kö a -tun ka "piü yö. 5 "Kee -a "tüng -ya -loo kö 'a 'dho 'me 'ö n bɔ bha- -dhe 'gü. 'Sa me 'bha kö yöö n dheɛ' 'kpɔ ka kpö 'gü =dhe «n Dëme, i -dho 'me?» 'yaa 'dhö. 6 "Kee a- 'wɔn -dɔ =dhe -a pö 'a- wo ka -dhe "dhü bha -në -wëë bɔ sië ka -ta. 7 "Kee 'sa kö teanwɔn -në 'a- pö.

-Yö -së ka -bha 'ka kö 'a 'dho, -a -gen -mü =dhe kö 'mii 'dho, 'me 'ö dho ka -zu -gban bha 'yii 'dho nu, "këe =ya kë =dhe 'ma 'dho 'yö 'a- bə ka -dhe.»

**'Nii- "slüöslü 'ö Atanna dho- bə -a këwɔn -nu
-dhiang 'ö Yesu -ya zë 'ö Zan -ya pö**

8'Yö- pö 'zü- -nu -dhe 'ö- pö: «Ka -zu -gban -me 'ö "dhü bha =në =ya nu, 'yö dho 'wɔn yaa 'ö "kpungtaame -nu -wa -kë bha- -zɔn -nu -dhe 'kpakpadhö 'yö 'wo- dɔ. 'Yö teanwɔn 'dhö Atanna "piü 'klɔɔ- 'ö- 'gü, -a pö 'ö- wo =dhe za -ya -nu -bha bha- -wɔn 'gü bha, waa za bha 'ö dho- -nu zë 'klɔɔ- 'ö- -bha bha 'yö 'wo- dɔ 'pö. 9'Yö 'wo- 'wɔn dɔ =dhe -a pö 'ö Atanna -ya wo =dhe za -ya -nu -bha bha- 'klɔɔ- -mü 'dhang 'ö 'wii- bho n "dhiü bha =në- 'ka. 10'Yö 'wo- 'wɔn dɔ 'zü =dhe teanwɔn -kë Atanna "piü -sü bha- 'klɔɔ- -mü nu 'a- wo 'ö 'wii- dɔ =dhe n Dë Atanna =në n bə, 'ö maa n yee kë kö 'a 'dho, "këe 'ö 'dho 'ö maa- wo bha 'wii 'dho n yö 'zü bha =në- 'ka. 11'Yö 'wo- 'wɔn dɔ =dhe za 'ö dho- -nu zë kö 'wii 'dhang bho n "dhiü bha- 'klɔɔ- -mü =dhe Sɔtraan 'ö -gblüdë 'ka "kpung =taa, 'ö 'wo bə- 'ka bha za =yaa- zë 'nu ('yö 'wo- 'wɔn dɔ =dhe 'dhang -bho n "dhiü -sü -dɔ doseng =në =sɔng bho me -bha Atanna wëëdhö).»

12'Yö- pö: «Ka =klang -kë 'ka -wɔn 'gbe =dede -yö n -gɔ, "këe 'kii 'dho =mɔɔ- =gban -kwëe 'sü -sü bha "tüng ya- 'gü. 13"Këe ka -zu -gban -me 'ö -kë teanwɔn pö 'Nii- 'ka bha =në =ya nu, 'yö dho zun ka -dhe "dhiü, 'yö teanwɔn suu -gban "pepe 'do 'do -zɔn ka -dhe. 'Yii 'dho 'ö -dɔ 'gü -dhiang zë ka -dhe, -a -gen -mü =dhe 'yaa 'ö -dɔ -gɔ. 'Wɔn -nu 'ö- ma n -ta, waa- 'wɔn -nu 'ö dho kë -dhekpɔ dhia" 'gü bha =në 'ö dho ka =klang kë- 'ka. 14'Yö =në dho n 'tɔ bho, -a -gen -mü =dhe ma =në 'a dho n -wu 'kpɔ- -bha kö -yö nu- pö ka -dhe. 15'Yö- pö: «N Dë =slɔɔpë "pepe =gban -yö ma =në n -bha 'ka. 'Yö =në- -wɔn 'gü 'yö 'a- pö ka -dhe =dhe -wu 'a dho- 'kpɔ- -bha =në 'ö dho- pö ka -dhe.»

**-Wëë 'ö dho "gla -niidadhe 'gü Yesu -bha -klang
-nu -gɔ -a -dhiang 'ö- zë 'ö Zan -ya pö**

16'Yö 'go mü 'zü 'ö- pö- -nu -dhe 'ö- pö: «-A "tüng 'yaa =gblëen 'zü kö ka "yan -yö =fië n 'ka, -a -gen -mü =dhe (maa 'dho n Dë "piü). Kö "tüng 'në 'bha =ya ziö 'zü kö 'ka "yan -dee 'bha -kpan n -bha.

17=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö- -bha =klang -nu bha- me 'bha -nu 'wo -ya wo 'ko dhëe" 'kpɔ -sü -bha 'wo- pö: «'Yö =yaa- pö =ni kö -ya -pö =dhe 'zü «-a "tüng 'yaa =gblëen 'zü kö ka "yan -yö =fië n 'ka, kö "tüng 'në 'bha =ya ziö 'zü kö 'ka n yö -deewo», "ɛen «maa 'dho n Dë "piü» -zë 'klɔɔ- =në -më 'ka? 18"tüng 'në kö "wɪ sië- 'ka ya -më "tüng -mü 'yö 'yaa- 'gü ma ya?»

19'Yö Yesu -ya 'wɔn dɔ =dhe -ya -nu "piü =dhe 'wo 'ö dhëe" 'kpɔ. =Dhe 'ö =yaa- 'wɔn dɔ "dhü 'yö- -nu dhëe" 'kpɔ 'ö- pö: «-A pö 'a- wo ka -dhe =dhe -a "tüng 'yaa =gblëen 'zü kö ka "yan -yö =fië n 'ka, kö =ya 'go mü kö "tüng 'në 'bha =ya ziö kö 'ka n yö -deewo bha =në- 'ka ka 'ko -nu dhëe" 'kpɔ sië- 'ka bha -ee? 20'Yö- pö: «-A -pö ka -dhe tean- =dede 'ka =dhe (ma ga yi 'ö- 'ka) ka -dho 'gbu bə 'ö 'ka -wëë -wu

-gban suu kpɔ, kɔ "kpungtaame -nu -zè -wo wo 'dhia bho siè. Ka zuè" 'dhiü -dho "tɛɛ, "kɛɛ ka -bha zuèdhiütɛ bha 'yö -dho "gla ka -gɔ -niidadhe 'gü. ²¹ -Yö kè ka "yaan -dhe dhebho 'ö- nè yö "tüng -ya -loo, -a zuè" 'dhiü -yö -tɛɛ, -a -gen -mü -dhe kɔ yöö zió "tüng 'gbu- do 'gü. "Kɛɛ -ya bo 'nè yö -sü 'ka 'yö- -nii -yö -da, -a "tüng 'dhe 'kö bha- 'gü kɔ- -zu -ya bho sèè 'ö- bho bha- 'ka 'ö mɛbhudhe -dhiü do 'ö -da "kpung -taa bha- -wɔn 'gü. ²² -Kɔ do bha -nè ka zuè" 'dhö -gbaɔn siè- 'ka "tüng ya- 'gü, "kɛɛ a -dho ka yö 'zü -deewo (kö 'ma 'go ga 'gü 'ma -bö), yö ka zuè" -nii -yö -da. -A zuèniidadhe 'dhe 'kö bha mɛ 'bha -kɔ 'yii 'dho -mɔɔ- -sü ka -gɔ -sü -bha.

²³ -A yi 'ö bha -ya -loo yi 'ö 'ka, 'kii 'dho n dhɛɛ" 'kpɔ 'wɔn "wɛɛ 'bha 'ka 'zü; -a -gen -mü -dhe a- -pö ka -dhe tean- =dede 'ka -dhe -a yi 'ö bha- 'ka, pè "pɛpɛ ka dho- -gbadhe n Dè -gɔ n 'tɔ 'gü, -yö -dho -a kè ka -dhe. ²⁴ -A pö 'a- wo 'dhü bha- -gen -mü -dhe ('ö go ka -da n -keng- -yi -bha) 'ö dho 'ö zun- 'ka -dɛɛ -bha, 'kii pè -gbadhe n Dè -gɔ n 'tɔ 'gü do, "kɛɛ -a "tüng -ya -loo -tɔn kɔ 'ka pè -gbadhe kɔ -ya kè ka -dhe (kö ka zuè" 'ya 'dho 'to -taama 'wɔn 'bha 'gü,) "kɛɛ kɔ ka -nii -yö -da -tɛkpɛ -tɛkpɛdhö.»

Yesu -kɔ -ziö "kpungtaadhe -gɔ -sü -dhiang 'ö- zè 'ö Zan -ya pö

²⁵ 'Yö 'go mü 'zü 'ö- pö: «Sa 'wɔn -nu bha a- -gban -dhiang -zè ka -dhe "gwɛnnng 'gü, "kɛɛ -a "tüng -dho -loo 'ö 'a bo "gwɛnnng -da ka -dhe -sü 'ka, 'ö 'wɔn -nu 'wo -gban n Dè -bha bha 'a- -dhiang -ta -pu ka -dhe -sè 'ka 'kpakpadhö. ²⁶ -A yi 'ö bha -ya -loo, ka -dho pè -gbadhe n Dè -gɔ n 'tɔ 'gü. 'Sa 'mii 'dho- pö ka -dhe -dhe a -dho bheɛ"- -dhe ka -bha 'ka, ²⁷ -a -gen -mü -dhe ka -dho -yö yöö =dede -a -kè n -dho 'ö ka -kè 'ö 'ka 'dhang bho- "dhiü -dhe yö -nè n bɔ bha- -wɔn 'gü. ²⁸ -A- pö ka -dhe tean- =dede 'ka -dhe a -go n Dè -nè- "piü 'yö 'a nu "kpung -taa yö, maa 'go 'zü "kpung -taa yö kɔ 'a 'dho n Dè do bha -nè- "piü.»

²⁹ 'Yö- -bha -klang -nu 'wo- pö- -dhe: «-A -ga bha! I bo 'i- wo dhiang -zè yi -dhe "gwɛnnng 'gü -sü 'ka 'i- zè siè "puu 'ka -sè 'ka bha, ³⁰ 'ya- 'wɔn do -tɔn -dhe bhi -zè dhɛɛ" 'kpɔ -mɛ -zian 'yaa -mü i 'ka; -a -gen -mü -dhe 'wɔn 'bha -wɔn 'bha 'yaa -bin -sü 'ka i -gɔ. Yö -nè- -wɔn 'gü 'yö 'yi- do -dhe i -go Atanna "piü tean- =dede 'ka.»

³¹ 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Ka 'dhang bho- "dhiü -tɔn -ee?»
³² 'Yö- pö: «-Ka -dhe -ga, -a "tüng -yö nu siè 'ö -ya -loo -zianwo 'ö 'ka dho "kan n -zü 'kwèè- 'ka n to n do 'ka, 'ö 'ka dho ka -gɔ 'kɔɔdhe -nu 'gü 'do 'do 'ka. "Kɛɛ 'kö 'zü kaa- kè "dhü, 'mii 'dho 'to n do 'ka, -a -gen -mü -dhe n Dè -yö n 'piü.
³³ 'Wɔn -nu bha a- -nu -pö ka -dhe "dhü kɔ ka zuè" -nè -yö 'waanu kweng- -nu kwa -bha -kè 'ko "piü -sü bha- 'gü; -a -gen -mü -dhe ka -dho sèè bho -dedewo "kpungtaadhe ya- 'gü, "kɛɛ -ka ka faan do, n -kɔ -ya zió "kpungtaadhe -gɔ.»

Yesu -bha -bheɛ ö -bha -klang -nu -wɔn 'gü -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zè

17 ¹ -Dhe 'ö Yesu -ya ö bo- pö "dhü -sü 'ka, 'yö ö "yan "dhiü =wliü dhang- 'gü 'ö -bheɛ Atanna -dhe 'ö- pö: «N Dè, -a "tüng bha -ya

-loo, -bhö ma 'a i Gbö 'ka bha n 'tö bho kö mang -du 'pö 'a i 'tö bho! ²-A -gen -mü -dhe -ko -ziö mebhudhe -gban "pepe -go -sü -faan 'i- nu n -dhe bha, i- -kë "dhü kö 'a -sii 'ö 'yaa yën -në- nu me "pepe 'i- -nu nu n -dhe bha- -nu -dhe. ³"Kee 'sa kö -sii 'ö 'yaa yën "dhü bha- -nu -a -nu -dhe -ko 'ö 'dhö yö mü -dhe kö 'me 'wo "dhü bha -wo bhi 'ö 'i -kë Atanna doseng 'ö 'dhö -a 'ka bha bhi -në i do, kö -wo mang Yesu Klisi -me 'i n bō bha n do 'pö. ⁴Nu 'a- wo "kpung =taa yö bha 'ma i 'tö bho, yë 'i- nu n -dhe kö 'a- kë bha 'ma- -gban kë 'ma- -go do. ⁵-Dhe 'ö "dhü, n Dë, 'töbhodhe 'ö gun n -go -blëesü i "sō kö "se 'yaa 'dhö bha, -bhö -a nu n -dhe 'zü -deewo -dhe -ko bha- 'dhö.

⁶'Me 'i- -nu sü "kpungtaame -nu kpö 'gü 'i- nu n -dhe bha, 'ma i do -ko -gban pö- -nu -dhe. 'Me 'wo "dhü bha -wo -gun i -bha 'ka -blëesü, 'yö 'i- -nu nu n -dhe, -wo i -wu bha- -bhlëë -ya -sü 'ka 'pö. ⁷-Waa- 'wōn do -taamasü ya- 'gü -dhe pë "pepe 'a- -ta -pu -nu -dhe bha, -wo -go bhi -në i 'gü, bhi -në 'i n -draan- -bha. ⁸-A pö 'a- wo "dhü bha- 'klō- -mü -dhe -wu "pepe 'i- kpō n -bha bha -në 'a- -nu -klang -kë 'ka, 'yö 'wo 'dhang bho- "dhiü. -A -kë "dhü -sü bha- 'gü, -wa 'wōn do -sü 'ka 'kpakpadhō -dhe bhi -në 'a go i 'gü, -dhe bhi -në 'i n bō.

⁹'Me 'wo "dhü bha a -bhea i -dhe wo -në- -nu -wōn 'gü. 'Mii bhea" i -dhe me "wëe "pepe 'dhe 'wo to bha- -nu 'bha -wōn 'gü kö 'yii kë 'me 'kö 'i- nu n -dhe bha- -nu 'ka; -a -gen -mü -dhe -wo bhi -në i -bha 'ka. ¹⁰i- 'wōn do -dhe koo- pë -yö do, i -bha pë -zë kö n -bha -mü, "ëen 'pë 'ö n -bha 'ka 'pö kö -yö i -bha 'ka. 'Wōn 'ö- -wōn 'gü 'yö ma medhe 'bhü 'dhö -wo -sü 'ka -a -nu -bha bha 'yö bha. ¹¹i- 'wōn -do -dhe 'go -në maa- wo "kpung =taa yö kö 'a nu i "piü bha, "këe wo -zë -wo yö. -Dhe 'ö "dhü, n Dë "slüöslü, -bhö -a -nu -maa kë 'gügbudhe 'ö- -naa 'yaa 'dhö 'ö i 'tö 'gü bha- 'ka. 'Sa 'tö do 'ö "dhü bha -në 'i- nu n -dhe 'pö, "këe -bhö -a kë "dhü kö -wo kë do 'pö -dhe kweng 'ko do -ko 'ö- 'gü bha- 'dhö. ¹²-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe "töng 'a gun- 'ka- -nu "piü "kpung =taa bha, ma -në 'a gun- -nu -maa kë sië i 'tö 'gü. 'Ö 'a n -zu -kë me 'dhe 'kö 'i- n -dhe bha- -nu "piü 'ö- me do -zian 'yii -dheng, kö 'yii kë me 'dhe 'kö- -bha gun -ben zë -sü 'ka i -wu 'gü -dhe -yö -dho kë "dhü, kë "dhü kö 'pë 'ö i -wu -ya pö -a 'gü -wōn -yö kë bha- 'ka. ¹³-Dhe 'ö "dhü -a "töng -ya -loo kö 'a nu i "piü, "këe -dhe 'ö -kë -dhe a -tun "kpung =taa bha, a- -pö i -dhe "dhü yö -në- 'gü kë "dhü kö ma zuëniidadhe -yö kë- -nu -go kö- -nu zuë" -nii -yö -da -tekpe -tekpédhō, kö- "piü 'ya 'dho 'to. ¹⁴I -wu bha -në 'a- "dhiü -loo- -nu -bha 'yö 'wo 'dhang bho- "dhiü 'yö- -nu -san 'dhö "kpungtaame -nu -kë, -Dhe 'ö -kë -dhe yaa "kpungtaame -nu 'yaa do, 'ö woo -du 'pö 'waa -dhe -a -nu 'dhö 'zü bha- -wōn 'gü. ¹⁵'Mii bhea" i -dhe kö 'i- -nu bho "kpung =taa yö, "këe kö 'i- -nu -maa -në- kë me yaa bha- -go. ¹⁶'Waa "kpungtaadhe -bha 'ka 'zü -dhe 'maa "kpungtaadhe -bha 'ka 'pö -ko 'ö- 'gü bha- 'dhö. ¹⁷-Bhö do "gbu- yö -në- -wōn 'gü, n Dë, kö 'i- -nu "zu i -bha teanwōn bha- 'ka kö -wo kë "slüöslü. Teanwōn bha yö -mü i -wu -në- 'ka, (kö i -wu bha 'i- -ta 'pu- -nu -dhe kö -yö kë- -nu -ya i -bha -ya 'gü -ko 'ka). ¹⁸-A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü -dhe 'i n

bɔ -kɔ do 'ö- 'gü "kpung =taa bha, mang -dt 'pö 'ma- -nu bɔ -kɔ do bha- 'gü. 19'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö 'a n -dt nu i -dhe -a -nu -wɔn 'gü bha 'yö bha, kē "dhü kö woo -dt 'pö -wo kē i -bha 'ka -dedewo 'kpakpadhö.

20=Ya kē "dhü kö 'mii bhea" i -dhe woo do -a -nu -wɔn 'gü, kö a -bhea i -dhe 'pö me "pepe 'ö 'me 'wo bha 'wo dho n -dhiang zē- -nu -dhe, 'ö 'wo dho 'dhang bho- "dhiü -a -nu -wu "dhiü bha =nē- =gban "pepe -wɔn 'gü bha do. 21Kē "dhü kö -a -nu =gban "pepe -wo kē do =dhe -kɔ 'ö kweng 'ko ko "kuu- -bha bha- 'dhö kö -wo 'to -kplü -sü 'ka ko -bha kpenngkpenngdhö, kē "dhü kö "kpungtaame -nu -wo 'dhang bho- "dhiü =dhe bhi =nē 'i n bɔ tean- 'ka. 22'Tɔbhɔdhe 'i- nu n -dhe bha 'ma- nu- -nu -dhe 'pö, kē "dhü kö -wo kē do =dhe kweng 'ko do -kɔ 'ö- 'gü bha- 'dhö. 23Kö 'a kē- -nu 'gü =dhe 'i n 'gü -kɔ 'ö 'gü bha- 'dhö kö -a -nu -bha kē do -sü "piü 'ya 'dho 'to. Kē "dhü kö "kpungtaame -nu -wo 'dhang bho- "dhiü =dhe bhi =nē 'i n bɔ, =dhe -a -nu -dho -yö i -kē 'pö =dhe -kɔ 'ö n -dho -yö i kē- 'ka bha- 'dhö.

24=Dhe 'ö "dhü, n Dē, bhi =nē 'i- -nu nu n -dhe. 'Wɔn 'ö n 'gü -wɔn 'ka -yö -mü =dhe kö -dhe 'a dho kē- 'gü bha -wo kē mü 'pö, kö 'tɔbhɔdhe 'i- nu n -dhe n -dho 'ö i -kē kö 'bhii "kpungtaadhe -da =kö -a -wɔn 'gü bha -wa -dhe yö. 25N Dē Atanna, bhi 'ö 'bhaa 'kpɔ teanwɔn 'ka, 'ö pö 'aa i -bha bha "kpungtaame -nu =nē 'waa i dɔ, "kē ma -zē a i -dɔ, 'me 'wo ya 'pö -wa 'wɔn -dɔ =dhe bhi =nē 'i n bɔ. 26'Ma i -wɔn -ta "pu- -nu -dhe "pepedhö, "kē a -tun 'zü -a -ta "pu- -nu -dhe, kē "dhü kö n -dho 'dhö i -kē -kɔ do 'ö- 'gü bha n -dho -ya -nu kē 'pö -kɔ do bha- 'gü, kö 'a kē- -nu zué" 'gü 'tüng =gban 'gü.

-Kɔ 'wo Yesu kun- 'ka -a -dhiang 'ö Zan -ya zē
(Matiö 26,47-56; Makö 14,43-50; Dhukö 22,47-53)

18 1=Dhe 'ö Yesu =ya ö bo -bhea Atanna -dhe -sü 'ka -dhe -kɔ bha- 'dhö, 'yö waa- -bha =klang -nu 'wo -ziö 'wo dho 'wo 'yi 'wo- Sedrɔn -kē bha- -kan, 'yö 'wo dho- =taama. "Dhü -bhlaa 'bha -yö -gun -dhe bha- 'gü, 'yö 'wo dho- 'gü. 2=Dhe 'wo dho- 'gü "dhü bha- -dhe -gun Zuda 'ö -da -dhe pē "piü bha- 'yaan, -a -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kö waa- -bha =klang -nu =wa 'dho mü -blesü wo -nu wo. 3=Dhe 'ö 'me 'wo bha waa- Yesu -nu =wa 'dho "dhü, 'yö Zuda -dt 'pö 'ö -ziö 'ö dho mü, waa- Wlɔmö "sɔdha -nu, waa- "yan -to Atanna -dhökägükɔ -bha -me -nu, waa- 'me 'ö "saabhome -nu -gɔme -nu waa- Fadhizien -nu 'wo- -nu bɔ kö -wo Yesu 'kun bha- -nu kpö 'kpii- bha- 'dhö. Kö -dhangbha -nu, "sɔng -nu waa- 'ko -zē 'ka -kwēe -nu -wa -nu -gɔ. 4'Ö gun "dhü kö 'wɔn 'ö nu siē- kēwɔn 'gü bha- =gban -naa -yö Yesu -zē 'yaan. =Dhe 'ö =yaa- -nu yö kö -wo nu siē, 'yö go ö -bha =klang -nu kpö 'gü 'ö dho- -nu "dhiü -gɔ, 'yö- pö- -nu -dhe: «De =nē 'ka- mɔɔ- sié?»

5'Yö 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Yesu 'ö go Nazadhetö bha- yö.»

'Yö- pö- -nu -dhe: «-ÉÉ! Kö ma =ne 'sa.»

'ö "dhü bha kö Zuda 'ö -da -dhe pē "piü bha -ya -nu kpö 'gü mü. 6=Dhe Yesu =ya ö bo- -pö -nu -dhe -sü 'ka -dhe «kö ma =nē 'ka n mɔɔ- sié bha», 'yö

'wo go- -bha wo zun wo zü 'ka. ⁷'Yö- -nu dhεε" kpɔ 'zü 'bha wo 'ö- pö: «A-pö de -në 'ka- mɔɔ- sië?» 'Yö 'wo- pö: «Yi- -pö Yesu 'ö go Nazadhetö bha.»

⁸=Dhe 'ö =waa- pö "dhü 'yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «Ma- pö ka -dhe 'nu -dhe ma -në 'wo n -dhe "dhü, 'ö =ya kë =dhe 'ka ma -në n mɔɔ- sië -zë wo kö -ka ka kwaa- 'me 'kö 'wo ya- -nu -zü kö wo -zë -wo 'dho.»

⁹-Wu 'ö Yesu -ya pö kö -yö bhεa" sië Atanna -dhe 'ö- pö: «N Dë, 'i me "pεpe 'ö- nu n -dhe -a 'bha 'gü 'yii see- n -kɔ -ta bha- 'gü -wɔn kë -kɔ -në gun bha.» ¹⁰'Ö gun "dhü kö- -bha -klang -nu bha- me 'dhe 'wo- -dhe Simo Piedhö bha -siang ga do -ya -gɔ. 'Yö- bho ö -kpee 'gü, 'yö "saabhomé -nu -gɔme 'kpüi- -bha gwëëmi zɔn- 'ka "wε "beidhö, 'yö- -kɔ -së 'gü "tu kpö bho- 'ka mü. 'Me 'wo- "tu kpö bho 'mü "dhü bha -wa -dhe Masiusö. ¹¹"Kεε =dhe 'ö Piedhö =yaa- kë "dhü 'yö Yesu -ya pö- -dhe: «Piedhö, i -bha -dhaa bha- -da -kpee 'gü! -A pö 'a- wo "dhü bha- -gen -mü =dhe -a -dhea -bha =dhe saan" 'ö n Dë "piü =dhe 'a- wo bha 'a- wo.

Yesu -bha -dho Anö -kuu "dhiü -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë.

¹²=Dhe 'ö =ya kë "dhü 'yö "sɔdha kpö 'wo nu bha waa- -nu -gɔme waa- 'yan -to Atanna -dhɔkägükɔ -bha -me -nu 'ö Zuifö -nu -wa bɔ bha 'wo Yesu kun, 'yö 'wo- -lö. ¹³=Dhe =wa bo- -lö -sü 'ka, me -blesü 'wo dho- 'ka- -kuu "dhiü bha -wa -dhe Anö (yö =në gun "saabhomé 'kpüi- zisü 'ka "tüng bha- 'gü). 'Ö gun "dhü -kwe bha- -ta kö Kaifö =në Atanna -bha "saabhomé 'kpüi- 'ka, 'yö Anö -zë 'dhu -yö gun Kaifö bha- -gɔ. ¹⁴'Sa Kaifö bha -në kë- pö kö Zuifö -nu -gɔme -nu =wa =loo 'ko -ta 'ö- pö =dhe: «Me doseng -ga "se 'gü -me =gban "pεpe -wɔn 'gü -sü -zë fië- -dhö me =gban 'gü see- -sü -bha» bha.

Piedhö -bha Yesu -wɔn zɔɔ- -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë (Matiö 26,69-70; Makö 14,66-68; Dhukö 22,55-57)

¹⁵=Dhe 'ö =wa Yesu 'kun 'wo dho sië- 'ka, 'yö Simo Piedhö waa- -bha -klang -nu bha- me "wεε do -wo -ziö 'wo dho- -keng-. 'Ö gun "dhü kö "saabhomé 'kpüi- bha -ya -bha -klang -nu bha- me 'dhe 'ö waa- Piedhö 'wo dho- -keng- bha- -dɔ. =Dhe 'ö =wa 'dho =wa =loo "saabhomé 'kpüi- bha- -gɔ "kweandhö, 'yö -klangdhiü "wεε do 'dhe 'ö bha waa- Yesu -zë 'wo -da "kweandhe yaan- bha -dhe =dede 'gü wo "kwëë. ¹⁶'Yö Piedhö -zë 'ö to "kweandhe bha- "dhi -wo -dhe 'gü "kpenng. 'Yö- me 'dhe waa- Yesu 'wo -da "kweandhe yaan- -bha, 'ö gun "saabhomé -nu -gɔme dɔ -me 'ka bha 'ö dho "kpan "dhiü, -da "kweandhö -dhe 'gü, 'yö dhiang zë dhebho 'ö gun 'kɔdhi -maa kë sië bha- -dhe, 'yö Piedhö -da 'kɔdhö. ¹⁷=Dhe 'ö Piedhö gun -da sië 'kɔdhö, 'yö dhebho bha 'ö Piedhö dhεε" kpɔ 'ö- pö: «Me 'wo- kun ya- -bha -klang -nu bha- me do 'yaa -mü i 'ka "wε -ee?» 'Yö Piedhö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «Aa! =iin 'dhe! -A -bha pë 'bha -pë 'bha 'yaa -mü n 'ka!»

¹⁸'Ö gun "dhü kö gwëëzë -nu waa- 'me 'wo- -nu bɔ bha =wa peng -ya 'dhuengtadhe bha- 'gü kö -wo dɔ sië- -bha. -A kë 'wo- wo "dhü bha- -gen

-mü -dhe 'ö gun "dhü "tüng bha- 'gü kö "nene -yö ziö sië. 'Yö Piedhö -yö dho 'pö -do peng -bha -dhe 'gü -a -nu "piü mü.

"Saabhomé -nu -gomé -bha Yesu dheé" 'ö- kpö -a -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 26,59-66; Makö 14,55-64; Dhukö 22,66-71*)

19=Dhe 'ö 'wón bha -ya kë "dhü, 'yö Anö 'ö gun "saabhomé -nu -gomé zii 'ka bha 'ö Yesu dheé" kpö -a -bha -klang -nu 'waa- -bha me draan- -kö -nu -wón 'ka. 20'Yö- -yö bə- -gö 'ö- pö: «"Tüng "pepe 'a gun me =klang kë sië- 'ka 'maa gun- 'bha kë sië -gblen 'kpö 'gü, a -gun -gban kë sië Zuifö -nu -bha -yakwëékëgüko -nu "éen -a -nu -bha Atanna -dhökëgüko =në- 'gü, 'ö 'a dhiang zë me =gban "pepe wëëdhö kö Zuifö -nu =wa bho 'ko -ta, 'ö dhiang -nu 'a- zë 'mii- 'bha zë -gblen 'kpö 'gü. 21=Dhe 'ö "dhü, ma -zë n dheé" 'kpö -dhe 'yaa- -bha. 'Me 'wo gun wo "tu 'to sië n -wu -bha bha -në -bhö -a -nu dheé" 'kpö, 'pë 'a- pö- -nu -dhe -ya -nu "yaan.»

22Dhiang bha -yö -to Yesu "dhi 'yö "yan -to Atanna -dhökëgüko -bha -me -nu bha- me do 'bha 'ö gun mü bha 'ö- -gö -ma, 'yö- pö- -dhe: «I dhiang -yö -bə "saabhomé -nu -gomé 'kpii- -gö -kö =në bha -ee?»

23'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «Dhiang 'a- zë ya- -mëé =në dhiang yaa 'ka? -A 'dhe 'ö dhiang yaa 'ka -a pö n -dhe. 'Ö -ya kë 'zü -dhe 'mii dhiang yaa zë kö n -gö 'i- -ma ya- -ma -gen -mü -më 'ka?»

24=Dhe 'ö -ya kë "dhü, 'yö Anö -yö Yesu to -lö -sü 'ka "dhü 'yö- bə "saabhomé 'kpii- 'wo- Kaifö -kë bha- -dhe.

(*Matiö 26,71-75; Makö 14,69-72; Dhukö 22,58-62*)

25"Tüng 'wo gun- kë sië- 'ka "dhü bha kö Piedhö -yö do sië peng -bha mü. 'Yö 'wo- dheé" kpö 'wo- pö: «Bhii -dt 'pö 'me 'ö ya- -bha -klang -nu bha- me do 'yaa -mü i 'ka nu "wë -ee?»

'Yö- -zəɔ 'zü 'ö- pö: «'Me bha- -bha me 'bha 'yaa -mü n 'ka tongtongdhö!»

26=Dhe 'ö -ya kë "dhü, 'yö "saabhomé -nu -gomé -bha gwëëzë -nu bha- me do 'ö -kë 'me 'ö Piedhö -ya "tu kpö sü mü bha- -gö "kweangüme do 'ka bha 'ö- pö- -dhe 'ö- pö: «"Këé ma -zë a kë i -yö -a -keng- 'dhe. "Éen keng- -nu 'aa mü 'ka gun "dhü -bhlaa 'gü tii- -dhö ya -ee?» 27'Yö Piedhö -ya zəɔ- 'zü -deewo. -Yö -to mü 'yö -təɔɔn -yö -wɪ.

Yesu -bha -dho Pidhatö -kuu "dhiü -kö -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 27,1-2.11-14; Makö 15,1-5; Dhukö 23,1-5*)

28=Dhe 'ö 'wón bha -ya kë "dhü, 'yö 'wo go Yesu 'ka Kaifö -gö "kweandhö 'wo dho- 'ka -gblüde 'ö gun "sɛ bha- -gö "dhiü "tüng bha- 'gü bha- -gö zadəɔgüko "dhiëndhö. Yö -zë 'ö gun kë sië "dhü "tüng 'ö- 'gü bha kö -dhe -ya -kpaɔ, "këé 'me 'wo dho Yesu 'ka "dhü bha Zuifö -nu -gomé -nu 'wo gun- -nu kpö 'gü bha wo -zë 'wii -da -gblüde -bha zadəɔdhe bha- 'gü, kë "dhü kö 'wa 'dho wo -dt 'kian zë 'ö- -nu -bha Pakö -bhöpë -bhö -sü -yö -see. (-A -gen -mü -dhe Zuifö -nu 'waa

gun -da sië 'me 'waa Zuifö 'ka- -nu -gɔ 'kɔɔdhö tongtongdhö.)²⁹ Pidhatö -yö zun "kpenng yö -në- -wɔn 'gü 'yö dho 'me 'wii -da 'kɔɔdhö bha- -nu -dhe 'gü 'yö-pö- -nu -dhe: «'Yö 'kwa- ma mü? Ka -nu 'me bha- 'ka n -dhe -më -wɔn 'gü?»

³⁰ 'Yö 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «'Wɔnyaakëme -mü -në- wo, 'yaa "dhü 'nu kö 'yii 'dho nu- 'ka i -kuu "dhiü.»

³¹ -Dhe 'ö =waa- pö "dhü, 'yö Pidhatö -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «'Me 'ö bha kaa =dede -ka 'dho- 'ka kö 'ka- -bha za dɔ -dhe -kɔ 'ö -ben zë -sü 'ka- 'ka kaa- 'tɔng- 'gü bha- 'dhö!» 'Yö Zuifö -nu 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «'Yi -zë -a -dhe 'yaa- -bha kö 'yi me zë yi -dɪ -ta.»

³² -A pö 'wo- wo "dhü bha =në -kë 'pö dhiang 'ö Yesu -ya zë -blëesü 'ö -gban -a ga -kɔ -bha bha- 'gü -wɔn kë -kɔ 'ka.

³³ -Dhe 'ö =waa- pö Pidhatö -dhe "dhü, 'yö -ziö 'ö dho 'ö -da 'zü -deewo 'ö -gɔ zadɔgükö 'gü, 'yö Yesu -dhe mü, 'yö- pö- -dhe: «'Bhi =në 'i Zuifö -nu -bha -gblüüdë 'ka ya -ee?»

³⁴ 'Yö- -yɔ bɔ 'ö- pö: «'Dhiang 'i- zë bha i- -bho i -dɪ 'gü, "ëen me 'bha =në n -wɔn -dhiang zë i -dhe -ee?»

³⁵ 'Yö Pidhatö -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «'N -ga 'i- wo bha Zuifö -mü n 'ka -ee? I -gɔ "së 'gü -më -nu waa- kaa- "saabhomë -nu -gɔmë -nu =në 'aa mü 'wo nu i -da -dhe 'gü n -dhe -ee? -Më =në 'i- -kë?»

³⁶ 'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «'Ma -gblüüdëdhe 'yaa "kpung =taa yö. -Ya kë 'nu =dhe ma -gblüüdëdhe -yö "kpung =taa yö kö ma gwëëzë -nu -dho n ta -gblü gɔɔn 'nu 'ö Zuifö -nu -kɔ 'yaa =mɔɔ n -bha, "këë -a -ga bha, ma -gblüüdëdhe 'yaa "kpung =taa yö.»

³⁷ 'Yö Pidhatö -ya pö- -dhe: «-Ya kë "dhü 'sa kö -gblüüdë -mü i 'ka -këë?»

'Yö Yesu -ya pö- -dhe: «=Iin, -gblüüdë -mü n 'ka.» Bho 'a- wo "kpung =taa yö bha a -bho "dhü kö 'a teanwɔn =në- -ta "pɔ me "bhu- -nu -dhe. 'Yö =në- -wɔn 'gü 'yö me "ɔɔ me 'ö teanwɔn dɔ =në 'ö "tɔ 'to n -wɔ -bha.»³⁸ 'Yö Pidhatö -ya pö- -dhe: «'Ö -më? -Më =në 'wo- -dhe teanwɔn?»

Pidhatö -bha Yesu "dhiü -nu -a zëme -nu -dhe -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 27,15-31; Makö 15,6-20; Dhukö 23,13-25*)

-Dhe 'ö Pidhatö =ya bo dhëë" bha- -kpɔ Yesu -gɔ -sü 'ka "dhü, 'yö zun 'zü -deewo "kpenng 'yö dho Zuifö -nu -gɔmë -nu bha- -nu 'piü, 'yö- pö- -nu -dhe: «'Aa! Kaa- 'më ka nu- 'ka n -dhe bha, 'wɔn 'bha 'kö yöö- kë kö 'a- dɔ, kö -yö kë- zë -gen 'ka 'mii- yö "dhe!³⁹ 'Këë -dhe 'ö -kë -dhe -kwe -ya zun 'ko "dhiü -kɔ 'ö- -bha 'do 'do Pakö yi 'ka, 'ö 'a me do bho -kaso 'gü ka -dhe bha, -yö ka 'piü -dhe -a 'dhe ya 'a -kɔ bho ka -dhe de -në- 'gü? Zuifö -nu -bha -gblüüdë ya -ee?»

⁴⁰ -Dhe 'ö =yaa- -nu dhëë" 'kpɔ "dhü, 'yö- -nu -gban "pɛpɛ 'wo ta wo 'gü 'wo- pö- -dhe: «'Aabhoo! 'Yö -zë -yö 'to mü kö 'i Badhabasö =në- bho mü!» "Këë 'sa kö Badhabasö 'kö bha -yö -gun me zë -me =në- 'ka.

19 ¹ -Dhe 'ö 'me 'wo bha =waa- pö Pidhatö -dhe =dhe 'waa Yesu -zë 'piü "këë -wa yö =në- zë, 'yö Pidhatö -ya pö "sɔdha -nu -dhe -wo nu kö

-wa 'sü kö -wa -ma -klangga 'ka. ('Yö dho 'zü -deewo ö -gɔ 'kɔɔdhö.) ²-Dhe 'ö "sɔdha -nu bha =wa Yesu -ma, 'yö 'wo dho 'wo "glɛɛn 'faan- do bɔ, 'yö 'wo- 'ya -gɔ -bha =wɛɛ -dɔ -bha kian 'ka =dhe -a -bha -gblüädədhɛ 'faan- -nɛ bha. 'Yö 'wo dho 'wo "gblan "bhɛɛ do -da -bha, 'yö 'wo =yɔɔn- "sɔɔ 'wo- pö- -dhe: ³«Zuifö -nu -bha -gblüäd, 'bha -boo mü!»

Kö -wa "tu -nu -ma sié.

⁴-Dhe 'ö 'wɔn bha 'ö kɛ sié "dhü, 'yö Pidhatö -yö zun 'zü -dee wo "kpɛnng, 'yö- pö mɛ kpö bha- -nu -dhe 'ö- pö: «-Ka -dhe -ga, 'mɛ bha maa- 'sü kö 'a nu- 'ka ka -dhe "kpɛnng yö kö- -naa kɛ ka 'yaan =dhe ma -zɛ n -kɔ 'yaa- zɛ -wɔn 'gü.»

⁵-Yö Yesu -zun "kpɛnng yö -nɛ- -wɔn 'gü kö "glɛɛn 'faan- bha -ya -gɔ -bha "dhü waa- "gblan "bhɛɛ bha- -dhö. 'Yö- pö- 'mɛ 'wo bha- -nu -dhe: «Kaa- 'mɛ bha 'yö ya! ('Pɛ 'ö -dhi ka -dhe, -kaa kɛ- 'ka =tɔn!)»

⁶-Dhe 'ö "saabhɔmɛ -nu -gɔmɛ -nu waa- "yan -to Atanna -dhɔkɛgüko -bha -mɛ -nu bha 'wo Yesu yö, 'yö 'wo -ya "gbla -sü -bha 'wo- pö: «-Kaa dɔ "dhü -bha! -Kaa dɔ "dhü -bha! -Kaa dɔ "dhü -bha!»

'Yö Pidhatö -ya pö- -nu -dhe: «Aa! =Ya 'to yö -zɛ -bha kö kaa -dede -kaa 'sü 'ka 'dho- 'ka 'ka- dɔ "dhü -bha -wa, 'yaa "dhü ma -zɛ 'wɔn yaa 'kö mɛ zɛ -gen bho 'mii- yö- -bha.»

⁷'Yö Zuifö -nu -gɔmɛ -nu bha 'wo- -yɔ bɔ- -gɔ 'wo- pö: «Yi -bha 'tɔng- -yö -dhö. 'Tɔng- 'ö "dhü bha -nɛ- pö =dhe mɛ 'ö bha- -dhe -bha =dhe -wa zɛ, -a -gen -mü -dhe =ya ö -dɪ kɛ Atanna Gbö 'ka.»

⁸"Suö -zɛ -yö -gun Pidhatö 'gü -blɛɛsü "kɛɛ =dhe 'ö- "tu -yö -da -wu bha- 'gü, 'yö- -ta -kpɛa -yö dɔ do. 'Yö- "gblüädhe -yö "muu bho, ⁹'yö -sɔ 'zü za dɔ 'gü -kɔ bha- 'gü -deewo 'yö Yesu -dhe mü, 'yö- dhɛɛ" do 'bha kpɔ 'zü 'ö- pö: «A- -pö bhaa, i- -pö de suu -mü i 'ka "wɛ kpɛnngdhö?»

"Kɛɛ 'yii- -yɔ bɔ kö -ya -yɔ bɔ- -gɔ. ¹⁰'Yö Pidhatö -ya pö- -dhe: «I "dhi -taga ma =nɛ n -wu 'ka 'yö 'bhaa "wɪ bha -ee? "ɛɛn 'bhaa- 'wɔn dɔ -dhe a -mɔɔ -bha 'a i dɔ "dhü -bha "ɛɛn 'zü 'a i dha -ee?»

¹¹'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «-A "st 'yaa i -dhe 'nu kö 'i pɛ 'bha kɛ n 'ka kö Atanna 'kö dhang- 'gü bha 'yii "wɪ- -bha. 'Wɔn 'ö- -wɔn 'gü 'yö 'mɛ 'ö n "dhiü dɔ i -dhe bha -nɛ- -mɛ -bha 'wɔn yaa 'dhö 'kpii- 'ö -ziö i -bha -ta bha 'yö bha.»

¹²-Dhe 'ö =yaa- pö "dhü, 'yö Pidhatö -yö zun- "slɛ mɔɔ- -sü -bha kö 'ö- dha, "kɛɛ kö Zuifö -nu -gɔmɛ -nu -zɛ -wo "gbla sié "gbu- 'ka -kpɛawo 'wo- pö: «=Ya kɛ =dhe 'kii i -kɔ bho 'mɛ bha- 'gü, kö 'bhaa bɔ yii- -gblüäd 'kpiisü 'ka tongtongdhö, -a -gen -mü -dhe mɛ "pepe 'kö 'wo wo -dɪ -kɛ -gblüäd 'ka kö- 'yaa- -nu -mü.»

¹³-Dhe 'ö Pidhatö =ya -wu bha- ma 'zü "dhü, 'yö Yesu sü 'zü 'yö zun- 'ka "kpɛnng, 'yö dho 'ö -ya za -dɔ -ta -gblɔ 'gü "wasi 'wo- zadɔgüko "sɔɔ 'wo- -dhe =dhe Eblö -wu 'gü Gabata bha- 'gü. ¹⁴'Wɔn bha -yö -kɛ "dhü yi 'ö =ya 'go mü 'ö Pakö yi -yö dɔ mü bha- 'ka kö 'yɛnng- =ya -ya mɛ -gɔ =zinng 'gü.

-Dhe 'ö =ya kē "dhü, 'yö Pidhatö -ya pö Zuifö -nu -gɔmɛ -nu bha- -nu -dhe:
«Kaa- -gblüdē bha 'yö ya!»

¹⁵"Kɛɛ 'yö 'wo -ya 'gbla -sü -bha 'zü 'wo- pö: «Yi- -pö -a zē =nē -yö wo, yi- -pö -a zē =nē wo, -a dɔ "dhü -bha!»

'Yö Pidhatö -ya -nu dhe' kɔ 'ö- pö: «Ka- -pö 'a kaa- -gblüdē bha- dɔ "dhü -bha tɛan- -dede 'ka -ee?»

'Yö "saabhɔmɛ -nu -gɔmɛ -nu -wa -yɔ bɔ 'wo- pö: «Yii- -gblüdē "wɛɛwɛɛ 'bha 'yaa 'dhö kö 'yii kē i -gɔmɛ -zē 'ka! -A dɔ "dhü -bha!»

Yesu -dɔ "dhü -bha -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zē
(Matiö 27,32-44; Makö 15,21-32; Dhukö 23,26-43)

¹⁶=Dhe 'ö =waa- pö "dhü 'yö Pidhatö -yö ö -kɔ bho Yesu 'gü -a -nu -dhe kö -wa dɔ "dhü -bha. =Dhe 'ö =ya ö -wu bho- -ta, 'yö 'wo- sü 'wo dho- 'ka. ¹⁷-A -dɔ -bha "dhü bha -yö -gun yöö =dede =nē- -gɔ 'wo go- 'ka 'plöö 'wo dho 'wo =loo- 'ka -tɔn 'wo- mɛ -gɔ "kpɛa -tɔn -kē, 'wo- -dhe Eblö -wu 'gü «Gɔgɔta» bha- -gbin-. ¹⁸-Wo Yesu -dɔ "dhü -bha -dhe bha =nē- 'gü, 'yö 'wo 'wɔnyaakɛmɛ =plɛ dɔ 'pö "dhü -bha -a "sɔɔ mü 'yö 'wo- mɛ do dɔ- -kɔ -sē 'gü, 'yö 'wo- mɛ do dɔ- -kwaa 'gü, 'yö dɔ- -nu =zinng 'gü.

¹⁹=Dhe 'ö =ya kē "dhü 'yö Pidhatö -yö -wu do 'bha -ben zē 'yö- =nɛng Yesu -dɔ -bha "dhü bha- -bha 'ö- pö: «Mɛ 'ö ya =nē 'wo- -dhe Yesu 'ö go Nazadhetö, Zuifö -nu -bha -gblüdē». ²⁰-Wu 'ö Pidhatö -ya -ben zē "dhü bha Zuifö -nu 'gbɛ =dede -wo kē- -wu -pö, -a -gen -mü =dhe -dhe 'wo- dɔ "dhü -bha -a -dhe 'gü "dhü bha -yö -gun 'pö- "sɔɔ, 'yö -wu 'wo- -ben zē 'wo =nɛng- -dɔ -bha "dhü -bha bha 'ö gun 'pö -ben zē -sü 'ka eblö -wu oo, glɛkö -wu waa- Wlɔmö -mɛ -nu -wu 'wo- dhaten -wu -kē bha- =gban 'gü. ²¹'Yö Zuifö -nu -bha "saabhɔmɛ -nu -gɔmɛ -nu 'wo- pö Pidhatö -dhe 'wo- pö: «Bha 'dho- -ben zē 'i- pö Zuifö -nu -bha -gblüdē, -a pö 'mɛ 'ö- pö =dhe yö =nē 'ö Zuifö -nu -bha -gblüdē 'ka.»

²²"Kɛɛ 'yö Pidhatö -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «-A 'dhe 'kö 'ma- -ben zē bha 'ma- zē, (yö -zē 'yii 'dho bho "gbluv 'zü).

²³=Dhe 'ö "sɔdha -nu bha =wa wo bo Yesu -dɔ "dhü -bha -sü 'ka, 'yö 'wo- -bha sɔ -nu sü 'wo- "dhea -yiisiö -ya, 'yö 'wo- 'gü -gblü wo 'ko -ta, 'yö mɛ do -ya "dhea do sü. 'Yö 'wo- -bha sɔ 'dhe 'ö- -da sɔ =wlöö bha- sü 'pö, "kɛɛ 'sa yö -zē -wɔ -dhe 'yaa gun- -bha -dhe 'bha -dhe -bha -dhe 'bha 'gü, 'yö 'wo- pö wo 'ko -nu -dhe: ²⁴«Kwa 'dho- "pɛ, -ka nu kö 'kwa- zē "kpüü kē kö 'mɛ =yaa- zē kö -ya 'sü!» 'Yö 'wo- -kē "dhü. -A pö 'wo- wo "dhü bha -yö -kē "dhü kö 'pɛ 'ö Atanna -wudhiüloomɛ -nu -wa pö yi 'bha 'ka, 'ö -ben zē -sü 'ka -a -wu 'sëédhe 'gü =dhe:

«-Wo kē n -dasɔ -nu 'gü -gblü wo 'ko -ta,

'ö 'wo zē "kpüü -kē ma -da "bhɛɛ =wlöö -sɔ -ta» bha =nē- 'gü -wɔn -yö kē. 'Wɔn bha 'yö "sɔdha -nu bha 'wo- -kē =dhe -kɔ bha- 'dhö.

²⁵'Wɔn -nu bha 'wo kē sié "dhü "tüng 'ö- 'gü bha kö Madhi 'ö -kē Yesu dhe 'ka bha waa- ö dheebhang dhebhɔ do 'dhö, Madhi 'dhe 'ö -kē 'pö

Klopa -bha dhebho 'ka bha- 'dhö, Madhi 'dhe 'ö go Madadha bha- 'dhö, kö -wo do sië Yesu -zë -bha -dhü bha- "sɔɔ mü. ²⁶Dhe 'ö =ya ö dhe yö kö waa- -bha -klangdhiü 'dhe 'ö- -dho gun- kē sië =dedewo bha -wo do sië wo 'ko "sɔɔ mü, 'yö- pö ö dhe -dhe 'ö- pö: «Dhebhone, =ya 'go =dɛɛ 'gü i gbö -në do i "sɔɔ bha.»

²⁷Yö go mü 'ö- pö 'pö ö -bha -klangdhiü bha- -dhe 'ö- pö: «N -sème, =ya 'go 'pö =dɛɛ 'gü i dhe =në do bha.»

Yesu -bha -klangdhiü bha -yö -to -dhe do bha- 'gü 'ö ö -ko -da Madhi 'gü 'yö zun ö -zu -kē "piü -sü -bha.

Yesu ga -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë

(Matiö 27,45-56; Makö 15,33-41; Dhukö 23,44-49)

²⁸Dhe 'ö =ya kē "dhü 'ö Yesu =yaa- 'wɔn do =dhe 'wɔn 'ö nu- 'gü "kpung -taa bha =ya =mɔɔ "kwëë, 'yö- pö: «"Yi mü -dho =ya n 'kun.» 'Sa -ya -pö "dhü kö 'pë 'ö -ben zë -sü 'ka Atanna -wu 'sëédhe 'gü -a -bu 'gü bha =në- 'gü -wɔn -yö kē.

²⁹"Tüng 'ö- pö sië- 'ka- "dhü bha kö we 'wangwang 'bha -yö do -sü 'ka "sɔɔdha -nu bha- -nu "sɔɔ pëfië 'bha 'gü mü. =Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö 'wo dho 'wo -fuu -da we bha- -bhaa, 'yö 'wo- sü 'wo- -ya "dhü suu 'bha 'wo- izɔpö -kē bha- -gbeng do "dhiü, 'yö 'wo- -da -a "dhi. ³⁰Dhe 'ö =yaa- -kplü 'bha "kan 'yö- pö: «-A =gbaan zun 'ko "dhiü =tɔn.»

=Dhe 'ö =yaa- pö "dhü 'yö ö -go zun "sɛɛ, 'yö ö 'nii- -wɔ Atanna =kweng.

³¹'Wɔn "pepe bha- =gban- -kē "dhü yi 'ö =ya 'go mü 'ö Zuifö -nu -bha =glooyi -yö do mü bha =në- 'ka ("Kɛɛ -a -dhekpɔyɪ 'dhe bha -yö kē 'ö- wo Pakö zühoyi 'ka bha- -wɔn 'gü), 'yaa gun Zuifö -nu "piü -dhe 'mɛ 'wo- -nu do "dhü -bha "dhü bha- -nu =gee -yö =gloo mü kö- -nu =glooyi bha -yö =loo- -bha. -A -gen -mü -dhe -a -nu =glooyi 'dhe 'kö bha Atanna -dhökē -yi 'kpii- =në gun yö -zë 'ka -a -nu -go. -Wo -bhea Pidhatö -dhe yö =në- 'gü 'wo- pö -yö do "gbu- kö -yö mɛ bɔ 'mɛ 'wo- -nu do "dhü -bha bha- -nu -gen "yɛ -dhe 'gü, (kē "dhü kö -wo ga "vaandhö) kö -wa -nu bho "dhü -bha. ³²Yö "sɔɔdha -nu 'wo dho 'wo mɛ -blɛɛsü -gen =loo waa- "teado 'wo- -nu do "dhü bha "kwëë bha- 'dhö. ³³Dhe 'ö =wa zun Yesu -bha 'ö =waa- 'wɔn do =dhe yö -zë =ya ga 'nu, 'yö 'wii yö -zë kē -kɔ 'bha 'gü. ³⁴'Kɛɛ 'yö- "sɔɔdha -nu bha- mɛ do -yö 'düga sü 'yö- 'sen 'gü =zua- 'ka, 'yö to 'yö -yɔɔn waa- 'yi 'wo go- -dhe 'gü 'wo =wɛnng. ³⁵'Mɛ 'ö 'wɔn bha- -gen do sië ka -dhe bha yöö =dede =në- 'yan -yö -da -a -dhe 'gü. 'Wɔn 'ö- pö bha 'yaa =sua 'ka yö =në- 'gü. -A -kē tɛanwɔn 'ka -sü bha =në- -wɔn 'gü 'yö- -gen do 'pö ka -dhe, kē "dhü kö kaa -dɪ 'pö 'ka 'dhang bho- "dhiü =dhe Yesu bha Atanna Gbö -mü =dedewo tɛan- 'ka. ³⁶'Wɔn -nu bha -wo -kē "dhü kö 'pë 'ö -ben zë -sü 'ka Atanna -wu 'gü =dhe:

«-A ga do -zian 'yii 'dho "yɛ- kwi 'gü» ³⁷"ɛɛn 'zü 'ö -ben zë -sü 'ka -dhe "wɛɛ 'bha- 'gü =dhe:

«'Mɛ 'wo mɛ zua bha woo =dede

-wo -dho 'me 'wo- zua bha- yō wo "yanga -ple 'ka» bha kö- 'gü -wɔn -yō kë.

Yesu -wɛɛ bho -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 27,57-61; Makö 15,42-47; Dhukö 23,50-56*)

³⁸-Dhe 'ö 'wɔn bha -ya kë "dhü, 'yö Zosefu 'ö go 'pödhe 'wo- Adhimate -dhe -kë bha- 'gü bha 'ö dho Pidhatö "piü, 'yö Yesu -gee -gbadhe -go. Zosefu bha Yesu -bha -klangdhiü do -në gun- 'ka 'pö, "kɛɛ yō -zë -yō -gun ö -bha kë sië -gblɛn 'kpɔ 'gü, -a -gen -mü -dhe -yō -gun "suö sië Zuifö -nu -gɔmɛ -nu -go. -Dhe 'ö -ya 'dho -yaa- =gee -gbadhe Pidhatö -go, 'yö- nu- -dhe. 'Yö nu 'yö- =gee sü 'yö dho- 'ka. ³⁹'Yö göndënë 'wo- -dhe 'pö Nikodemö, 'ö dho Yesu "piü 'nu gbeng yi do 'ka bha 'ö dho mü 'pö. -A 'dho -sü 'ka, -dhasiklɔɔ "yi suu 'bha -nu 'wo- miidhö waa- adhoe -kë bha- -kaan "kwëë -sü "kidhung 'ö -mɔɔ -kaɔng -yaaga -bha -yō -gun -go 'ö dho- 'ka. ⁴⁰'Yö me =ple bha 'wo dho 'wo Yesu sü, 'yö 'wo sɔ bɔ- -bha kö -wo -dhasiklɔɔ "yi bha- =wɛnng sië- -bha -dhe -kɔ 'wo me =gee -pë -kë 'ka Zuifö -nu -go "sɛ 'gü bha- 'dhö. ⁴¹-Dhe 'wo Yesu zë- -bha bha "dhü -bhlaa do 'bha -yō gun- -dhe "sɔɔ, 'ö bun -dee 'wo- pɔn -gwë -tɔn 'gü, 'ö 'wii me -blɛsü wɔ- 'gü -kô bha 'ö gun- 'gü. ⁴²-Wo Yesu -wɛɛ -bho -dhe bha -në- 'gü, kë 'ö wo Zuifö -nu -bha =glooyi yɛan" "piü 'ka, kö "töng 'yaa- -nu -go kö -wo -dhe -dee 'bha mɔɔ- -dhe "wɛɛ 'gü bha- -wɔn 'gü. -A -gen -mü -dhe -dhe bha -në- -dhe 'yaa gun =gblɛn, ('yö 'wo -gwë kpö 'kpii- do sü 'wo- zun- "dhiü).

Yesu -go ga 'gü -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 28,1-8; Makö 16,1-8; Dhukö 24,1-12*)

20 ¹-Dhe 'ö Zuifö -nu =glooyi bha -ya ziö 'ö- -ta -dhe -ya -kpaɔ, 'yö Madhi 'ö go Madadha bha 'ö -suö -dhekpɔɔ tii 'gü 'yö dho Yesu bun -taa. 'Ö dho 'ö -loo mü kö -gwë kpö 'wo- zun- bun "dhiü bha 'yaa mü 'zü. ²'Yö dɔ -beang -bha 'ö dho Simɔ Piedhö waa- =klang -nu bha- me 'dhe 'ö- -dho gun Yesu kë sië bha- -nu "piü, 'yö- pö- -nu -dhe: «'Me 'ka dɔ bha, -wa kwa Dëmɛ 'sü -waa- bho- -wɛɛ bha- 'gü "kɛɛ 'wo dho- 'ka -dhe 'ö- 'gü 'yaa- -dhe dɔ.»

³'Yö Piedhö waa- Yesu -bha -klangdhiü 'dhe bha 'wo zun "kpenng, 'yö 'wo dho Yesu -wɛɛ bho -dhe 'gü. ⁴-An -gban =ple- -gun 'dho sië -beang 'ka "kɛɛ 'yö- =klangdhiü 'dhe bha- -gen -yö Piedhö to, 'yö dho 'ö -loo mü -a "dhiü. ⁵'Dho 'ö- wo 'ö -loo mü bha 'yii -da -yɛ 'gü mü, "kɛɛ -dhe 'ö -ya "gblëënu, 'ö -ya -dhe -ga -yɛ bha- 'gü, -a "yan -yö -kpan sɔ "pen -nu kö 'wo gun piü- -sü 'ka Yesu 'ka bha- -nu -bha mü. ⁶-Dhe 'ö Simɔ Piedhö 'ö yö -zë 'ö gun =taama bha -ya nu -ya -loo mü, 'yö -da -yɛ bha- 'gü, 'yö sɔ "pen -nu 'wo gun 'sia- mü bha- -nu yö 'pö ⁷waa- sɔ 'wo kë- kpa Yesu -go -ta bha- 'dhö "kɛɛ kö 'waa -dhe do 'gü, kö sɔ 'kö bha yö -zë yö "yɛ -sü 'ka 'ö wɔ -sü 'ka -dɔ -ta -dhe "wɛɛ 'gü. ⁸'Yö =klang -nu bha- me 'dhe 'ö kë dho 'ö -loo bun

-ta mü -blæesü "kæε 'ö 'yii -da -ye 'gü mü bha 'ö dho 'pö 'ö -da -ye bha- 'gü, 'yö- "yan -yö -da 'wɔn bha- -dhe 'gü 'pö, 'yö 'dhang bho- "dhiü =dhe -ya 'go ga 'gü -ya -bö tean- 'ka. ⁹-A -gen -mü =dhe 'ö gun "dhü kö Atanna -wu 'ö -ben zë -sü 'ka- -gɔ 'sëedhe 'gü =dhe Yesu -dho 'go ga 'gü 'ö -bö bha 'wii- 'gü ma 'ö 'klɔɔ- 'ka -kö. ¹⁰=Dhe 'ö -ya kë "dhü, 'yö Yesu -bha -klang -nu -ple bha 'wo wo yeε -kë 'wo dho wo -yëë "dhiü.

Yesu -bha ö -dt -zɔn Madhi 'ö go Madadha -a -dhe -kɔ -dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 28,9-10; Makö 16,9-11*)

¹¹'Mε 'wo bha -wo Madhi -zë -to mü kö -yö dɔ sië Yesu bun "sɔɔ "kpɛnng kö -yö "gbu bɔ sië. -Yö -to "gbu bha- bɔ =dhe 'gü "dhü, 'ö dho "gblëënu kö -yö -dhe -ga -ye 'gü mü ¹²kö Atanna -bha "kië =ple 'ö sɔ "puu 'dhö- -nu -bha -wo -ya sië -dhe 'ö Yesu -yö gun wɔ sië- -bha bha- 'gü, kö- mε do -yö -ya sië- -gɔ -duε 'gü, kö- mε 'dhe 'ö to -yö -ya sië 'pö- -gen -wεε 'gü. ¹³'Yö 'wo- pö Madhi -dhe 'wo- pö: «Dhebhɔnë, i -më -wɔn =në- "gbu bɔ?»

'Yö- -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «N "gbu bɔ -gen -mü =dhe n Dëme 'wo- -wεε bho -dhe ya- 'gü yuënggü bha =waa- 'sü mü =wa 'dho- 'ka "kæε 'wo dho- 'ka 'wo- -wɔ -dhe 'ö- 'gü 'maa- -dhe dɔ.»

¹⁴-Yö -to -a -pö "dhü -dhe 'gü 'ö dho slëë- ö 'gü kö 'ö -dhe -ga kö Yesu -yö dɔ sië- "sɔɔ mü, "kæε 'yii- dɔ. ¹⁵'Yö- dheε" kpɔ 'ö- pö: «Dhebhɔnë, i- -mεε =në- "gbu bɔ? i 'dee- mɔɔ- sië?»

Madhi -zë -yö ö -zɔ -gɔn -dhe "dhü -bhlaa bha- yëkëme -mü. 'Yö- pö- -dhe: «N Dëme, 'ö -ya kë =dhe bhi =në 'i n Dëme Yesu =gee sü 'i dho- 'ka kö -bhö dɔ "gbu- kö 'i- -wɔ -dhe 'ö- 'gü 'i- -dhe -zɔn n -dhe kö 'a 'dho- 'sü.»

¹⁶'Yö Yesu -ya -dhe 'ö- pö: «Madhi!» 'Yö =slëë ö 'gü 'ö ö wë bɔ- -ta, 'yö- pö- -dhe Eblö -wu 'gü 'ö- pö: «Dhabuni!» (=Waa- pö "dhü kö -wa -pö «n Dëme».)

¹⁷(=Dhe 'ö yöö =loo Yesu -bha,) 'yö- pö- -dhe: «'Bha 'dho i -kɔ zun n -bha, -a -gen -mü =dhe 'mii -tɔn 'kun -kö kö 'a 'dho n Dë "piü dhang- 'gü. "Kæε -bhö 'dho kö 'i- pö n dheebhang -nu -dhe -zë wo =dhe 'dho =në maa- wo n Dë 'ö ka Dë 'ka 'pö, ma Atanna 'ö ka -bha Atanna 'ka 'pö bha- "piü ya.»

¹⁸'Yö Madhi -yö dho Yesu -bha -klang -nu -zian 'ka, 'yö 'wɔn bha- -gen dɔ- -nu -dhe 'ö- pö: «'Ma -kpan kwa Dëme -bha. Yö =në -wu 'ö =ni 'ö =ni- kpɔ n -bha.

'Yö -ziö -nu -dhe -wu -nu bha- 'gü.

Yesu -bha ö -dt -zɔn ö -bha -klang -nu -dhe -kɔ =ple -naa
-dhiang 'ö Zan -ya zë
(*Matiö 28,16-20; Makö 16,14-18; Dhukö 24,36-49*)

¹⁹-A yi do 'ö -kë Zuifö -nu =glooyi -tadhekpɔɔ -ta 'ka bha- 'ka yeεn" 'piü, 'yö Yesu -yö nu 'yö dɔ ö -bha =klang -nu kpö 'gü 'yö ö -dt -zɔn -nu -dhe kö 'kɔ 'wo gun- 'gü bha- "dhi -gban "pepe -yö ta -sü 'ka, -a -gen -mü =dhe 'ö gun "dhü kö -wo

-tun -kö "suö Zuifö -nu -gɔme -nu -gɔ. =Dhe 'ö -ya nu -ya dɔ- -nu kpö 'gü "dhü 'yö- pö: «Zuëyagblüü- -yö kè ka -gɔ!»²⁰=Dhe 'ö -ya ö bo- pö- -nu -dhe "dhü -sü 'ka, 'yö ö -kɔ -kweng -dhe -nu -zɔn -a -nu -dhe waa- "sen 'gü -dhe 'dhö, (kè "dhü kö -wo "pɔni waa- 'düga "gbluv -nu bha- yö). =Dhe 'ö- -bha -klang -nu -waa- -dhe yö "dhü, 'yö- -nu zuë" -nii -da =dedewo.²¹'Yö- pö- -nu -dhe 'zü -deewo 'ö- pö: «Zuëyagblüü- -yö kè ka -gɔ! 'Ma ka bɔ 'pö =dhe -kɔ 'ö n Dë -yö n bɔ- 'ka bha- 'dhö.

²²=Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö ö "tɛɛ -blü -a -nu -bha 'yö- pö: «Atanna -bha 'Nii- "slüüslü bha -nè 'a- -da ka 'gü bha.»²³'Yö 'go mü 'zü 'ö- pö: «Mɛ "ɔv mɛ 'ö 'ka- -mawɔn 'to "kpung =taa yö, kö Atanna -yaa- mɛ -mawɔn 'to 'pö -naa bha. Mɛ "ɔv mɛ 'ö 'kii- -bha 'wɔn yaa -mawɔn 'to, kö Atanna -dɪ 'pö 'yii 'dho- -mɛ -mawɔn 'to.

²⁴'Tüŋg 'ö ö -dɪ -zɔn 'ka ö -bha -klang -nu -dhe "dhü bha kö Toma 'wo- 'tɔ -ya -ta -dhe Didimö bha 'yaa mü.²⁵-A "tɛabɔ -nu -wa pö- -dhe yö -nè- 'gü kö =wa -kpan -bha 'wo- pö: «Toma, yi -zè 'ya kwa Dème yö.»

'Yö Toma -ya -yɔ bɔ- -nu -gɔ 'ö- pö: «=Ya kè =dhe kö mang =dede -zè n 'yan 'yii -da "pɔni 'wo- -gban -a -kweng bha- -dhe 'gü, kö 'a n -kɔ dan -dhe 'gü -ni, "ɛɛn kö 'a n -kɔ dan -dhe 'wo zua- -bha -a "senngdhö bha- -dhe 'gü 'pö -ni, 'mii 'dho 'dhang bho 'wɔn 'ka- pö bha- "dhiü tongtongdhö.»

²⁶=Dhe 'ö -dhekpɔyi "saɔple =ya ziö, -a "saaga -naa bha- 'ka, 'yö Yesu -bha -klang -nu bha 'wo bho 'zü 'ko -ta -deewo 'kɔ do bha- 'gü. -A yi 'dhe kö bha- 'ka kö Toma -yö mü. Kö 'mɛ 'wo bha -wo "kwɛɛ ta -sü =wlöö 'pö 'zü. 'Wo dho "kan wo -ta kö -yö dɔ sié- -nu kpö 'gü mü. 'Yö- pö- -nu -dhe 'zü -deewo 'ö- pö: «Zuëyagblüü- -yö kè ka -gɔ!»

²⁷=Dhe 'ö -yaa- pö "dhü 'yö go mü 'ö- pö Toma -dhe: «Toma, -bhö =yɔɔn n "sɔɔ yö kö bhii =dede 'i i -kɔ dan -dhe 'wo n zua- -bha n -kweng bha- -dhe 'gü, kö 'i- dan 'zü -dhe 'wo n zua- -bha n "senngdhö bha- -dhe 'gü kö 'i i bo gɔɔgbudhe bha- 'ka kö 'i 'dhang bho n "dhiü.»

²⁸'Yö Toma -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «N Dème, ma Atanna!» "Kɛɛ -yö -to -a "dhi, 'yö Yesu -ya pö- -dhe:

²⁹«"Yan 'i- -kpan n -bha bha -nè- -wɔn 'gü 'yö 'i 'dhang bho n "dhiü, "kɛɛ 'mɛ 'kö 'wii n yö 'wo 'dhang bho n "dhiü bha- -nu -bha -sè.»

Zan -bha 'sëédhe ya- -ben zè -gen 'ö- pö

³⁰'Slé -nu 'ö Yesu -ya -kè ö -bha -klang -nu 'yaan -a 'gbe -nè 'yaa 'sëédhe -be ya- 'gü.³¹"Kɛɛ -a 'dhe -nu 'ö- -nu -ben 'dhö zè -sü 'ka ya yi- -ben zè "dhü kö 'ka 'dhang bho- "dhiü =dhe Yesu -nè Atanna -bha -Yame bha- 'ka, =dhe yö 'ö bha -nè Atanna Gbö 'ka, kö ka -bha 'dhang -bho -a "dhiü -sü 'gü, kö 'ka -sii -slɔɔ -a 'saa- 'gü.

Yesu -bha ö -dɪ -zɔn ö -bha -klang -nu "saɔple -dhe -kɔ -dee 'bha 'ö- -kè -a -dhiang 'ö Zan -ya zè

21 ¹⁻²=Dhe 'ö -ya kè "dhü 'ö yi do 'bha 'ka 'zü, kö- -bha -klang -nu bha- me "saɔple 'ö- mɛ do- -kè Simɔ Piédhö 'ka, 'ö- mɛ do- -kè Toma 'ka

ö 'wo- 'tɔ kpɔ Didimö bha waa- Natanaeε 'ö go Kana, Gadhidhe -sε 'gü bha waa- Zebede gbö -nu, waa- -bha -klang -nu bha- mε "wεε -plε -wo piü" -da sië "yitagbea 'wo- Tibedhiadó -yi -kë bha- -bhaa, 'yö Yesu -yö ö -dt -zɔn 'zü -dee wo- -nu -dhe. -Kɔ 'ö ö -dt -zɔn 'ka -kaa -ga 'ö ya: ³-A mε 'dhe 'wo- -dhe Simɔ Piedhö bha -në- pö 'mε 'wo bha- -nu -dhe: «Maa 'dho 'yi 'piü.»

'Yö 'wo- pö 'pö- -dhe: «=Ya kë "dhü kö yi -dho 'dho 'pö i -keng-.»

=Dhe 'ö- -nu -wu -ya kë do, 'yö 'wo zun "kpenng 'wo dho 'wo -da "kplagɔnë do 'gü 'yö 'wo dho 'yi -bha kë -dhe 'gü, "kεε 'wii pë 'bha 'sü gbeng 'kö bha- 'gü. ⁴=Dhe 'ö -dhe -ya -kpaɔ, 'yö 'wo dho 'wo -kpan Yesu -bha 'yi "kpong "dhiü mü, "kεε 'wii- dɔ. ⁵'Yö- pö- -nu -dhe 'ö- pö: «N bhang -nu, 'yuü- =në 'yaa ka -gɔ 'zü kö 'ka- -bhö -ee?» 'Yö wo- pö- -dhe: «=Iin.»

⁶=Dhe 'wo- pö "dhü 'yö- pö- -nu -dhe: «=Kaa "nuu bha- -zuö 'sa "kplagɔnë bha- -kɔ -së 'gü 'pεan bha- 'ka, ka -dho 'yuü- zë.

'Yö 'wo "nuu bha- -zuö =dhe -kɔ 'ö- pö 'ka- -nu -dhe bha- 'dhö, 'yö- -nu faan 'yii =mɔɔ- "gan -sü -bha 'yuü- 'ö gun- 'gü bha- -wɔn 'gü. ⁷=Dhe 'ö -ya kë "dhü, 'yö- -bha -klang -nu bha- mε 'dhe 'ö- -dho gun- kë sië bha 'ö- pö Piedhö -dhe: «Piedhö, kwa Dëme =në bha!»

=Dhe 'ö Simɔ =yaa- ma =dhe wo Dëme =në bha, 'yö sɔ -da ö -bha, 'yö -pö 'yi bha- =bhaa 'yö dho- -zian 'ka. ⁸'Yö mε 'dhe 'wo to 'yitagɔ 'gü bha 'wo -ya "nuu bha- "gan -sü -bha 'wo nu- 'ka 'yi "kpong "dhiü, -a -gen -mü -dhe 'ö gun "dhü kö 'waa 'yi "kpong 'ka =gbleen 'zü, kö -wo =dhe -gen -yan këng do "sinma "dhiü -dhe 'dhö, "kεε kö "nuu bha -yö pa -sü 'ka 'yuü- 'ka -tetedhö. ⁹=Dhe 'ö -wa 'go 'yitagɔ 'gü =wa zun 'sia-, 'wo dho -dhe -ga kö 'yuü- -pia -sü -yö peng =dhuu -ta kö 'bluu- -ya "sɔɔ mü. ¹⁰'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «=Ka nu 'yuü- 'ka- kun bha- 'bha 'ka!»

¹¹'Yö Simɔ Piedhö -yö -da "kplagɔ bha- 'gü 'yö "nuu bha- -gan 'ö nu- 'ka "sia-, kö 'yuü- -ya pa -sü 'ka. 'Yuü- 'ö gun "nuu bha- 'gü bha- =gban -da 'kwëë- -sü gun 'yuü- këng do ö -kɔ "sɔɔdhu waa- 'yuü- -yaaga. 'Sa -a 'bha 'yaa gun 'seennë "kεε yö -zë =gban 'gü, "nuu bha- ga do -zian 'yii 'kan.

¹²'Yö Yesu -ya pö- -nu -dhe: «=Ka nu kö 'ka pë -bhö!»

"Kεε 'mε 'wo bha- mε do -zian 'yii =mɔɔ- -bha kö -ya dheε" 'kpɔ =dhe: «De -zë -mü i 'ka -zë wo =zɔɔ?» -A -gen -mü -dhe kö -wa 'wɔn -dɔ =dhe wo Dëme -mü. ¹³=Dhe 'ö -ya kë "dhü 'yö =yɔɔn- -nu "sɔɔ 'yö 'bluu- bha- sü 'yö- nu- -nu -dhe waa- 'yuü- -pia -sü bha- 'dhö.

¹⁴'Go 'ö Yesu -ya wo ga 'gü bha- -bha ö -dt -zɔn ö -bha -klang -nu -dhe -kɔ -yaaga -naa =në gun bha.

¹⁵=Dhe 'ö =wa wo bo pë -bhö -sü 'ka, 'yö- pö Piedhö -dhe: «Simɔ, Zan gbö, n -dho -yö i -kë 'ö -ziö mε 'wo ya- -nu -ta "wε -ee?» 'Yö Piedhö -ya -yö bɔ- -gɔ 'ö- pö: «=Iin, n Dëme, i- 'wɔn -dɔ =dhe i -dho -yö n -kë.»

'Yö- pö- -dhe: «=εε, =dhe 'ö "dhü -bhö i -zu 'to ('mε 'wo bɔ n 'ka 'wo =dhe) ma -tuü -nu 'dhö bha- -nu 'piü!»

¹⁶'Yö 'go mü 'zü 'ö -dheε" =plε -naa kpɔ 'ö- pö: «Simɔ Zan gbö, n -dho -yö i -kë -ee?» 'Yö Piedhö -ya pö- -dhe: «=Iin, n Dëme, -a 'wɔn -yö i 'yaan =dhe

i -dho -yö n -kë.» 'Yö Yesu -ya pö -dhe: «-Éε, =dhe ö "dhü -bhö i -zu 'to (me 'wo bɔ n 'ka 'wo =dhe) ma -tuü -nu 'dhö bha- -nu "piü!»

17'Yö 'go mü 'ö- dheε" -yaaga -naa kpɔ 'zü 'ö- pö: «Simɔ, Zan gbö, i- -pö n -dho -yö i -kë =dedewo "we -ee?»

'Yö Piedhö -yö ö wëë 'gü -siö -a dheε" -yaaga -naa 'ö Yesu -ya kpɔ bha- wɔn 'gü. 'Yö- -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «'Aa, n Dëmε, bhi 'ö bhi -zë 'i 'wɔn -gban -wɔn -gban dɔ ya, 'bhaa- 'wɔn dɔ =në wo =dhe i -dho -yö n -kë -ee?»

Yesu -ya -pö -dhe yö =në- -wɔn 'gü: «=Dhe 'ö "dhü kö -bhö ma -tuü -nu "dhiü gba!» 18'Yö ö -wu -ta -yɔ 'ö- pö: «Piedhö, a- -pö i -dhe, tean- =dede 'ka =dhe: 'Ö gun kö i 'në 'gbong 'ka, 'wɔn 'ö -dhi i -dhe =në 'i gun- kë sië, 'ö 'i dho -dhe 'ö -dhi i -dhe -a 'gü =dhe -kɔ 'ö -dhi i -dhe -a 'dhö, "kεε 'bha kë zii yi 'ö- 'ka, i -dho i -gbe wang =në- "pu, 'yö mε "wεε -yö dho i 'ka -dhe 'ö- -dho 'yaa i -bha bha- 'gü.

19'Saan" -kɔ 'ö Piedhö dho saan"- 'ka kö- ga -kɔ -yö Atanna 'tɔ bho bha =në Yesu -ya to "dhiü 'ö- dhiang zë "dhü bha. =Dhe 'ö =ya bo- -pö "dhü -sü 'ka 'yö- pö- -dhe: «-Bhö nu 'kwa 'dho.»

20=Dhe 'ö =wa ziö 'wo 'dho sië, Piedhö dho slëë- ö 'gü kö -yö -dhe -ga kö Yesu -bha =klang -nu bha- mε 'dhe 'ö- -dho gun- kë sië, 'ö kë ö -gɔ -wɔ -a -kuu -ta kö -wo pë -bhö sië 'ö- dheε" kpɔ 'ö- pö «N Dëmε, 'dee yöö -da i -dhe pë "piü bha» -yö nu sië- -nu =keng-. 21'Yö Yesu dheε" kpɔ 'ö- pö: «'Yö mε 'dhe 'kö nu sië ya =wε, n Dëmε? 'Yö -zë -bha ga -kɔ -dho kë mü =dhe?»

22'Yö Yesu -ya -yɔ bɔ- -gɔ 'ö- pö: «-A 'dhe 'kö bha 'yaa dɔ i -gɔ -dhe 'bha 'gü, =ya ga n 'gü, -yö -mɔɔ -bha 'ö to "yaan 'ö zun- 'ka n "dhiü yee kë -yi -bha. Bhi -zë -bhö nu =zɔɔ kö 'kwa 'dho!»

23-A pö 'ö Yesu -ya wo "dhü bha 'yö- -wu -yö =mɔɔ kwa dheebhang -nu kpö 'gü -dhe -a -bha =klangdhiü 'dhe 'kö bha 'yii 'dho ga 'zü tongtongdhö. "Kεε 'sa kö Yesu -zë 'yii- pö Piedhö -dhe =dhe 'yii 'dho ga 'zü, -ya -pö -naa 'kö 'zü =ya 'to "yaan kö -yö zun- 'ka n nu yi -bha =wε, yö -zë -yö -dɔ i -gɔ 'me?»

24-A =klangdhiü 'ö "dhü bha =në 'wɔn -nu bha- -gen dɔ 'yö- -ben zë bha. 'Yö =në- -wɔn 'gü 'yö 'yi 'dhang bho- "dhiü -dhe 'wɔn 'ö- -gen dɔ bha tean- -mü.

25'Wɔn 'ö Yesu -ya -kë -a -kpεa 'yaa -mü -a 'dhe 'yi- -gen dɔ 'sëédhe ya- 'gü ya- 'ka. =Ya kë 'nu -dhe 'wɔn -nu 'kö Yesu -ya -kë yi- -gban -sü 'do 'do 'yi- -ben zë, -a 'sëédhe -be 'yii 'dho =mɔɔ "kpungtaadhe -todhüsü -zian 'gü.